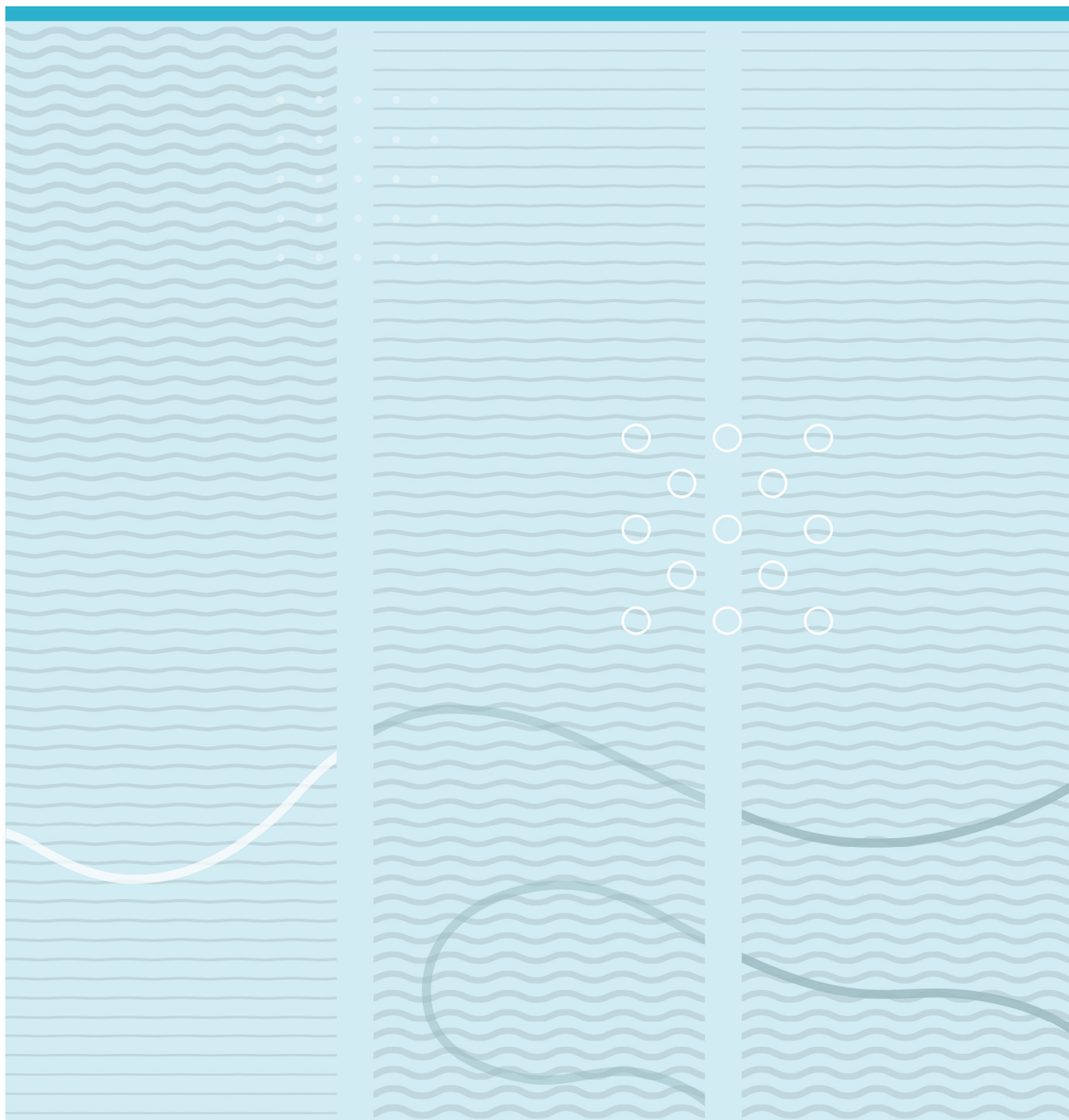

Borghild Bjerketvedt

Den kompliserte familievolden

En kvalitativ studie av politiets erfaringer med familievold

Høgskolen i Sørøst-Norge
Fakultet for Helse- og sosialfag
Institutt for sosialfag
Postboks 235
3603-Kongsberg

<http://www.usn.no>

© 2016 Borghild Bjerketvedt

Denne avhandlingen representerer 45 studiepoeng

Sammendrag

Denne oppgaven er et resultat av min interesse for fenomenet familievold, og da spesielt hvordan politiet arbeider med denne type saker. Forskningsfeltet har vært politietaten og da spesielt den uniformerte patruljerende tjenesten, også kalt ordenstjenesten. Dette er den tjenesten hvor politiet rykker ut på mer eller mindre akutte hendelser. Det er disse politibetjentene som først kommer i kontakt med de involverte i familievoldshendelser og som tar de viktige avgjørelsene i initialfasen.

Motivasjonen for oppgaven lå i min egen bakgrunn da jeg jobber i politiet. Jeg har jobbet ute i ordenstjenesten, som etterforsker på familievoldssaker og nå som etterforsker på seksuelle overgrep. Jeg har ofte reflektert over hva som gjør at politiet tenker og handler som de gjør, og hva som ligger til grunn for de avveininger som gjøres. Samtidig har jeg sett og ser hvilke store konsekvenser politiets beslutninger har for menneskene de møter. Et ønske om å lære og finne ut mer om politiets praksis og den såkalte politilogikken (Finnstad, 2000) har vært drivkraften for masteravhandlingen.

Studien baserer seg på intervju med 6 politibetjenter fra 3 ulike tjenestesteder rundt om på Østlandet. Jeg hadde ingen kriterier for deltagelse annet enn at de hadde rykket ut på oppdrag som dreide seg om familievold. Jeg var opptatt av politibetjentenes egne erfaringer omkring denne type oppdrag og valgte derfor et kvalitativt intervju. Intervjuet forløp mer som en samtale, men med et fokus omkring tematikken. Jeg hadde en intervjuguid men denne fungerte bare veiledende og var til hjelpe dersom samtalen sporet av eller jeg mistet tråden. Den overordnede problemstillingen var:

Hvordan erfarer politiet arbeidet med familievoldssaker, og hva påvirker deres arbeidspraksis?

Gjennom transkribering og analysearbeidet ble det tydelig at intervjupersonene fortalte om ulike nivåer med tanke på hva som påvirket dem. Enkelte la vekt på forhold på et overordnet styringsnivå, mens andre igjen la vekt på individuelle og relasjonelle forhold. Samtidig som disse to nivåene utkrystalliserte seg viste også materialet at intervjupersonene opplevde familievoldssaker som kompliserte og tvetydige. Problemstillingen fikk derfor ikke et entydig svar. Det som allikevel vokste frem gjennom tolkning og drøfting var et bilde av en “ny” type politi og den mer tradisjonelle ro og ordens politimannen. I møte med vold i det private rom og de sårbare gruppene kan kanskje den “nye” politibetjenten med fokus på relasjonell kompetanse score høyt.

Samtidig som den tradisjonelle ro og ordens politibetjenten er en nødvendighet i politiarbeid generelt. Både den “nye” og den tradisjonelle politibetjenten sto ovenfor institusjonelle og strukturelle rammebetingelser som i stor grad påvirket deres arbeid. Nettopp disse rammebetingelsen var med på å forme arbeidshverdagen, og gjøre det utfordrende å arbeide med familievoldssaker.

Et sentralt funn som også skiller seg fra tidligere forskning på området er når intervjupersoner beskriver at de er mer tilbøyelige til å anmelde familievoldssaker enn andre saker. Videre gir de også uttrykk for at de anmelder hendelser også selv der det er veldig lite som indikerer at de står ovenfor familievoldssaker. De bruker anmeldelsen for at andre instanser slik som barnevernet skal komme i posisjon, og for å forsikre seg om at saker faktisk ikke er familievold.

Abstract

This master thesis is a result of my interest in the phenomenon of domestic violence, and especially how the police are dealing with these types of cases. The research field has been the police and especially the uniformed patrol service. This is the service where the police are called out on more or less acute events. It is these police officers who first come in contact with those involved in domestic violence incidents, and make key decisions in the initial phase.

The motivation for the task lay in my own background. I have worked as a uniformed patrol officer, as a investigator in domestic violence cases and now investigating sexual assault cases. I have often wondered what makes the police think and act as they do, and what is the basis for their assessments. Furthermore, I have experinced, and still do experience, what great impact police decisions have on the people they meet. A desire to learn and find out more about police practice and the so-called police logic (Finnstad, 2000) has been the driving force for the master thesis.

The study is based on interviews with six police officers from three different service locations throughout Eastern Norway. I had no criteria for participation other than that they had responded to domestic violence calls. I wanted to find out about the police officers' own experience with these types of assignments and therefore chose a qualitative interview. The interview was conducted more as a conversation, but with a focus of the subject at hand. I had an interview guide, but I used the guide indicatively and was to help if the conversation derailed or I lost the thread. The overall question was:

How do police officers experience work with domestic violence cases, and what affects their work practice?

Through transcribing and analyzing the work it became clear that the interview subjects spoke of different levels in terms of what affected them. Some emphasized the relationship at a senior management level, whilst others emphasized the individual and relational factors. While these levels appeared in the material the interview subjects also experienced domestic violence cases as complicated and ambiguous. The issue was therefore not an absolute answer. What emerged through interpretation and discussion was a picture of a "new" type of police officer and the more traditional patrol policeman. In the face of violence in the private sphere, and the vulnerable groups, it may be that the "new" police officer with a focus on relational competence scores high, while the traditional patrol

police officer is a necessity in policing in general. Both the "new" and the traditional police officer stood above institutional and structural conditions that greatly affected their work. These conditions were precisely what shaped the everyday work of the police officer, and made it challenging to work with domestic violence cases.

A key finding is that the interview subjects state that they are more likely to report domestic violence than other matters. This differs from previous research in this area, Furthermore, the interview subjects also stated that they reviewed events also when there were very few indications of domestic violence. The police reports are used so that other agencies, such as child welfare services, may get into position and ensure that the cases involving domestic violence.

Forord

Denne oppgaven er et resultatet av en lang reise gjennom masterstudiet Flerkulturelt forebyggende arbeid med barn og unge. Studiet har gitt meg ny kunnskap, mer kunnskap og dybde kunnskap.

Selve forskningsprosjektet har vært en lang prosess med både oppturer og nedturer. Når jeg ser tilbake på arbeidet i skrivende stund er jeg glad jeg har kommet i mål for det var dager hvor dette har virket uoverkommelig. Masteroppgaven har lært meg utrolig mye, ikke bare rent faglig, men også om meg selv. Det har vært en spennende og lærerik reise som jeg nå er takknemlig for er over. Gjennom arbeidet har jeg hatt med meg veilederen Randi Kroken, som jeg vil takke for faglige tips og støtte gjennom prosessen.

Masteroppgaven har vært et stort stykke arbeid, og det har tatt både tid og krefter. I den forbindelse ønsker jeg å takke min flotte familie. Mannen min Mahmoud som har støttet meg og trodd på meg hele veien, selv når det så mørket ut. Barna mine Margit og Darius Alexander som har latt mamma få fred til å skrive, og gitt bade nuss og kos i slitsomme stunder. Foreldrene mine i nabohuset og svigerforeldrene mine må også nevnes, da en slik tidkrevende oppgave er avhengig av god vilje og støtte fra hele familien

Sist men ikke minst en stor takk til min gode og trofaste studievenninne Kristina Danielsen. Uten deg vet jeg ikke om jeg hadde holdt ut. Lange dager på biblioteket, frustrasjon og mye latter er minner jeg vil ta med meg fra denne harde men lærerike prosessen.

Tusen takk alle sammen.

11. mai 2016

Borghild Bjerketvedt

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	3
Innholdsfortegnelse	8
1 Innledning	11
1.1 Valg av tematikk og aktualitet	11
1.1.1 Valg av tematikk	11
1.1.2 Aktualitet	12
2 Problemstilling	15
2.1.1 En problemstilling blir til	15
2.1.2 Avgrensning.....	16
2.2 Formålet med oppgaven.....	17
2.3 Oppgavens struktur.....	17
3 Oppgavens nøkkel begreper	19
3.1.1 Vold	19
3.1.2 Vold i nære relasjoner	21
3.1.3 Familievold er prioriterte saker hos politiet	22
4 Politirollen	24
4.1 Politiets rolle i samfunnet	24
4.1.1 Politibrillene	26
4.1.2 Fra husbråk til familievold.....	26
5 Relevant forskning	29
6 Teoretisk rammeverk	33
6.1 Profesjonelt politiarbeid i familievoldssaker.....	33
6.2 Politiets profesjonelt skjønn	35
6.2.1 Politiet som bakkebyråkrater	37
6.3 Foucaults maktforståelse	43
6.3.2 Diskurs begrepet	46
7 Metode kapittel	47
7.1 Posisjon og vitenskapelig forankring	47
7.2 Refleksjon rundt valg av metode.....	48

7.3 Det kvalitative forskningsintervju.....	49
7.4 Forskningsprosessen.....	51
7.4.1 Etske betraktninger	51
7.4.2 Tilgang til feltet og intervju personer	53
7.4.3 Rekruttering av intervju personer.....	54
7.4.4 Å foreta et kvalitativt forskningsintervju	56
7.4.5 Analyse, refleksjon og fremgangsmåte	58
7.4.6 Systematisering og analysering	58
7.5 Forsker og kollega	60
7.5.1 I og utenfor egen kultur	60
7.5.2 Forstå intervju personene på deres premisser.....	61
7.5.3 Nærhet og distanse	62
7.6 Gyldiggjøring av egen forskning	63
7.7 Et kritisk blikk på egen forskning.....	65
8 Styringsnivået påvirker norsk politiets arbeidspraksis.....	68
8.1 Politiet har et ønske om å følge riksadvokatens intensjon om å prioritere familievold.....	69
8.1.1 De sentrale føringene skaper ambivalens og avmakt hos den enkelte politibetjent	71
8.1.2 «Godt nok, er godt nok!»	73
8.2 Styringsnivåets regler påvirker politiets arbeidspraksis.....	75
8.2.1 Ubetinget offentlig påtale, en plikt til å anmelde uansett	76
8.2.2 Ubetinget offentlig påtale til alles beste	77
8.3 Sammendrag	79
9 Den menneskelige dimensjonen påvirker politiets arbeid.....	81
9.1 Et ønske om en god relasjon og politiets plikt til å anmelde – et dilemma	81
9.2 Når egen sårbarhet blir til en vellykket arbeidspraksis	83
9.3 Følelsesmessig engasjement kan gi ulike resultater	85
9.4 Sammendrag	87
10 Politiets virkelighet er kompleks, og dette gjenspeiles i deres arbeidspraksis	88
10.1 «Et tydelig offentlig bilde, men en tvetydig virkelighet»	88
10.2 «Et verdig offer elle to kampaner?».....	89
10.3 Politiblikket kan være selektivt, men det kan kanskje også være rasjonelt	91
10.4 Fornærmede utfordrer politiets rammevilkår	95
10.5 Sammendrag	97
11 En ny type politi eller et speilbilde av samfunnet?	98
11.1 Hybridpoliti – sosialarbeid i politiuniform	98
11.2 1.1 Politiarbeid - ikke annet enn et speilbilde av samfunnet?	101

12 Konklusjon	102
13 Vedlegg	104
14 Litteraturliste	109

1 Innledning

«Tukt av kjerring og unger», «husbråk», «fyllerør», «kvinnemishandling» og «familievold». Kjært barn har mange navn og språket reflekterer den virkeligheten vi lever i. Betegnelsene viser at fenomenet vold i det private hjem ikke er av ny dato. Det som har forandret seg er hvordan vi omtaler og forholder oss til det.

Politiets erfaringer med familievoldssaker er ikke løsrevet fra samfunnet for øvrig. Man kan heller se deres arbeid som et bilde på hva slags samfunn vi lever i. Et arbeid som påvirkes av forhold på overordnet nivå og på individnivå.

1.1 Valg av tematikk og aktualitet

Jeg har valgt å presentere valg av tematikk og aktualitet som to separate deler. Begrunnelsen for dette er at de fremsto todelt når jeg begynte å reflektere over hva som påvirket meg i mine valg rundt masteroppgaven. De to delene er selvfølgelig sammenvevd og har forsterket hverandre, men for meg ble valg av tematikk en mer personlig sak som jeg mener det er viktig å tydeliggjøre for leseren.

1.1.1 Valg av tematikk

Jeg er utdannet politi og barnevernspedagog, og har i stor utstrekning gjennom disse utdanningsløpene interessert meg for barn og unge, og deres oppvekstvilkår. Både som politi og barnevernspedagog møter man ofte mennesker, voksne og barn i vanskelige livssituasjoner. Det å oppleve vold fra sine nærmeste handler ikke bare som å bli utsatt for fysisk eller psykiske krenkelser, det handler i stor grad om at det påføres skader på relasjonen i familien. Den trygge basen og det grunnleggende fundament i livet blir påført et traume. Et traume som mange bærer med seg resten av livet. Slik kan man si at de skader som følge i kjølvannet av vold i familien er mer omfattende og sammensatte enn vold i andre relasjoner. Interessen for ulike faktorer som spiller inn i hjelpeapparatets møte med voldsutsatte har ført til valg av tematikk, og problemformulering.

Jeg skrev bachelor oppgaven min på barnevernutdanningen i 2003 om temaet «barn som er vitne til vold i hjemmet». Gjennom mine 10 yrkesaktive år i politiet har jeg tilnærmet meg tematikken på ulikt vis. Jeg har jobbet med forebyggende arbeid med barn og unge og i den sammenheng møtt mange unge som har fortalt om bakenforliggende årsaker til rus, vold og annen kriminell eller grenseløs atferd. Årsaker som vold eller overgrep fra omsorgspersoner eller andre, rusproblematikk i hjemmet og mobbing er temaer som

gjennomgående har kommet opp. Jeg har også jobbet ute i gata som uniformert patruljerende politi og som etterforsker. Jeg har møtt mange voksne skjebner som har fortalt om en barndom som ingen er forunt. I den senere tid har jeg også arbeidet med etterforskning av seksuelle overgrep både mot barn og voksne. Det er i stor grad via undring og refleksjon gjennom utdanning og arbeid jeg har kommet frem til at vold i nære relasjoner er en tematikk jeg ønsker å lære mer om. En masteroppgave var en ypperlig mulighet å dyp-dykke i fenomenet, og oppnå en mer inngående forståelse.

Gjennom arbeid med menneske som har opplevd familievold på kroppen, enten som offer, utøver eller vitner har jeg stilt meg spørsmål hvordan politiet håndterer slike saker. Jeg har sett mye ulik praksis, og hørt mange ulike tanker omkring denne kriminalitetstypen. Jeg har også selv praktisert og ofte tenkt hvordan opplever de som møter meg min arbeidspraksis. Forut for arbeidet med denne avhandlingen leste jeg diverse offerundersøkelser som sa noe om hvordan offeret opplever møte med rettsvesenet. Dette vil jeg komme tilbake til senere. Det jeg så undres over var hvordan opplever politibetjenter møte med fornærmede og barn i slike saker? Og hvordan håndterer politiet slike hendelser? Hva oppleves som viktig for politiet, og hva oppleves som utfordrende?

Jeg valgte derfor å undersøke politiets arbeidspraksis. Denne arbeidspraksisen har innvirkning på hvordan de som er involvert i hendelsen opplever arbeidet som blir gjort. Videre er det også kjent at mange av disse saken blir henlagt. Jeg undres også over om arbeidspraksisen kan være en av faktorene som påvirker dette.

Valget av tematikk ble også påvirket av at vold i nære relasjoner og seksual lovbrudd er et satsningsområde for politi og påtale. Det skal være prioriterte saker, noe som også gjenspeiles i fokuset dette får i politiske kretser og i media.

1.1.2 Aktualitet

Vold i nære relasjoner er både et kriminalitetsproblem og et folkehelseproblem. Det å utsette noen for vold er en alvorlig kriminell handling. Det er brudd på norsk lov og brudd på grunnleggende menneskerettigheter, samtidig er det fare for store helseplager både fysisk og psykisk som følger av å bli utsatt for vold. Dette viser at vold i nære relasjoner er et samfunnsproblem som det er viktig at blir adressert på en korrekt og effektiv måte.

Nesten daglig er det saker i media som omhandler vold i nære relasjoner i en eller annen form. Den mest kjente saken er kanskje Christoffer saken, hvor den 8 år gamle gutten døde i 2005 etter å ha blitt påført massiv vold av sin stefar. Thoresen og Hjemdal (2014)

beskriver i rapporten Vold og voldtekt i Norge at åtte prosent av kvinnene, og nesten to prosent av mennene, rapporterer at de har vært utsatt for vold fra partner. I den samme rapporten fremkommer det også at 25 prosent av familievolden anmeldes til politiet (Thoresen & Hjelmedal, 2014). For å tallfeste dette viser Vista analysen (2012/41) at mellom 75.000 og 150 000 personer utsettes for vold i nære relasjoner årlig (Rasmussen, Strøm, Sverdrup & Vennemo, 2012). Vold er ikke noe som bare rammer voksne. Familievold er en type vold som i stor grad preger hele familien der det forekommer, også de som kanskje selv ikke direkte er utsatt. Denne erkjennelsen og interessen for nettopp dette er relativt ny, men underbygges av forskning. Nyere forskning har vist at barn som er vitne til vold kan bli skadet av dette. Barn i utvikling er mer sårbare enn voksne, og påkjenningen av å oppleve vold mellom foreldrene kan skade deres utvikling (Heltne & Steinsvåg red. 2012). St. meld 15 (2012-2013) understreker dette ved å si at skadevirkningen for et barn som lever i en familie hvor foreldrene er voldelige mot hverandre, og barna eksponeres for dette enten direkte eller indirekte tilsvarer det å bli direkte utsatt for vold. Dette er også grunnen til at barn som er vitne til vold i familien er å anse som en fornærmet og har rett til bistandsadvokat og voldsoffererstatning. I forekomststudien til Thoresen og Hjemdal (2014) fremkom det at 1 av 3 barn er blitt utsatt for en eller annen form for fysisk vold av sine foreldre. De fleste hadde opplevd mindre alvorlige former for vold slik som dytting, lugging og slag med flat hånd (Thoresen & Hjemdal, 2014). Tall fra Barne-, ungdom- og familiedirektoratet (Bufdir) viser at hver 20 person er blitt utsatt for alvorlig fysisk vold fra foreldrene sine før fylt 18 år, og at 13 prosent har blitt utsatt for psykisk vold fra foreldrene sine. Det er generelt vanskelig å anslå nøyaktig hvor mange personer som utsettes for vold i nære relasjoner. Det er flere grunner til dette. Vold i nære relasjoner er et tabubelagt tema og det er fare for underrapportering og derfor at man står ovenfor høye mørketall. Videre kan man også tenke seg overrapportering i noen sammenhenger, og svar avhenger av hvordan vold i nære relasjoner defineres og hvem som blir spurt. Det som uansett er sikkert er at familievold utgjør et betydelig samfunnsproblem. Det reduserer livskvaliteten til de som rammes, og det kan i ytterste konsekvens føre til tap av liv. Fjellidalen (2012) skriver at 144 kvinner og 33 menn er blitt drept av partnere, eller tidligere partnere i Norge i perioden 1990 til 2012. I 2015 ble det registrert 10 partnerdrap. Det er derfor viktig å få kunnskap om familievold, men også arbeidspraksis til instanser som møter og jobber med denne type hendelser. Slik at denne type hendelser og de involverte blir møtt på en best mulig måte.

Temaet er ikke bare aktuelt sett fra et samfunnsmessig perspektiv, det er også aktuelt i et yrkesetisk perspektiv. Politiets yrkesetikk handler om at etaten skal opprettholde tillitt i

samfunnet, at alle skal bli behandlet med respekt og ha likt krav til rettsikkerhet, samt at politiet skal opptre med stor grad av integritet og samarbeide med offentlige og private organisasjoner (Nilstad, 2002). Politiet har i løpet av de siste årene blitt utsatt for en god del kritikk for deres vurderinger og håndtering av flere saker som omhandler vold i nære relasjoner. Politiet har klare retningslinjer om at slike type saker skal anmeldes, og tas alvorlig. Dersom publikum opplever en politietat som ikke gjør jobben sin og tar slike saker på alvor vil tillitten til politiet synke. Geir Aas (2009) fant i sin doktorgrad at politiet i flere tilfeller unnlot å anmelde slike type saker. Begrunnelser som ble gitt var at politiet selv ikke definerte saken som familievold og offerte ønsket ikke at saken skulle anmeldes. Det vil derfor være aktuelt å se hvordan polititjenestemenn selv fortelle om sine erfaringer og opplevelser. Dette vil belyse hvordan virkeligheten fremstår for polititjenestemennene og hvilke avveininger de står ovenfor i hendelser som dreier seg om familievold.

2 Problemstilling

2.1.1 En problemstilling blir til

Vegen fra valg av tematikk til problemstilling har vært spennende, men utfordrende. Ved å benytte en kvalitativ metode var problemformulering en kontinuerlig prosess gjennom avhandlingsarbeidet. Selv om familievold er et fenomen jeg kjenner godt til, og mitt studieobjekt var eget arbeidsfelt var jeg i starten usikker på hvilke vinkling jeg ønsket. Var det etterforskning av slike saker jeg ønsket å undersøke, var det påtalejuristenes vurderinger eller de operative uniformerte politibetjentene jeg ville ha fokus på.

Etter å ha lest offerundersøkelser og tenkt gjennom egen praksis som politiet ble det klart for meg at jeg ønsket å undersøke politiets arbeidspraksis i akutfasen i saker som dreide seg om familievold. Bilde som ble beskrevet av at offeret for familievold i en del tilfeller opplevde møte med politiet i initialfasen som negativt, og som et nytt overgrep (Skjørten, 2002) fremsto for meg som ganske rystende. I boken «Vold i hjemmet – barnas strategier» av Carolina Øverlien (2012) fremkommer også at barn opplever møte med politiet som både positivt og negativt, men at politiet ofte blir oppfattet som ansiktsløse personer.

Jeg stilte meg undrende til hvordan denne oppfatningen av politiet ble til, og hva som skjedde i dette første møte mellom politi og offer, eventuelt barn? Igjennom egen praksis har jeg sjeldent opplevd at kollegaer bevisst har gått inn for å påføre fornærmede ekstra belastninger eller gjøre noe som kan oppfattes som et nytt overgrep. Jeg reflekterte over om politibetjenter selv var bevisst sin egen arbeidspraksis i familievoldssaker, og hvordan de opplevde møte med fornærmede. Hva var dette møte preget av? Hvilke motivasjon hadde politibetjenter i slike saker og hvilke avveininger foretok de?

Politiet er en yrkesgruppe som i liten grad har en tilgjengelig yrkespraksis. Det er ikke enkelt for offentligheten å få et klart innblikk i politiets arbeid. Deres avveininger, refleksjoner og handlingsmotivasjon fremstår for de fleste som utilgjengelige. Hvorfor gjør politiet som de gjør? I dag kan det kanskje hevdes at politiets arbeidspraksis til en viss grad synliggjøres for allmenheten gjennom TV serier som «Nattpatruljen», «Hundepatruljen» og andre serier som viser arbeidshverdagen til diverse utrykningsetater. Samtidig kan det tenkes at det som vises ikke er et fullstendig bilde av politiets arbeid. Man får et bilde av det tradisjonelle ved hva politiet gjør, nemlig å fange tyver, skape ro og orden og vente på at noe skal skje. Dette med å vente på at noe skal skje er også noe Liv Finstad (2000)

påpeker at politiet gjør i utstrakt grad. Samtidig fremstår denne ventingen som å ha en funksjon i seg selv (Finnstad, 2000).

TV seriene viser kanskje i liten grad hvordan politiet håndterer familievoldssaker. Familiekonflikter er som Aas (2009) skriver spesielt godt egnet til å undersøke den kompleksiteten som politibetjenter står ovenfor i sin arbeidshverdag. Jeg har selv opplevd diverse utfordringer i møte med denne type saker, samtidig som jeg har opplevd øyeblikk av glede og tilfredshet over eget arbeid. Jeg har også snakket med kollegaer og hørt deres frustrasjon over denne type saker. Ved utarbeiding av problemstillingen ønsket jeg å ta utgangspunkt i politibetjentenes egne tanker og fortellinger i møte med slike hendelser. Jeg hadde derfor slik som Aas (2009) et aktørperspektiv i mitt forskningsarbeid. Det var politibetjentenes egen virkelighet jeg ønsket å fange. En virkelighet jeg selv også er en del av, noe jeg vil redegjøre for i metodekapittelet.

Med disse refleksjonene som utgangspunkt formulerte jeg følgende problemstilling.

Hvordan erfarer politiet arbeidet med familievoldssaker, og hva påvirker deres arbeidspraksis?

2.1.2 Avgrensning

Problemstillingen spenner relativt vidt og det er derfor nødvendig å vise leseren hva jeg spesifikt ønsker å fokusere på. Oppgaven vil i all hovedsak dreie seg om erfaringene til uniformert patruljerende politibetjenter. Altså de i politiet som rykker ut på akutte hendelser. Hendelsene de rykker ut på er enten gitt til dem fra operasjonssentralen, ved at publikum har ringt inn og fortalt om en hendelse som trenger politiets bistand, eller at patruljen selv oppdager situasjoner som krever deres oppmerksomhet.

Oppgaven dreier seg om familieforhold, eller volds hendelser som har skjedd mellom personer med et nært bånd, gjerne kaldt vold i nære relasjoner eller familievold. Dette er et begrep jeg vil redegjøre for senere i oppgaven.

I slike hendelser er det ofte flere involverte, og oppgaven vil i stor grad fokusere på politiets håndtering av fornærmede, eller barn i slike saker. Fornærmede er en person som er utsatt for en straffbar handling. Straffeloven (1902) §3 definerer en fornærmede som enhver som er skadelidende i en straffesak. Oppgaven inkluderer også barn, da disse har selvstendige rettigheter som fornærmede selv om de ikke selv er blitt utsatt for en voldshandling. Barn er å anse som fornærmede også når de indirekte rammes av volden,

som for eksempel når de ser eller hører vold mellom foreldrene. I en del familievoldssaker er det barn tilstede og jeg ønsket også å ha fokus på hvordan politiet opplevde denne delen av arbeidet.

2.2 Formålet med oppgaven

Formålet med masteroppgaven er å synliggjøre politiets arbeidspraksis med familievoldssaker. Hovedsakelig ønsker jeg å belyse hvilke erfaringer politibetjentene har, og hvordan de håndterer møte med fornærmede og barn i slike situasjoner. Gjennom intervjuer med politibetjenter vil jeg forsøke å fremskaffe ny kunnskap om politiets praksis. Det er viktig å synliggjøre hva som faktisk blir gjort i denne type hendelser da det både fra ledelsen i politiet og fra politisk hold poengteres at dette er saker som skal prioriteres. I «Vendepunkt – Handlings-plan mot vold i nære relasjoner 2008–2011» heter det:

Vi kan ikke akseptere vold, heller ikke den som foregår i det private rom. Det er et offentlig ansvar å bidra til å forebygge og hindre vold i alle grupper av befolkningen. Gjennom Soria Moria-erklæringen har regjeringen forpliktet seg til å styrke innsatsen mot vold i nære relasjoner (Justis- og politidepartementet, 2008).

All den tid vold i nære relasjoner er satt på dagsorden er det viktig for ledelsen å få innblikk i hvordan politibetjentene faktisk opplever dette, og hva de faktisk gjør. Det er også viktig å synliggjøre praksis for politibetjentene selv. På den måten kan den enkelte bli bevisst og reflektert i egen yrkespraksis. Som Aas (2009) skriver er det en forutsetning for at politiets arbeidspraksis skal utvikle seg at den dokumenteres og gjøres til gjenstand for forskning.

2.3 Oppgavens struktur

I de to første kapitlene har jeg redegjort for hvorfor jeg har valgt akkurat politiets arbeid med familievold som tematikk, og hvorfor denne tematikken er aktuell i en større sammenheng. Videre har jeg forsøkt å gi leseren et innblikk i hvordan jeg har kommet frem til den gitte problemsstillingen, og hva jeg ønsker at avhandlingen skal bidra med i et forskningsmessigperspektiv.

Med kapittel 3 ønsker jeg å gi leseren en forståelse av fenomenet vold i nære relasjoner eller familievold. Selv om oppgaven dreier seg om politiets erfaringer og praksis vil det

være nødvendig for leseren å ha en viss forståelse av fenomenet familievold for å kunne forstå de refleksjoner og tolkninger som gjøres underveis. Videre vil politiets rolle og kultur presenteres, samt en grov presentasjon av politiets arbeid med familievoldssaker i et historisk perspektiv.

Kapittel 4 vil være en gjennomgang av norsk forskning som er aktuell opp mot den satte problemstilling. Dette er også forskning som gjennomgående vil stå sentralt i oppgaven, både direkte og indirekte. Kapittel 3 og 4 vil gi leseren en forståelse av politiarbeid generelt, men spesielt opp mot kriminalitetstypen familievold.

Det teoretiske rammeverket oppgaven bygger på vil bli redegjort for i kapittel 5. Både begreper og teoretiske forklaringsmodeller vil bli koblet opp mot politiets praksis, og satt i sammenheng med oppgavens tematikk. På denne måten ønsker jeg å gi leseren en forståelse av det teoretiske bakteppets nødvendighet for å svare på problemstillingen. Teorien vil ta hensyn til oppgavens videre oppbygging, da analyse og drøftingsdelen vil ta utgangspunkt i kulturelle, strukturelle og individuelle faktorer.

I kapittel 6 vil jeg gjøre rede for de metodisk valgene og refleksjoner jeg har foretatt gjennom avhandlingsarbeidet. Først vil jeg plassere egen forskning i et vitenskapelig perspektiv for deretter å redegjøre for å reflektere omkring den valgte metoden, kvalitativt intervju. Videre vil jeg vise hvordan jeg har gjennomført prosjektet og hvilke praktiske, etiske og vitenskapelige avveininger jeg har foretatt underveis. I dette kapitlet vil jeg også reflektere over hvordan det har fortonet seg å forske på eget felt. Denne delen anser jeg som sentral da det vil være spesielle utfordringer knyttet til nettopp denne tilnærmingen. Til slutt vil jeg ha et kritisk blikk på egen forskning.

I de neste kapitlene vil jeg presentere studiens funn sett opp mot problemstillingen. Materialet vil bli fremstilt ved å benytte intervjupersonenes utsagn. Utsagnene er toneangivende for materialet og synliggjør hva som fremsto som viktig for intervjupersonene. Videre er materialet analysert og drøftet opp mot det teoretiske rammeverket, og ulike måter å forstå intervjupersonenes utsag på.

3 Oppgavens nøkkel begreper

I dette kapittelet vil jeg redegjøre for begrepet vold, og spesielt vold i nære relasjoner. Voldsbegrepet kan forstås på ulike måter og det finnes mange definisjoner som forsøker å belyse ulike sider av begrepet. For å forstå kompleksiteten i arbeidet med familievoldssaker må man også ha en viss forståelse av hva vold og vold i nære relasjoner faktisk innebærer.

3.1.1 Vold

Voldsbegrepet er ikke lett å definere fult ut. Samtidig har de fleste en formening om hva vold faktisk er. Begrepet er på mange måter relativt i den forstand at det forandrer seg med tid og sted, og det er også situasjonsbetinget. Når to personer deler ut knyttneveslag utenfor et utested natt til søndag blir dette definert som vold. Samtidig kan vi flytte disse to personene inn i en boksering og vi kaller det idrett. En annen betraktning er når en mann slår sin kone i Afghanistan fordi hun ikke har kledd seg anstendig ansees ikke dette som vold. Det er en nødvendig handling for å irettesette kona, og straffe et religiøs og kulturelt overtramp. Vold er ikke vold i enhver sammenheng og til enhver tid. En slik sosialkonstruktivistisk tilnærming til begrepet kan sies å fremstå unyttig når man skal snakke om tilnærminger til vold i et praktisk perspektiv. Samtidig kan det fremstå som om voldsbegrepets mange sider er nettopp noe av grunnen til at politiet opplever det som så komplekse saker å arbeide med.

I eksemplene over er vold redusert til en fysisk handling. Dette er også ofte det bilde de fleste har av hva vold er, det er slag eller spark. Samtidig kan vi se på ordets opprinnelse som er «vald». Da betyr ordet makt eller herredømme. Med dette utgangspunktet, får vold en enda mer overgripende betydning, og begrepet kan så å si beskrive de fleste forhold både på aktør nivå og i større strukturelle sammenhenger. Som jeg nå har forsøkt å vise er vold ikke en ensartet fenomen, og ordet kan vanskelig defineres fult ut. Vold kommer i mange former og har ulik betydning avhengig av hvor og når det forekommer, og hvem som definerer.

Det finnes ulike definisjoner av hva vold innebærer. Verdens helseorganisasjon har definert vold som:

Forsettlig bruk av, eller trussel om, fysisk makt eller tvang, rettet mot en selv, andre enkeltpersoner, eller en gruppe, når denne handlingen resulterer i, eller har høy

sannsynlighet for å resultere i død, fysisk eller psykisk skade, eller mangelfull utvikling (Verdens helseorganisasjon)

En annen definisjon som ofte blir brukt er «vold er enhver handling rettet mot en annen person som gjennom at denne handlingen skader, smerter, skremmer eller krenker, får denne personen til å gjøre noe mot sin vilje eller slutte å gjøre noe den vil» (Isdal, 2000, s. 36).

Det som er klart er at vold er en form for å ha eller oppnå makt over noen. Robert Dahl (1994) har definert makt som A har makt over B i den utstrekning han kan få B til å gjøre noe han eller hun ellers ikke ville ha gjort. Slik viser de ulike definisjonene at vold i stor grad handle om å ha makt og kontroll, og det er ikke bare fysiske handlinger, men også psykiske krenkelser som inngår i forståelsen av fenomenet vold.

Slik ser man at voldsbegrepet rommer mye, Per Isdal (2000) forsøker også å skille mellom ulike typer vold for å beskrive kompleksiteten i fenomenet. Vold er fysisk som slag og spark, og psykisk som repeterende krenkelser som ikke tar hensyn til den andres følelser slik som ignorering, ydmykende ytringer, truing. Vold kan også være av seksuell art og den kan være materiell ved at den går utover døde ting slik som å knuse inventar i huset. Isdal (2000) bruker også beskrivelsen latente volden som er vold bare i kraft av å kunne være mulig. Latent vold kan hevdes å være den stemningen som blant annet preger familier som lever med vold. Muligheten for vold er konstant, og preger familiens dynamikk og atferden til familiemedlemmene. Selv om Isdal forsøker å presisere mange ulike former vold, gir ikke dette noe mer entydig bilde av hva vold er. Ved å beskrive hva vold er gjøres den lett til gjenstand for en subjektiv vurdering, og for politiet kan dette bli utfordrende å forholde seg til.

Det blir derfor på mange måter nytteløst å forsøke å forklare hva vold er. Samtidig har politiet i sin yrkespraksis lovens definisjon av hva som er vold å forholde seg til. Lovverket skal si noe om hva samfunnet definerer som vold, og hva som ikke tolereres. I Norge er det Straffeloven som i tradisjonell forstand definerer hva som er å anse som vold. I lovverket er det også fremhevet en spesiell type vold, og det er vold nære relasjoner. Denne voldsformen tar hensyn til at forholde mellom gjerningsperson og den som utsettes for vold kan ha stor betydning for hvordan volden oppleves. Samtidig gjør ikke relasjonen mellom de involverte fenomenet enklere å forholde seg til.

3.1.2 Vold i nære relasjoner

Vold i nærerelasjoner kom først på dagsorden på 1970 og 1980 tallet gjennom arbeidet til likestillingsforkjempere og kvinnebevegelsen.

Vold i nære relasjoner er definert i Straffelovens (2005) § 282 (tidligere Straffeloven 1902, § 219):

Med fengsel inntil 6 år straffes den som ved trusler, tvang, frihetsberøvelse, vold eller andre krenkelser, alvorlig eller gjentatt mishandler:

- a) sin nåværende eller tidligere ektefelle eller samboer,
- b) sin eller nåværende eller tidligere ektefelles eller samboers slektning i rett nedstigende linje,
- c) sin slektning i rett oppstigende linje,
- d) noen i sin husstand, eller
- e) noen i sin omsorg. (Straffeloven, 2005).

Loven har også en paragraf som definerer grove forhold og hva dette innebærer i § 283. Begge disse lovene er av ny dato og trådte i kraft 1 oktober 2015. Vold i nære relasjoner fikk da skjerpet straff, noe som i større grad skulle vise at samfunnet nå tar denne type vold på alvor.

Som jeg var inne på tidligere har relasjonen mellom gjerningsperson og offer betydning for hvordan volden oppleves, og hvilke innvirkning den har. Smerten over å bli utsatt for vold av en som står en nær rokker ved selve grunnfundamentet i et menneskes liv, nemlig ens trygghet. Vold i nære relasjoner er en kriminell handling som foregår i det private rom, og i en relasjon som skal være den tryggeste basen et menneske har her i livet, nemlig familien. Det å oppleve en slik krenkelse fører til mange ulike psykologiske prosesser, og kan for mange få store negative konsekvenser. Voldsformens karakter fører til at den er vanskelig å oppdage da den skjer i den privatsfære, samtidig som det er vanskelig å unnsnippe da den utsatte har sterke bånd til utøveren. Vold i nære relasjoner kan defineres som et mønster av kontrollerende atferd hvor volden kan inkludere gjentatt fysisk overgrep med påføring av fysisk skade, psykisk vold, seksuell vold, sosial isolasjon, deprivasjon og intimidering av voldsutsattes autonomi (Koopman et al., 2005).

Politiet definerer vold i nære relasjoner som

Vold eller trusler om vold overfor personer som er eller har vært gift eller som lever eller har levd i ekteskapslignende forhold. Det gjelder også søsken, barn, foreldre, besteforeldre og andre i rett opp- eller nedadstigende linje, samt adoptiv-, foster- og steforhold. Voldsutøvelsen er stedsuavhengig. (Politiet.no)

Lovteksten i § 282 er relativt vid. Den skal kunne fange opp alle typer vold som kan forekomme, og som er grov og/eller vedvarende. Ordlyden «på annen måte krenker» er ment til å fange opp eventuelle andre former for krenkelser, og da spesielt den psykiske dimensjonen av volden. Vold som ikke er grov eller vedvarende skal bli fanget opp av de tradisjonelle lovhjemlene som omfatter vold og overgrep.

Som man ser er familievold på lik linje med voldsbegrepet utvidet til å gjelde et stort spekter av hendelser. Dette er kan sies å være positivt da det skal gi flest mulig et liv fritt for vold og krenkelser. Denne dreiningen kan sees i sammenheng med samfunnsutviklingen og tron på at vitenskap og kunnskap kan fremskaffe metoder som igjen fører til det mennesket søker, nemlig «det gode liv». Samtidig byr denne dreiningen på utfordringer for hjelpeapparatet. Politiet og andre blir satt ovenfor en uoverkommelig oppgave når voldsbegrepet på mange måter blir en subjektiv vurdering av hva som oppleves som krenkende.

3.1.3 Familievold er prioriterte saker hos politiet

«Vold i nære relasjoner kan ikke aksepteres. Dette er ikke en privatsak. Politiet har i samarbeid med andre offentlige myndigheter et ansvar for å sikre alle retten til et liv fritt for vold og trusler» (Politidirektoratet, 2008, s.1).

Dette utsagnet er hentet fra Veilederen som ble utgitt av politidirektoratet i 2008, og som var et av tiltakene for å heve kunnskapen og kompetansen omkring vold i nære relasjoner i politi og lensmannsetaten. Det har i de siste 30 årene vært et stadig økende fokus på familievold eller vold i nære relasjoner ikke bare i politiet, men også i samfunnet generelt. De siste 10 til 15 årene har denne kriminalitetstypen blitt satt høyt på prioriteringslisten til politiet. Dette kommer tydelig frem gjennom ulike ordninger som har kommet på plass. I 1988 kom det en strafferettslig endring for familievoldsfeltet da det ble innført ubetinget offentlig påtale i slike saker. 1 juli 2002 ble alle politidistrikt pålagt å ha en familievoldskoordinator i full stilling, og i oktober 2015 ble strafferammen for familievold

øket. Alle disse elementene og flere har vært med på å synliggjøre i politiet at familievold er et viktig og alvorlig kriminalitetsfelt.

I 2008 kom også handlingsplanen mot vold i nære relasjoner, «Vendepunkt». Her listet regjeringen opp 50 tiltak for bedre arbeidet omkring familievoldssaker, og bedre samarbeidet mellom ulike etater og organisasjoner som håndterte denne type saker.

Politiet ble sett på som en sentral aktør for å håndtere denne type hendelser. Som det heter i handlingsplanen er vold i nære relasjoner kriminalitet, og kriminalitet er et samfunnsansvar. Vold i nære relasjoner påfører ofrene skader i stort omfang både fysisk og psykisk, og kan i sin ytterste konsekvens føre til tap av liv. Politiet har en sentral rolle i dette arbeidet, men er helt avhengig av et tett samarbeid med andre hjelpere og tjenester for å kunne gi ofrene god beskyttelse. Dette samarbeidet må bygges på felles kunnskap om hvilke situasjoner som kan utløse fare for den som er utsatt for vold og trusler. (Justis- og beredskapsdepartementet, 2008-2011).

Målet med dette krafttaket for politiets del var å sikre at ofre for vold i nære relasjoner ble møtt med respekt, kunnskap og forståelse, samt å sikre god kvalitet på etterforskning og påtalevedtak (Justis- og beredskapsdepartementet, 2008-2011).

Det blir også i dag påpekt hvor viktig arbeidet med vold i nære relasjoner er og hvor prioritert disse saken skal være. Politiet får stadig påpekt hvilke viktig oppgave de står ovenfor og at de også har fått verktøy for å løse de satte oppgaven.

Politiets innsats er helt avgjørende for å lykkes i arbeidet for å forebygge og bekjempe vold i nære relasjoner. Innsatsen er betydelig styrket de senere årene og politiet har fått en rekke nye virkemidler for å ivareta og beskytte den som er utsatt, samtidig som det er fokus på etterforskning og irettføring av saker... Hvordan politi, påtalemyndigheter og domstoler håndterer saker om vold i nære relasjoner er avgjørende både for tilliten fra den utsatte og fra befolkningen generelt (Justis – og beredskapsdepartementet, 2014).

4 Politirollen

I dette kapitlet vil jeg gi leseren en kort presentasjon av politiets rolle og mandat i samfunnet. For å forstå politiets arbeidspraksis vil det være nødvendig å ha et visst innblikk i hva det innebærer å være politiet. Videre vil jeg også vise hvordan politiet som yrkesgruppe utvikler det såkalte politiblikket, og hva dette innebærer. Til slutt vil jeg gi et kort historisk innblikk i hvordan politiet har forholds seg til bråk og vold i den private sfære.

4.1 Politiets rolle i samfunnet

Hva innebærer det å være politi? Politirollen er en kompleks og mangfoldig rolle. Den rommer mye, og de fleste har en formening av hva det vil si å være politi. Det er i grunn vanskelig å klart definere hva politirollen innebærer. Fokuset i denne oppgaven er på uniformert patruljerende politi. Altså den type politi man ser ute i gatene, som rykker ut til akutte hendelser, møter publikum ansikt til ansikt og håndterer service oppdrag. Liv Finstad (2000) beskriver at gjøremålene til de uniformerte patruljerende politibetjentene er mangfoldige. Det er alt fra kriminalitetskontroll til transportarbeider og er i stor grad styrt av små og store hendelser politiet må orden opp i (Finstad, 2000, s. 323).

I Norge skal politiet i all hovedsak skape trygghet og sikre folks velferd. Politiloven § 1 definerer hva politiets mål og ansvar er: «Politiet skal gjennom forebyggende, håndhevende og hjelpende virksomhet være et ledd i samfunnets samlede innsats for å fremme og befeste borgernes rettssikkerhet, trygghet og alminnelige velferd for øvrig». Med denne definisjonen kan politiets funksjon nesten sies å være grenseløs. Dette er nok også et bilde som stemmer med hvordan en del politifolk faktisk opplever sin egen rolle. Jeg har selv reflektert over hva politirollen innebærer, og et klart svar har jeg ikke kommet frem til. I samtaler med kolleger blir gjerne rollen definert utfra den bestemte oppgaven man står ovenfor. Slik som «sosialarbeider», «crim fighter», «trøster», «redningsmann», «detektiv», «barnevakt» for å nevne noe. På et overordnet nivå fremstår politiarbeid som altomfattende, mens for den enkelte politibetjent er det mer situasjonsbetinget. Samtidig kan et og samme oppdrag faktisk føre til at politibetjenten må innta ulike roller. Dette kom frem når en intervjuperson forklarte at han i familievoldssaker følte at han måtte spille på hele registeret for å løse situasjonene.

Ja det hender jo vi må bruke makt for å få kontroll på situasjonen også er det jo den biten hvor vi nesten er sosialarbeider og psykologer og ja jeg vet ikke hva.... Det er

vel den type oppdrag hvor jeg føler jeg må bruke meg selv mest.... Og spille på ulike sider da.

Som intervjupersonen var inne på må også politiet i noen tilfeller bruke makt. Dette er også et særtrekk ved politiets virksomhet. De kan i ytterste konsekvens benytte makt og tvangsmidler overfor innbygger for å opprettholde lov og orden (Gundhus & Larsson, 2007, s. 16-17). Dette er også i stor grad det som skiller politiet fra annen type sosialt arbeid. Politiet er statens sivile maktapparat, og de skal håndtere situasjoner som potensielt kan medføre at staten må gripe inn med makt og tvang ovenfor borgerne, og i ytterste konsekvens ta lovlig ta liv.

De to primære funksjonene til politiet kan sies å være ordensfunksjonen og straffeforfølgingsfunksjonen. I ordensfunksjonen ligger det at politiet skal trygge samfunnet, verne om lovlig virksomhet og opprettholde ro og orden.

Straffeforfølgingsfunksjonen innebærer at politiet også skal etterforske og påtale handlinger som er forbudt etter loven (Nilstad, 2002). Begge de to funksjonene inngår i arbeide til uniformert patruljerende politi. Den etterforskningsmessige biten er i all hovedsak det som kalles straksetterforskning, og innebærer å samle så mye informasjon som mulig om den akutte hendelsen de har rykket ut til. Uniformert patruljerende politi har i liten grad videre etterforsknings ansvar av straffbare forhold. Uniformert patruljerende politi er hendelsesstyrt og deres oppgave er å opprette ro og orden, sikre liv og helse og skaffe informasjon om hendelsen som etterforskere kan arbeide videre med. Politiet kan sees som problemløser, og de tilkalles når «noe-skjer-som-ikke-skulle-skje-og-som-noen-burde-reagere-på-og-gjøre-noe-med» (Bittner, 1970). Med inspirasjon fra en barnebok, så er denne «noen», politiet.

Politiets oppgaver er i stor grad knyttet til den generelle samfunnsutviklingen. Familievold er en kriminalitetstype som i stor grad beviser dette. Kvinners rettigheter og likestilling var lenge en kamp som ble kjempet på mange fronter i samfunnet. I den forbindelse ble også vold mot kvinner satt på dagsorden, og Skjørten (2002) beskriver at på 1970 og 80 tallet ble vold mot kvinner et kriminalpolitisk spørsmål. Det var først på 1980 tallet at kvinnemishandling ble et begrep for politiet (Skjørten, 2002, s. 16). I den forbindelse ble det også rettet et større fokus mot at slike saker skulle anmeldes, og politiet skulle i større utstrekning benytte seg av offentlig påtalebestemmelsen i slike saker. Slik ser man at hvilke oppgaver som tillegges politiet og hvordan oppgavene skal løses nødvendigvis ikke kun styres av kriminalitetsutviklingen, men også er et politisk spørsmål.

4.1.1 Politibrillene

På lik linje med andre yrkesgrupper sosialiseres politiet inn i en så kaldt «politikultur». Dette kan sies å innebære at man tilegner seg en del handlingsmønstre og forståelsesrammer som er gjeldende innenfor politiet. Selv om det finnes mange ulike måter å forstå og håndtere politirollen på snakker man ofte om et politiblikk eller de såkalte politibrillene. Dette innebærer hvordan man ser verden eller oppfatter virkeligheten.

Politifolk utdannes gjennom den samme skolen og selv om de har til dels ulik bakgrunn sosialiseres de inn i den samme kulturen gjennom utdanning. Denne sosialiseringen skjer gjerne raskt gjennom år nummer 2 på politihøgskolen, som er et praksisår. Dette året jobber alle studentene 1 år i etaten og opplever det «virkelige politiarbeidet». Studentene får en veileder, og man kan på mange måter si at dette året blir som å gå i lære. Studentene ser og deltar gradvis mer og mer i politiarbeidet og blir etter hvert et nesten fullverdig medlem av politikulturen. De ser da verden gjennom politibrillene, og man har tilegnet seg det Finstad (2000) refererer til som politiblikket. Politikultur og politiblikket kan derfor kanskje sees som tett sammenvevd, og noe som gjensidig påvirker og forsterker hverandre.

Samtidig er ikke politiblikket statisk, men må sees i sammenheng med samfunnsendringene generelt. Hvordan verden fortoner seg er stadig i forandring, og hvordan denne utviklingen skjer er et klassisk aktør – struktur spørsmål. Hvis man tar utgangspunkt i politikulturen og politiblikket kan man se hvordan dette har endret seg de siste 30 årene. Samfunnsutviklingen har påvirket hvordan verden oppfattes, noe som igjen har innvirkning på hvordan den enkelte ser på sin egen rolle og hvordan han utfører sin yrkespraksis.

4.1.2 Fra husbråk til familievold

Vold i nære relasjoner eller familievold er ikke et nytt fenomen i samfunnet og for politiet. Familievold har eksistert til alle tider, men det er måten vi snakker om det og måten vi betrakter det som har endret seg. Denne endringen har også ført til endringer i hvordan politiet forholde seg til og håndtere slike hendelser. Tradisjonelt har politiet tatt seg av offentlige kontrolloppgaver. I grove trekk var politiets oppgave å holde ro og orden i det offentlige rom. Hendelser som skjedde i familien ble stort sett håndtert av familie selv, lokalsamfunnet eller kirken. Gjennom samfunnsutviklingen har arenaen for politiets oppgaveløsning utvidet seg til også å gjelde den private sfære (Gundhus & Larsson, 2007).

Politiet fikk først en formell utdanning på 1950 tallet på lik linje med sykepleier og sosialarbeidere. Før dette var personlig egnethet, og gode holdninger og verdier viktigere enn formell utdanning. Ved å formalisere utdannelsen viste man tydelig at troen på kunnskap sto sentralt. Som Giddens sa innebærer modernisering av samfunnet at det i større grad består av «clever peopel» (Aakvaag, 2008, s. 271). I takt med at yrker ble formalisert, og yrkesutøveren i langt større grad fremsto som profesjonelle vokste også samfunnets forventinger til hva de kunne utrette. I dag ser man at stadig flere oppgaver oppfattes som politioppgaver, og at staten i langt større grad skal løse private problemer og tilby sikkerhet til befolkningen.

Hva politiet skal foreta seg og prioritere styres nødvendigvis ikke kun av kriminalitetsutviklingen, men også av politiske føringer og hva samfunnet forøvrig anser som viktig. Familievold ble først et fenomen for politiet når det ble satt på politisk dagsorden på 1970 tallet, og da ble det sett på som kvinnemishandling. Man underbygde alvorligheten i disse hendelsene med kunnskap om voldsfenomenet. Blant annet ble det pekt på at vold i familien i mindre grad enn vold i det offentlige rom ble anmeldt, og mannen var voldsutøver, mens kvinne var offeret (Skjørten, 2002). Videre ble politiet gjennom utdanning en profesjonell aktør som samfunnet forventet at kunne løse langt flere oppgaver enn hva de tidligere hadde håndtert. Hvor politiet tidligere så husbråk, fyllerør og hysteriske kvinner, skulle de så se kvinne mishandling og i dag det mer kjønnsnøytrale familievold.

Samfunnsutviklingen har ført til at det i dag er andre krav til polititjenestemenn enn det det var for 30 år siden. I dag snakker man om at politiet må inneha relasjonell kompetanse og forståelse og kunnskap om sårbare grupper. Politiet skal ikke lengre bare fange tyver og ta seg av ordensforstyrrelser ute i gatene. I dag skal politiet kunne snakke med barn, forstå traumer hos voldsutsatte og flyktninger og følge opp ungdom som sliter psykososialt for å nevne noe. Disse oppgavene er en del av den utvidede forståelsen av politirollen. Slik kan man forstå at politirollen er i utvikling på lik linje med samfunnet forøvrig. Giddens hevder vi befinner oss i det posttradisjonelle samfunnet (Aakvaag, 2008, 274). Via det Giddens omtaler som utleiring løsrives tradisjonelle former for samhandling, og erstattes med de såkalte ekspertsystemene. Disse ekspertsystemer påvirker også de mest intime forholdene ved menneskers liv, og er med på å standardisere og regulere sosial praksis (Aakvaag, 2008). I dag er det ikke kun det fysiske livet som skal reguleres, men også det psykiske. De fleste områder i et menneskets liv er i dag gjenstand for psykologiske forklaringsmodeller. Dette bidrar igjen til den utbredte forestillingen om psykologiens helt nødvendige rolle i

dagens vestlige samfunn, og hvordan psykologien påvirker samfunnsutviklingen rent ideologisk (Brinkmann, 2011, Gordo & De Vos, 2011).

Dette påvirker også politiets praksis. I dag er det ikke bare den fysiske volden som skal bekjempes, men det er også den psykiske og kulturelle. Siden politiets rolle og funksjon i samfunnet er så alt overgripende betyr det også at de til en viss grad skal være eksperter på alt. Tidligere holdt det å skape ro i hjemmet, og kanskje ta med seg mannen til fyllarresten. I dag skal politiet gjøre det, men de skal også forstå dynamikken i familien og støtte og hjelpe den som er utsatt. Dette innebærer ikke bare å forsikre seg om vedkommende trenger legehjelp. De må se, lytte og forstå den fornærmede parten, samt gi god informasjon om rettigheter og ordninger som står berett til å hjelpe. Videre skal de sikre alt av mulige bevis på at det har skjedd noe straffbart, og opprette rapporter som medfører en god straffesak. I familievolds oppdrag kan det argumenteres for at det ikke holder å være politi i alle fall ikke i tradisjonell forstand. I dag må politiet også være sosialarbeider og psykolog for fullt ut løse oppdrag som familievold. Slik ser man at samfunnsendringer og politiets praksis må sees i sammenheng. Spørsmålet blir om hvordan den enkelte politibetjent opplever og forholder seg til disse endringene. Dette vil jeg se nærmere på i analyse og drøftingsdelen.

5 Relevant forskning

Jeg vil nå redegjøre for relevant forskning innen feltet. Dette er forskning jeg har støttet meg til og brukt som inspirasjon i min oppgave. Det er også forskning som viser ulike perspektiver omkring tematikken politiets arbeid med vold i nære relasjoner. Siden jeg har valgt å studere politiets praksis med familievolds hendelser i Norge, er det norsk forskning jeg i all hovedsak har benyttet og vil redegjøre for.

Selv om flere studier internasjonalt kan belyse temaet jeg har undersøkt, vil det være vanskelig å anslå i hvilke grad de faktisk kan overføres til den norske politimodellen, og direkte til akkurat min problemstilling. Grunnen til dette er blant annet at min studie tar sikte på å belyse norske politibetjenters arbeidspraksis. Norsk politi er organisert annerledes enn politi andre steder i verden. Elementer som vil innvirke er rammebetingelsene, den interne kulturen og utdanningens særpreg for å nevne noe. Andre steder i verden er politiet i stor utstrekning bevæpnet, noe som kan ha innvirkning på hvordan de forholder seg, og hvordan publikum opplever politiet. Videre er også utdannelsen organisert som bachelorgrad noe den for eksempel ikke er i USA. Dessuten vil også generelle samfunnsstrukturer ha innvirkning på politiets praksis slik at jeg derfor har valgt å konsentrere meg om forskning som er foretatt omkring norsk politi.

Vold i nære relasjoner, eller familievold i møte med hjelpeapparat eller politi er et tema det er forsket en del på i Norge. Perspektivene som gjerne er inntatt er offerperspektivet slik som i Lund (1989) og Grøvdal (2012) sine undersøkelser. Begge undersøkelsene så på fornærmedes møte med politi- og påtale. Begge undersøkelsene gir et noe dystert bilde av hvordan fornærmede opplever møte med politiet. Samtidig var det også noen som beskrev møte som positivt. I Lund (1989) sin undersøkelse fremkom det at fornærmede i stor grad var misfornøyd med hvordan hun ble møtt rent menneskelig mens i Grøvdal (2012) sin undersøkelse var det avstanden mellom kvinnenens virkelighet og politiets arbeidssituasjon som ble trukket frem som utfordrende. Begge undersøkelsene viste familievold som et kvinneproblem, og fortalte historiene til kvinner som var utsatt (Lund, 1989, Grøvdal, 2012).

Forskningen angående vold i nære relasjoner har i stor grad dreid seg om kvinner som den utsatte parten. Det er først nå i de siste årene at det også er blitt mer fokus på at partnervold også rammer menn. Bidragene viser at det ofte er de samme psykologiske faktorene som spiller inn for menn som utsettes for vold, som for kvinner. Den største forskjellen er at menn er mer redd for ikke å bli trodd i møte med hjelpeapparatet (Grøvdal & Jonassen,

2015). Dette er også min erfaring fra uniformert patruljerende tjeneste. Det er generelt lite fokus på at menn kan være den utsatte parten. En situasjon hvor mannen er den fornærmede utfordrer det tradisjonelle kjønnsmonsteret, og vil kanskje kollidere med den maskuline politikulturen. En slik situasjon fremstår derfor som spesielt utfordrende, og krevende å håndtere. Grøvdal og Jonassen (2015) påpeker blant annet at menn opplever å ikke bli trodd og tatt alvorlig i møte med barnevernet, man kan derfor kanskje anta at de samme mekanismene vil være tilstede for voldsutsatte menn i møte med politiet.

Et annet perspektiv som i senere tid også har bidratt til å belyse hvordan politiet arbeider med vold i nære relasjoner er barneperspektivet. Carolina Øverlien (2012) med «Vold i hjemmet – barns strategier» er et slikt bidrag. Her beskriver barn møte med politiet som både positivt og negativt. Det mest oppsiktsvekkende med undersøkelsen var at barna beskrev politifolk som ansiktsløse, og det eneste de husket var uniformen (Øverlien, 2012). Barneperspektivet blir i stor grad forsøkt ivaretatt av barnevernet når politiet rykker ut til familievoldshendelser. Politiet ønsker ofte et tett samarbeid med barnevernet i hendelser hvor de skal inn i det private rom, og hvor det kan være barn involvert. Dette kan kanskje sees i sammenheng med at politiet tradisjonelt har vært orientert mot å håndtere ordens forstyrrelser i det offentlige rom. Det offentlige rom har i et historisk perspektiv i stor grad vært forbeholdt menn. Slik at når politiet nå må forholde seg til en ny type brukere, kvinner og barn i det private rom fremstår deres kompetanse mangelfull. Det blir derfor avgjørende for dem å dra nytte av andre etater for å løse oppdragene på en tilfredsstillende måte. Samtidig er det blitt mer og mer fokus på hvordan politiet skal møter barn i slike situasjoner, spesielt nå som barna har selvstendige rettigheter også når de eventuelt kun har vært vitne til vold, direkte eller indirekte.

En annen forsker som har bidratt til å belyse vold i nære relasjoner og møte med rettsvesenet er Skjørten (2002) med "Lov og rett mot familievold". Her ser man blant annet at vold i nære relasjoner tidligere ikke var et tema for politiet. Vold i familien, eller vold innenfor husets fire vegger var et privat anliggende og i liten grad noe politiet involverte seg i. Politiets oppgave var å opprette ro på stedet, og irettesette de involverte. Sakene ble gjerne omtalt som «husbråk», «hysteriske kvinner» eller at partene var «like gode». I sjeldne tilfeller opprettet patruljen en anmeldelse, og hvis så skulle skje måtte skadene på kvinnen være synlige og alvorlige. Den vanligste løsningen var å roe partene, og eventuelt pålegge mannen om ikke å komme hjem før han hadde roet seg (Skjørten, 2002). Skjørten (2002) satte også spørsmålsteget ved hvordan rettsapparatet behandlet familievoldssaker, og påpekte at det var mest fokus på det strafferettslige aspektet. Dette er også noe enkelte

av mine intervjupersoner også understrekte når de i møte med fornærmede i familievoldssaker fra første sekund hadde fokus på om hendelsen kunne føre til en sak som kunne gå hele veien gjennom rettsvesenet til dom.

Med disse forskningsbidragene får vi et godt bilde av hva politiet har gjort, hva de skal og burde gjøre i møte med fornærmede. Dette kommer også tydelig frem i diverse handlingsplaner, stortingsmeldinger og rundskriv for politiets praksis. Slik kan det kanskje se ut til at vi vet mer om hva politiet skal gjøre, enn hva de faktisk gjør.

Geir Aas er kanskje den forskeren i Norge som i størst grad har bidratt til å belyse politiets arbeidspraksis i akuttfasen av familievoldssaker. Aas (2009) har i sin doktorgradsavhandling «Politiinngrep i familiekonflikter» sett på hva uniformert patruljerende politiet gjør i familievoldssaker. Han fant at det i politiet er mange gode intensjoner angående familievoldssaker. Samtidig er det et gap mellom intensjonene og den virkelige håndtering av slike saker. Intensjonen tilsier at alle slike forhold skal anmeldes, men Aas (2009) fant at dette ikke er realiteten. Grunnene til dette er kanskje slik Aas fant at det rådende bilde av hva familievold er, ikke alltid stemmer med hva politibetjentene selv erfarer når de rykker ut til slike hendelser (Aas, 2009). Blant annen fremkommer det at når politibetjentene snakker om «skikkelig familievold», er det alvorlige saker. Aas mener derfor det er fare for at det som politiet betegner som «mindre alvorlige» hendelser ikke blir sett på som politisaker (Aas, 2009, s. 300). Aas har også skrevet boken «Politiet og familievolden». Også dette bidraget har søkelyset på politiets egen opplevelse av denne type saker. Boken ser på politiets arbeid fra ulike perspektiv (Aas, 2014). Det er opplevelsene til politiet, og da spesielt etterforskeren, samarbeidsinstanser og de utsatte selv som presenteres (Aas, 2014).

Selv om fokuset i denne oppgaven er politiets håndtering av familievold i akuttfasen er det også av betydning å se på hva den generelle tendenser i politiet er blant annet når det gjelder kommunikasjon med publikum. Kari Rønneberg har studert hvordan politiet kommuniserer med publikum ved å gjennomgå telefonsamtaler mellom vakta hos politiet og publikum. Hun har gjennom sitt arbeid belyst språkbruken i politiet, og hva som hemmet eller fremmet god kommunikasjon (Rønneberg, 2009). Det som fremsto som betydningsfullt var at det utkrystallisere seg ulike måter å tolke politirollen på. Mens mange politibetjenter så sin rolle som problemløsere og lyttere, var andre mer opptatt av rollen som samfunnets kontrollør og å sette grenser for andres atferd (Rønneberg, 2009, s. 355). Dette vil igjen påvirke hvordan den enkelte politibetjent møter publikum, og hvordan dette møte oppleves for både politiet og publikum.

Et annet sentralt bidrag som viser politiets arbeidspraksis og derigjennom også noe om hvordan de forholder seg til familievold er Liv Finnstad sin bok «Politiblikket». Hun har bedrevet det som betegnes som baksete forskning, og har vært med politipatroljer ut på jobb. Hennes begrep «politiblikket» beskriver hva politibetjenter ser når de driver patrulje tjeneste, og hvordan de tolker virkeligheten (Finnstad, 2000, s. 60). «Politiblikket er konsentrert og årvåkent. Blikket skal oppdage, avsløre, være til hjelp for publikum, gripe inn mot straffbare forhold. Politiblikket er både et inngripende, kontrollerende blikk og et beskyttende, hjelpsomt blikk» (Finnstad, 2000, s. 60). Politiblikket utvikles gjennom erfaring, og de begrensninger og muligheter som ligger i politilogikken (Finnstad, 2000, s. 160). Dette betyr at politibetjenter handler ut i fra hva de ser og oppfatter gjennom politiblikket. Når politiet handler på bakgrunn av politiblikket står de som mange andre yrker som arbeider med mennesker i en posisjon til å utøve en stor grad av skjønnsmessige vurderinger. For politiet sin del brukes skjønn for å bedømme hvordan situasjonen skal håndteres og for å skille politirelevante ting fra det uinteressante (Finnstad, 2000, s. 67). Politiblikket er på mange måter trent til å se etter ting som ikke stemmer eller ikke passer inn. Samtidig er det slik som Skjørten (2002) fant et blikk ser etter elementer som gjør at hendelsen kan gå gjennom rettssystemet, og resulterer i en straffereaksjon.

Linda Hoel (2011) skrev i «Å gjenopprette orden» om politibetjentes praktiske kunnskap. For politibetjenter er det ikke kun lover og forskrifter som styrer hva som blir gjort eller hvilke utfall en hendelse får. Det menneskelige aspektet står også sentralt.

En stor del av politiets virksomhet finner sted i situasjoner som handler om spørsmål knyttet til menneskelivet. Politiets inngripen og innblanding i enhver situasjon må nødvendigvis være forankret i lover og regler, men denne kunnskapen er ikke tilstrekkelig i politiets praksis. Når politiet griper inn, eller unnlater å gripe inn i situasjoner, er det nettopp som følge av å være ansvarlig overfor mennesker, det menneskelige fellesskapet, og seg selv (Hoel, 2011, s. 223).

Politi arbeid handler om å håndtere mennesker (Finnstad, 2000). Mennesker i alle mulige situasjoner. Familievoldssituasjoner er noen av de mest komplekse og krevende situasjonen politiet håndterer (Aas, 2009). I den sammenheng er de også hendelser som har potensiale til å vise hvilke praksis politibetjenter har. Hvordan politibetjentene selv opplever visse hendelsene kan ha mye å si for nettopp hvordan de velger å løse oppdragene de håndterer, og hvordan de møter menneskene som er involvert.

6 Teoretisk rammeverk

I dette kapittelet vil jeg innlede med en redegjørelse for hva jeg anser som profesjonelt politiarbeid i møte med fornærmede i familievoldssaker. Deretter vil jeg redegjøre for begrepet skjønn, og hvordan dette kan sees opp mot politiets arbeidspraksis. Videre vil jeg presentere politiet som bakkebyråkrater ved bruk av Lipskys teori om bakkebyråkrati (Lipsky, 2010). Her vil fokuset være rettet mot rammebetingelsene bakkebyråkratene arbeider under og hvordan dette påvirker deres arbeidshverdag. Til slutt vil Foucault sine 3 maktbegreper og diskursbegrepet ble presentert.

Det teoretiske rammeverket skal fungere som en forståelsesramme for analyse og drøftingsdelen som presenteres senere i oppgaven. Videre er også teorien valgt for å belyse problemstillingens ulike dimensjoner og vise at politiet erfarer og påvirkes av ulike forhold i sin arbeidspraksis. Gjennomgående har jeg valgt å koble teori og politirollen sammen for å vise hvorfor det teoretiske rammeverket er relevant for min oppgave.

6.1 Profesjonelt politiarbeid i familievoldssaker

Når politiet trådte inn i den private sfære endret også noe av politirollen seg. I familievoldssaker står politiet ikke bare ovenfor en voldsutøver, men de møter også sårbare mennesker, barn som voksne som har vært utsatt for krenkelser. I dette møte kan den tradisjonelle "ro og ordens" politimannen kanskje komme til kort. Situasjonen krever en annen type kunnskap og praktisk håndtering. I slike situasjoner kan man hevde at politiarbeid og sosialarbeid har visse likhetstrekk. Det handler om å møte og håndtere mennesker på en god måte. Politiarbeid dreier seg ikke lengre om kun å få kontroll på situasjonen, men det handler også om å se og forstå menneskene de møter. Man kan i større grad snakke om at politiarbeid er relasjonelt arbeid. Så hva ligger i profesjonelt relasjonelt arbeid?

Aamodt (2003) påpeker at i alt profesjonelt arbeid finnes det en asymmetri som påvirker relasjonen. Den profesjonelle besitter fagkunnskap, ressurser, og har ansvar og makt i form av sin rolle. Makten kan aldri defineres bort den må håndteres på en ansvarlig måte.

Aamodt (2003) beskriver at arbeide med mennesker kan være preget av en ekspertmodell eller en relasjonsmodell. Ekspertmodellen innebærer et fokus på å behandle, endre, gi råd og veilede. Relasjonen er da preget av et objekt-subjekt forhold mellom den profesjonelle og brukeren. Relasjonsmodellen vektlegger at ansvar og makt fremdeles er tillagt den profesjonelle, men modellen åpner for gjensidighet og annerkjennelse (Aamodt, 2003). I

relasjonsmodellen er det snakk om å håndtere ansvar og makt i en subjekt-subjekt relasjon. Aamodt (2003) argumenterer for at profesjonelt arbeid etter relasjonsmodellen fremhever likeverdet mellom dem som møtes. Det er mennesker som møter mennesker angående en gitt situasjon som har betydning for dem begge. Man kan snakke om et "gyldent øyeblikk", eller som Nilstad (2002) skriver "sannhetens øyeblikk". Nilstad (2002, s. 250) skriver at indikasjonen på om man lykkes i øyeblikket finnes i hvordan den andre opplever øyeblikkene. I politiinstruksen § 3-1, 6 ledd heter det, "Tjenesteutøvelsen skal alltid være basert på respekt for de grunnleggende menneskerettigheter og det enkelte menneskes verdighet".

Slik ser man at det ikke er nok å inneha fagkunnskap og kunne forholde seg til de rammebetingelser det profesjonelle arbeide innebærer. I arbeid med mennesker ligger det også et moralsk ansvar. Et moralsk ansvar som springer ut fra erkjennelse av at arbeidet som utføres skal være til det beste for den andre, og ikke tjene utenforliggende formål. Som Aristotiels sa, en moralsk handling er orientert mot, og for den andre (Fjørtoft & Skorstad, 1998). Lawrence Shulman (1984) påpeker at for å hjelpe hviler det et betydelig ansvar på hjelperen om å være positivt innstilt til brukeren. Han understreker betydningen av å ha evnen til å vise respekt, forståelse og omtanke i møte med den andre. I dette ligger det også en forventning om at hjelperen har evnen til å tolerere ulikhet, og akseptere brukeren med de svakheter og muligheter vedkommende besitter (Aamodt, 2003).

Samtidig vil enhver relasjon være forbundet med forventinger, og disse forventingen har ofte sitt utspring i erfaringer, ønsker og målsetninger. Det er kanskje i disse forventingen en del av utfordringen i profesjonelt relasjonelt arbeid ligger. Når forventninger ikke blir møtt, vil ofte erfaringer vi sitter igjen med være negativ. Det er derfor viktig som Aamodt (2003) påpeker å sam-tale. Dette innebærer ikke alltid enighet, men partene får slippe til med sine synspunkt. Som Hans Skjervheim påpeker er det gjennom språket vi kan skape fellesskap og forståelse (Aamodt, 2003). Ved å møte et annet menneske i en relasjonsmodell er man villig til å anerkjenne den andre. «Anerkjennelse er ikke noe vi først og fremst sier eller gjør, men representerer en holdning der respekten for det andre mennesket og hans eller hennes opplevelser er grunnleggende» (Aamodt 2003).

6.2 Politiets profesjonelt skjønn

I mange av situasjonene bakkebyråkratene står ovenfor vil det ikke vær tilstrekkelig å kun forholde seg til formelle regler, instruksjer eller lover. Det å «håndtere mennesker» (Finstad, 2000) er ikke en praksis som lar seg styre og regulere ned til minste detalj.

Selv om vi dagens samfunn i stor utstrekning har troen på at vitenskapelig forankret kunnskap skal være styrende for yrkespraksis, er dette ikke en realitet (Hem, 2009). Mye av den kunnskapen som benyttes for å løse praktiske situasjoner kan ikke spores direkte tilbake til en formell kilde. Michael Eraut (1994, s. 42) viser til Oakeshott angående beskrivelsen av «Technical knowledge» og «practical knowledge». Oversatt vil førstnevnte være kunnskap som kan uttrykkes skriftlig og klassifiseres, mens «practical knowledge» vil være kunnskap som kun kan uttrykkes og læres gjennom praksis (Eraut, 1994, s. 42). «Practical knowledge» kalles gjerne for den tause kunnskap. De to kunnskapsformene kan ikke sees som adskilt former, men de kan påvirke hverandre i ulik grad. I praktiske situasjoner vil det kunne være vanskelig å skille de to kunnskapsformene fra hverandre. Politiet opplever ofte at de bruker sin praktisk kunnskap til å løse situasjoner de står ovenfor (Hoel, 2011). Samtidig må den praktiske kunnskapen sees i sammenheng med den teoretiske, «technical knowledge». Selv om det ikke er bevisst for den enkelte yrkesutøver kan teoretisk kunnskap være av stor betydning for hvilke avgjørelser som fattes, og hvordan man velger å handle.

Bakkebyråkratene står ovenfor situasjoner hvor de må handle og fatte beslutninger raskt og på relativt begrenset informasjonsgrunnlag (Lipsky, 2010). Det er trolig liten anledning til å drøfte og vurdere ulike handlingsalternativer. Da vil det i være deres praktiske og erfaringsbaserte kunnskap som blir styrende (Eraut, 1994).

The effectiveness of most professionals is largely dependent om the kowledge and know how thay bring to each individual case, problem or brif. Much of this knowledge comes from experience with proeuious cases, so its use involves a process of generalization (Eraut, 1994, s. 44).

Når bakkebyråkratene da skal fatte beslutninger i et relativt «uoversiktlig landskap» generalisere de for å kunne handle. Disse handlingen blir da i stor utstrekning basert på skjønn, og den praktiske kunnskapen. Skjønn er en måte å tolke, resonere og argumentere på (Terum og Grimen, 2009) og ikke selve handlingen i seg selv. Man kan derfor hevde at skjønn er en slags resoneringsprosess. I en konkret situasjon identifiserer og vurderer man ulike hensyn, hvorpå man kommer frem til en begrunnet beslutning. Skjønnest motsats er

den fult ut regelstyrte beslutning (Hatland & Terum, 2010, s. 171). Skjønn er det man benytter for å tilpasse praksis til den gitte situasjon man står ovenfor. Bakkebyråkrater må utøve skjønnsmessige vurderinger der de både må ta hensyn til mål ovenfra, profesjonens normer og praksis (Lipsky, 2010).

For politiets del er skjønn helt avgjørende for å løse de hendelser de står ovenfor. Selv om man kanskje skulle tro at politiet i stor grad ble styrt av lover, regler og instruksjoner, er det skjønn som ofte er styrende for politiets avgjørelser (Nilstad, 2002).

En politibetjent eller en politiorganisasjon utøver skjønn når det ikke finnes klare anvisninger med hensyn til hva som skal gjøres. En person eller organisasjon står dermed fritt til å velge mellom flere mulige handlingsalternativer. Skjønnsutøvelsen innebærer også et valg mellom å gjøre noe eller la være å gjøre noe (Davis, 1969, i Finstad, 2000, s. 21)

Slik kan man forstå at det også ligger mye makt i de skjønnsmessige avveiningene. En makt som blir forsøkt «temmet» gjennom politibetjentenes etiske bevissthet. I den sammenheng er det vesentlig å nevne verdier som står sentralt for politirollen, og dermed blir en del av yrkesetikken slik som rettsikkerhet, ansvar, tillit og troverdighet (Nilstad, 2002, s. 191). Det vesentlige her er at den etiske bevisstheten bare kommer til synet gjennom de skjønnsmessige vurderingene den enkelte politibetjent gjør, og hvilke handlinger dette resulterer i. De etiske retningslinjene som politiet må forholde seg til i sitt arbeid er:

1. Vi vil skape tillit, trygghet og nærhet til publikum.
2. Vi vil behandle alle likt uavhengig av religion, etnisk opprinnelse og sosial status.
3. Vi vil fremstå med autoritet, men se begrensninger i myndighetsutførelsen.
4. Vi vil ikke bruke vår posisjon til å oppnå fordeler.
5. Vi vil tilstrebe høy arbeidsmoral. (Nilstad, 2002, s. 197).

Det kan derfor hevdes at de skjønnsmessige avveiningene politi foretar reflekterer hvordan politiet opplever, tolker, forstår og håndterer sin egen virkelighet. En virkelighet som fremtrer gjennom det Finstad (2000) omtaler som «politiblikket». «Politiblikket er konsentrert og årvåkent. Blikket skal oppdage, avsløre, være til hjelp for publikum, gripe inn mot straffbare forhold. Politiblikket er både et inngrepene, kontrollerende blikk og et

beskyttende, hjelpsomt blikk» (Finnstad, 2000, s. 60). Dette blikket er dannet på bakgrunn av en erfarings basert mistanke og politilogikkens begrensninger (Finnstad, 2000).

Det er altså på bakgrunn av dette «blikket» politiet utfører sine skjønnsmessige vurderinger.

Politiskjønnnet brukes ikke bare for å finne ut av hvordan oppdrag skal håndteres; i første omgang opptrer skjønnnet når politiet leser omgivelsene. Når politiet selv bestemmer dagsorden, brukes politiskjønnnet først og fremst for å skille det politirelevante fra det uinteressante, slik politiet ser det (Finnstad 2000, s. 66- 67).

Det paradoksale med politiets arbeid er at det i stor grad er en forestilling om at det er objektivt og nøytralt, og at det er likhet for loven, når det i realiteten de subjektive skjønnsmessige vurderingen som er avgjørende.

6.2.1 Politiet som bakkebyråkrater

Lipskys teori om bakkebyråkratiet ble først presentert i 1980, men er etter min vurdering like aktuell i dag. Teorien hevder at bakkebyråkratene har mange oppgaver de skal utføre, og det settes høye krav til hvordan oppgavene skal løses. Samtidig er disse kravene nesten uoppnåelige med tanke på at bakkebyråkratene opplever knapphet på tid og ressurser, samt at de må ta beslutninger uten nødvendigvis å ha tilstrekkelig informasjon om situasjonen de står ovenfor (Lipsky, 2010 s. xi). Lipsky (2010, s. xi) skriver at bakkebyråkrati er « the schools, police and welfare departments, lower courts, leagal services offices, and other agencies whose workers interact with and have wide dicretion over the dispensation of benefits or the allocation of public sanctions».

I norsk sammenheng kan en bakkebyråkrat i stor grad sies å være en profesjonell person som utfører oppgaver for stat eller kommune, og som har ansikt til ansikt kontakt med befolkningen. Deres arbeid utføres i stor grad i et krysspress mellom arbeidsgivers mål og krav og brukarenes ønsker. En god del av en bakkebyråkrats arbeid utføres med det man kan kalle profesjonelt skjønn. Noe jeg vil vise hva innebærer senere i oppgaven. En typisk bakkebyråkrat er lærere, politi, barnevernspedagoger, sykepleiere og offentlige advokater.

Byråkrati kan i hverdagspråket fort oppfattes som et negativ ladet ord. Det forbindes ofte med en organisasjon som er rigid og bruker lang tid på saksbehandling. Dersom man ser på den faglige definisjonen på byråkrati er betegnelse brukt om en organisasjon som styres av faste regler og programmer (Greve 1995). Max Weber er en sterk bidragsyter til

byråkratiteorien, og jeg vil nå vise til noen punkter som beskriver en byråkratisk organisasjon.

1. Formalisert arbeidsdeling, med samsvarende og klart optrukne ansvarsområder.
2. Autoritetsstrukturen er hierarkisk, slik at det all tid er klart hvem som er over- og hvem som er underordnet hvem.
3. Saksbehandlingen følger nedtegnete regler og instruksjer.
4. Saksbehandlingen foregår skriftlig; til enhver sak må foreligge saksdokumenter, som oppbevares i arkiver.
5. Ansettelse og tjeneste i byråkratiet forutsetter formell trening.
6. Byråkratiet tar ikke hensyn til klientens person, status, e.l. når det treffer sine beslutninger, og
7. byråkraten har ingen privat råderett over organisasjonens ressurser, uansett hvor fritt han forvalter dem i embets medfør.
8. Administratorene er uavsettelige, og
9. avansement i organisasjonen bygger på ansiennitetsprinsippet

(Weber 1964, 1971, her referert fra Flaa mfl. 1995, s. 29).

Politiet er en organisasjon som bærer preg av punktene over og kan derfor sies å være en byråkratisk organisasjon. Politiet er som nevnt statens maktutøvende organ og politiets virksomhet kan meget kortfattet sies å innebære å håndheve lov og orden. I denne vide forståelsen av hva politi virksomhet er inngår det en mengde oppgaver. Det kan faktisk være vanskelig å definere klart hva politiet faktisk gjør. Bayley (2005) beskriver at politiarbeid er de oppgaver politiet blir tillagt, de situasjoner de blir innblandet i og som de må håndtere og til sist de handlinger de utfører når de løser sine oppgaver. Det som er sikkert er at politiets arbeid i stor utstrekning handler om å håndtere mennesker (Finstad, 2000). Videre er også slik at politiets arbeid i stor utstrekning styres av politiske føringer, både direkte og indirekte. Politikerne viser gjennom lange og detaljrike styringsdokumenter hva de ønsker at politiet skal gjøre. Politiet er også i den daglige tjenesten i stor grad styrt av trivielle ting som ressurser og administrative forhold. Slik kan man forstå at de som utfører den daglige tjenesten i politiet er bakkebyråkrat.

Jeg vil nå ved å bruke Lipskys teori vise hvilke betingelser bakkebyråkratene arbeider innenfor.

6.2.1.1 Ressurser som ikke strekker til

Ressurser som tid, økonomi og personell er noe bakkebyråkratene opplever som mangelvare i sin arbeidshverdag. Samtidig må de handle og ta beslutninger under forhold av begrenset informasjon og tid (Lipsky, 2010, s. 29). Et annen forhold som spiller inn er kompleksiteten i deres arbeidsoppgaver. Arbeid med mennesker er en sammensatt praksis, og det er vanskelig å avgjøre hvilke situasjoner man møter, og hvor hyppig situasjonene oppstår. Dette er spesielt fremtredende for uniformert patruljerende politi, noe Finstad (2000) også påpeker i sin bok «Politiblikk». Knapphet på ressurser, og kompleksiteten i arbeide fører til at bakkebyråkrater er under et stadig press, og at de ikke får utført sine arbeidsoppgaver på en tilfredsstillende måte.

Grunnet misforholdet mellom tilgjengelige ressursene, mengde arbeidsoppgaver og kompleksiteten i arbeidet kan det fremstå som at bakkebyråkratene ikke kan oppfylle de arbeidsoppgavene de er satt til å gjøre til enhver tid (Lipsky, 2010) En av ressursene som bakkebyråkratene ofte opplever mangel på er personell. Utfordringen med personell er at antall ansatte ikke står i stil til brukere bakkebyråkratene skal yte service til. Videre er det også slik at selv om personelle i utgangspunktet skulle være tilstrekkelig, er det ofte slik at mange av bakkebyråkratene er uerfarne, og mangle den nødvendige opplæringen de trenger for å utføre de arbeidsoppgaven de er satt til å gjøre.

Samtidig peker Lipsky (2010) på en dimensjon ved bakkebyråkratiets dilemma, nemlig forholde mellom ressurser og etterspørsel. «A distinct characteristic of the work setting of street-level bureaucrats is that the demand for service tends to increase to meet the supply» (Lipsky, 2010, s. 33). Det kan altså virke som om etterspørselen øker proporsjonalt med service tilbudet bakkebyråkratene tilbyr. Bakkebyråkratenes marked kan sees som en utømmelig kilde, dette er også noe jeg til stadighet får høre på jobb «kriminaliteten er utømmelig, og sakene er uendelige».

Politibetjenter i uniformert patruljerende tjeneste håndterer i mange tilfeller et stor antall hendelser, store og små i løpet av en vakt. I mange tilfeller samsvarer ikke antall politifolk på jobb, med mengden oppgaver som skal løses. Slik at den enkelte politibetjent gjerne skulle brukt mer tid på hver sak, og gjort et bedre arbeid i initialfasen på en sak, men har ikke mulighet til dette. Det er det Lipsky (2010) viser ved at kravene fra organisasjonen om

forbedring i servicen til brukerne, publikum, er falske, da det ikke er en reell mulighet for å oppnå disse kraven innenfor rammene av ressursene bakkebyråkratene har til rådighet.

6.2.1.2 Bakkebyråkratenes makt

Brukere av en del offentlige tjenester er det Lipsky (2010) omtaler som ufrivillige brukere. Tjenestene som bakkebyråkrater tilbyr er som regel av stor betydning for den enkelte bruker, og de er ofte ikke tilgjengelige andre steder (Lipsky, 2010). Man kan si at bakkebyråkrater har monopol på et tjenesteområdet, noe som kan gi seg utslag i et asymmetrisk makt forhold mellom bakkebyråkraten og brukerne. Dette igjen vil kunne påvirke hvordan relasjonen mellom dem fortøner seg. Når politiet rykker ut til mer eller mindre akutte hendelser er det ikke sikkert de involverte partene ønsker politiets bistand. Kanskje andre har kontakt politiet, eller de faktisk ikke så noen annen utvei for å komme seg ut av situasjonen de befant seg i. Uansett er tjenesten politiet tilbyr ofte ikke en frivillig og ønsket bistand for de involverte. Familie vold er ofte tabubelagte saker, og forbundet med mye skam. Bare det å få uniformert politi på døren kan for mange oppleves meget ubehagelig. Makten som ligger i rollen som politiet vil i en slik situasjon prege møte mellom partene på veldig mange plan.

Bakkebyråkratene utøver ofte makt over brukeren ved å konstruere roller som brukeren kan innta. Dette er gjerne roller som bakkebyråkraten selv definerer utfra formelle lover og regler, eller etter egen skjønnsmessige vurdering. Videre kontrollerer bakkebyråkraten også ofte fordeler og sanksjoner som i større eller mindre grad vil kunne påvirke brukeren. Bakkebyråkraten benytter seg av disse fordelene eller sanksjonene i større eller mindre grad avhengig av hvilke rolle brukeren er konstruert inn i (Lipsky, 2010). I sammenheng hvor politiet rykker ut til familievoldshendelser klassifiserer ofte politiet de involverte. For fornærmedes del er det gjerne snakk om det perfekte offer, det medskyldige offer, det motstridende offer eller det konstruerte offeret (Aas, 2009). Hvilke rolle og kategori offeret plasseres inn i blir avgjørende for hvordan politiet opplever hendelsen, og hvilke virkemidler de velger å benytte seg av. Slik Aas (2009) fant i sin undersøkelse var det sjeldent politiet opplevde et «perfekt offer». I situasjoner som omhandler familievold vil politiet ofte stå ovenfor et uklart situasjonsbilde. Politiet vil da i mange situasjoner basere sine avgjørelser på tidligere erfaringer, og hvordan de involverte forholder seg. Rolf Granér (2004) fant at polititjenestemenn i utstrakt grad preges av et kunnskapssyn som er handlingsorientert, og forankret i konkrete og selvopplevde hendelser.

Bakkebyråkratene har også makt til å formidle hvilke forventinger som stilles, og hvilke fordeler eller sanksjoner de velger å benytte seg av (Lipsky, 2010). Avgjørelser fattes på bakgrunn av formelle regler, tidligere erfaringer og/eller i kombinasjon med skjønn. For politiets del vil de i enkelte tilfeller, avhengig av hvordan de klassifiserer offeret og situasjonen formidle en forventning om at fornærmede spiller på lag for å få den hjelpen vedkommende har behov for. Slik som Aas (2009) fant velger politiet i utstrakt grad å ikke anmelde hendelser når fornærmede slev ikke er samarbeidsvillig, dette til tross for at det foreligger ubetinget offentlig påtale i slike saker.

6.2.1.2.1 Makt strategier

Fordelene og sanksjonene bakkebyråkratene besitter kan også sees som ulike maktstrategier. Disse maktstrategiene kan benyttes på ulikt vis. Max Weber definerte makt som den muligheten som finnes til å påtvinge andres atferd ens egen vilje uansett på hvilke måte (Grimen, 2012). I politiets tilfelle er makt begrepet ikke kun av moralsk eller etisk karakter. Politiets makt er en legitim type makt, som kan sees i sammenheng med Webers «legale herredømme» begrep. Makten er gitt av staten. Samtidig er det nødvendigvis ikke den legale makten som i størst grad gjør seg gjeldene i møte med andre mennesker, og hvilke valg bakkebyråkratene tar. En del av bakkebyråkratene vesen er at de i stor utstrekning benytter seg av skjønn (Lipsky, 2010). I politiets arbeid fant blant andre (Aas, 2009) at politiet setter lover og instruksjer til side, og tolker hendelser og situasjoner ulikt til fordel for noen og ikke for andre. Dette avhenger av brukerens strategier, og hvordan politiet opplever møte eller situasjonen.

Gjennom makten bakkebyråkratene besitter har de mulighet til å påvirke brukerens liv i stor grad (Lipsky, 2010). Samtidig som denne makten kan slå negativt ut som maktmisbruk, kan også makten sees som mulighetemakt. Makten politiet har gjennom sin autoritet og kompetanse til å påvirke menneskers liv i en positiv retning. Politiet kan velge å anmelde hendelsen, og la fornærmede slippe å sitte med ansvaret for å anmelde en av sine nærmeste alene. Det er politiet som tar den vanskelige beslutningen. Politiet kan sette i verk beskyttelsestiltak som voldsalarm og/eller besøksforbud. Politiet kan også gi informasjon, ta seg tid til å lytte og støtte fornærmede i en vanskelig livssituasjon. Alle disse elementene kan sees som makt til å utgjøre en forskjell. Samtidig er det ikke sikkert at mulighets makt oppleves positivt for den det gjelder. Det er ikke sikkert fornærmede ønsker at politiet skal anmelde saken, kanskje vedkommende ikke ønsker hjelpe i det hele tatt. Slik kan det som fremstår som mulighetsmakt for politiet faktisk fremstå som noe

negativt for den det gjelder. Dette er makt dilemmaet politiet i mange situasjoner står ovenfor.

Samtidig kan dette makt dilemmaet føre til at politiet opplever avmakt. Det besitter legal makt, og i den forstand stor grad av autoritet. I Norge opplever politiet stor tillit i befolkningen. De har også stor grad av mulighetsmakt i situasjoner de står ovenfor, men møter brukere som ikke ønsker politiets hjelp. Dette må sees i sammenheng med strategiene brukerne velger i møte med bakkebyråkratene pkt. 6.1.1.2. Enkelte fornærmede velger å ikke samarbeide med politiet. De holder tilbake opplysninger og oppleves som en motstridende offer. I disse situasjonene kan politiet oppleve avmakt. Samtidig fant Aas (2009) i sitt arbeid at avmaktfølelsen også gjør seg gjeldene rent menneskelig når politibetjenter opplever å ikke strekke til. Andre faktorer som kan fremkalle avmakt hos bakkebyråkratene er rammevilkårene fra organisasjonen (Lipsky, 2010). Bakkebyråkrater har mange oppgaver, lite med tid og ressurser. Dette kan igjen føre til at de ikke får utført oppgavene sine på en tilfredsstillende måte. Dette kan både oppleves som et personlig nederlag, men også føre til reaksjoner fra organisasjonen og brukerne.

6.2.1.3 Kontakt med de involverte

Lipsky (2010) påpeker at brukerne ofte har eller utvikler strategier i møte med bakkebyråkratene. Den vanligste strategien er samtykke eller enighet. Brukerne ønsker ofte å fremstå i et godt lys, og skape en god relasjon til bakkebyråkratene som både besitter fordeler og sanksjoner. Lipsky (2010) skisserer 3 vanlige bruker strategier brukerne benytter i møte med bakkebyråkratene. Dette er empati, takknemlighet og ydmykhet (Lipsky, 2010). Alle disse kan ha innvirkning på hvordan bakkebyråkratene opplever og velger å håndtere situasjonen. Dette kan også sees i sammenheng med Goffman (1967) og hans 4 tilpasningslinjer for klienter. Brukeren kan nekte å delta i interaksjon, velge å ikke samarbeide, la seg kolonisere av institusjonen og å la seg omvende (Goffman, 1967). De to førstnevnte vil føre til at brukeren yter motstand, og de kan da fremstå som vanskelige. De to sistnevnte innebærer samarbeid, men de som lar seg omvende fremstår ofte som det perfekte offer.

Som nevnt er møte mellom bakkebyråkrater og brukeren preget av et asymmetrisk maktforhold. Politiet som møter fornærmede i familievoldssaker sitter i stor grad med veldig mye makt. Makt til å definere og klassifisere brukeren og situasjonen. Makt til å intervensere ved å pågripe gjerningspersonen, opprette anmeldelse eller la være. Gi fornærmede informasjon og sette i verk beskyttelsestiltak. Eller kanskje kontakte

barnevernet. Alle disse fordelene og muligens også sanksjonene (som det kan føles som for fornærmede) besitter politibetjentene. Fornærmede på sin side kan vise takknemlighet og ydmykhet noe som ofte resulterer i at politiet får et positivt bilde av vedkommende og ønsker å hjelpe. Samtidig kan også fornærmede yte motstand ved ikke å samarbeide, noe som ikke danner en god relasjon, men kanskje fører til det personen ønsker, nemlig at patruljen ikke oppretter anmeldelse. Dette er også i tråd med hva Aas (2009) fant i sin undersøkelse av politiet i Oslo.

En annen strategi brukeren har som Lipsyk (2010) nevner er tid. Brukerne har i noen tilfeller mye tid, og dette er ofte noe bakkebyråkratene har lite av. I den forbindelse kan bakkebyråkratene oppleve brukerne som utfordrende kun fordi de opptar bakkebyråkrats dyrbare tid (Lipsky, 2010). For politiets del kan dette i enkelte tilfeller fremstå som en realitet. Fornærmede i familievoldssaker kan kreve mye av patruljen som har rykket ut. Dette er krav som for politiets del kan oppleves som at fornærmede ikke forstår politiets rolle, og politibetjentene føler seg mer som sosialarbeidere og psykologer enn politi.

6.3 Foucaults maktforståelse

Foucault hevder at det moderne menneske er underlagt en strengere form for normalisering og institusjonalisering enn mennesker i tidligere tider (Aakvaag, 2008, s 303). Foucaults sentrale antagelse er at vi i dag lever i en tid med mindre frihet og mere makt. Makten har i dag bare tatt andre former, og er mer subtil. Dette må ikke misforståes med at makten i dag er mildere, strengt tatt hevder Foucault av makten i dag i større grad preger menneskers liv.

En annen antagelse i Foucaults tenkning er at virkeligheten ikke er konstant, men skapes av handlende aktører. Slik setter Foucault aktøren tilbake i sentrum, og hevder at modernitetens strukturalister, som Levi-Strauss tok feil når de ville avdekke universelle og ahistoriske strukturer på tvers av tid og sted (Aakvaag, 2008, s. 304). Foucault kan betegnes som en poststrukturalist i denne sammenheng (Aakvaag, 2008).

Videre hevdet han at det ikke finnes en global sannhet eller en sann virkelighet. Vitensfeltet, som politiet befinner seg innenfor, etter å ha blitt profesjonalisert gjennom formell utdanning, domineres til enhver tid av «sannheter» som regnes som allmenngyldige. Disse «sannhetene» er ikke konstante, men konstrueres av sosiale, historiske og kulturelle forhold. Slik er både språk og sosiale strukturer historisk foranderlige (Aakvaag, 2008, s. 304). Dette kommer godt til synes med dreiningen av fokus på vold i hjemmet. Det har gått fra å være greit at mannen «tukte» sin hustru og barn,

til husbråk, videre til kvinnemishandling og nå det mer kjønnsnøytrale vold i nære relasjoner eller familievold. Her kan man tydelig se at verden og hva som er det «sanne» bilde av fenomenet har endret seg. Denne endringen har også ført til at den offentlige retorikken omkring fenomenet har skiftet karakter. Gjennom lover, regler og instruksjoner viser samfunnet at dette er alvorlig kriminalitet.

Men hvor kommer denne sannheten fra? Foucault hevder at hvordan sannhet blir til må sees i sammenheng med kunnskapsproduksjon. Kunnskap og makt produser hverandre, ingen maktforhold uten at det dannes kunnskapsområder, og kunnskap danner igjen grunnlaget for opprettholdelse av maktforhold (Aakvaag, 2008). Kunnskap, gir makt til å definere sannhet.

Foucault mener makt er knyttet til hvordan handling styrer handling. Slike forstår man at makt oppstår i samspill og er relasjonelt. Foucault tenkning har både et mikro og et makroperspektiv. Han var opptatt av hvordan kunnskap og makt oppsto, hvilke innvirkning makt har og dens effekt. Selv om han i stor grad så dette fra et makroperspektiv var han også opptatt av hvordan artet seg i konkrete praktiske handlinger. Slik sett er Foucault makt begrep også praksis nært.

6.3.1.1 Foucaults tre former for makt

Foucault opererer med 3 hovedkategorier i sine studier av makt. Suverenitetsmakt, disiplineringsmakt og styringsmentalitet. Suverenitetsmakt er lett synlig, og forbundet med all makt hos kongen eller keiser. Motstand mot denne makten, kunne få et dødelig utfall. Dette er godt beskrevet i Foucaults *Overvåkning og straff* (1999b). Disiplineringsmakt er en mer indirekte form for makt. Et sentralt trekk ved denne makten er fremveksten av den moderne vitenskapen om mennesket, slik som psykologi og psykiatri. Politiet har også blitt påvirket av denne utviklingen som jeg tidligere i oppgaven har beskrevet som psykologisering av samfunnet. Det fremtredende her er at det samles informasjon om mennesker som kategoriseres, skrives ned og registreres. Menneskers liv samles i tekst (Lundgren, Juritzen, Engebretsen & Heggen, 2012, s. 21). Normalitet blir en vitenskapelig målestokk, og normalitet finner man først og fremst ved å registrere, kategorisere avvik, slik som sykdom og kriminalitet for å nevne noe. Nasjoners styring og administrasjon utvikles i samsvar med interessen for menneskets utvikling, og staten utvikler styringsformer for å kontrollere befolkningen (Lundgren, Juritzen, Engebretsen & Heggen, 2012). Dette omtaler Foucault som penoptisk disiplinering (Aakvaag, 2008, s. 314). Etater som helsevesenet, politi, domstoler, militære, skoler blir formalisert og satt i sammenheng

med statens styringsmekanismer (Lundgren, Juritzen, Engebretsen & Heggen, 2012). Gjennom kunnskap om mennesket produseres det også makt til å gripe inn. Foucault snakker om enheten mellom kunnskap og makt:

The exercise of power perpetually creates knowledge and, conversely, knowledge constantly induces effects of power ... Knowledge and power are intergrated with one another, and there is no point in dreaming of a time when knowledge will cease to depend on power; this is just a way of reviving humanism in a utopian guise (Foucault, 1980, s. 52).

Den siste maktformen Foucault opererer med er styringsmentalitet. Den er mer indirekte enn disiplineringsmakt (Lundgren, Juritzen, Engebretsen & Heggen, 2012). Det er en slags indrestyring av mennesket ved å påvirke individets mentalitet. I et demokratisk og liberalt samfunn hører ikke tvang og brutal makt hjemme. Det handler i større grad om å påvirke andres handlinger og selvforståelse. «Styringsmentalitet er en maktform som skriver seg inn i individet, og som virker på individets subjektivitet» (Lundgren, Juritzen, Engebretsen & Heggen, 2012, s. 22). Denne maktformens viktigste redskap er ikke tvang, men oppmuntring.

Biomakt er en form for styringsmentalitet som innvirker på menneskers liv. Biomakt er statens makt til å regulere befolkningen som befinner seg på dens territorium (Aakvaag, 2008, s. 318). Staten får informasjon og kunnskap om befolkningen via ulike institusjoner som registrerer og kartlegger. Gjennom legitime metoder og til det beste for befolkningen får staten makt til å iverksette tiltak for å bedre forholdene for befolkningen. På denne måten utøves biomakt via profesjoner og vitenskap som holder til i de panoptiske institusjonene (Aakvaag, 2008). De finner feil og avvik i befolkningen og staten finner løsninger som profesjonene skal utbedre i institusjonene. «Staten koordinerte bruk av de panoptiske institusjoners kunnskap og makt er således kjernen i biomaktens styringskretsløp» (Aakvaag, 2008, s. 318). Foucault betrakter biomakt som en makt over liv, en makt som positivt utøves over livet. Barbara Cruikshank har utviklet begrepet «will to empower» (i Lundgren, Juritzen, Engebretsen & Hegge, 2012, s. 23). Dette er en form for makt «any claim to know what is best for poor people, to know what takes to get out of poverty and what needs must be met in order to be fully human, is also claim to power» (Cruikshank i Lundgren, Juritzen, Engebretsen & Heggen, 2012, s. 23). Dette innebærer at organisasjoner og institusjoner utøver makt over befolkningen. Denne makten kan oppleves som positiv, men dens mål er å endre mennesker til aktive, ansvarsfulle og

autonome individer (Lundgren, Juritzen, Engebretsen & Heggen, 2012, s. 23). Foucaults 3 maktformer sameksisterer og utfyller hverandre,

6.3.2 Diskurs begrepet

Hva er diskurs? «Bestemte måter å snakke om bestemte ting på innenfor bestemte domener (Aakvaag, 2008, s. 309). Det å «snakke om» må forstås symbolsk, og kan tolkes som alle måter å formidle. Slik sett kan det å «snakke om» fremstå i skriftlig form, i handlinger og tale. Diskurs viser til en bestemt måte å omtale ting på innenfor et felt. Diskursen er styrende for hva og hvordan ting formidles, hvilke verdier som formidles og hva som oppfattes som viktig eller ei. Man kan da forstå diskurs begrepet slik at det innenfor ulike felt er gjeldende «spille reglene» man må forholde seg til for å ha troverdighet. Innenfor ulike retninger i akademia er det visse formuleringer og metoder som er rådende, og dette utgjør da en diskurs som man må forholde seg til for å få innpass, og bli tatt på alvor. I enhver diskurs ligger det et system av regler og koder som regulerer hvordan ting skal presenteres. Dette er det som skiller en diskurs fra en annen (Aakvaag, 2008).

En diskurs er ikke en nøytral og objektiv presentasjon av virkeligheten, men snarere kan man snakke om diskursrelativisme. Hvor virkeligheten skapes gjennom diskurser ved å klassifisere og konstruere virkeligheten på ulike måte, dette er diskursens klassifiseringsprinsipp (Aakvaag, 2008, s. 310). Slik kan man forstå at å befinne seg innenfor ulike diskurser kan innebære å se verden gjennom ulike briller. Ved å klassifiserer virkeligheten skaper diskursen også posisjoner aktørene kan innta. Det er også dette som gir den enkelte aktør mulighet til å forstå sin egen identitet eller rolle. Det er som Foucault hevder diskursen som produserer subjekter, og ikke subjekter som produserer diskurser (Aakvaag, 2008, s. 311).

Gjennom å «snakke om» blir kunnskap og makt forent. Diskurser kan ses som en ramme for hva som er mulig å ytre og gjøre innenfor en praksis. Diskursen fungerer som styrende, og har en inkluderende og ekskluderende karakter. Slik kan man forstå at diskurs innebærer makt til å definere virkeligheten. Dette er også i tråd med Bourdieus sitt begrep symbolsk makt. Symbolsk makt er makt til å konstituere virkeligheten (Aakvaag, 2008).

Hvordan man «snakker om» er makt. Makt er i all menneskelig samhandling, og i alle typer relasjoner. Makten finnes overalt. Dette skyldes ikke at den omfatter alt, det skyldes at den kommer fra alle steder (Foucault i Lundgren, Juritzen, Engebretsen & Heggen, 2012). Slik ser man at makt og diskursbegrepet er innfløkt vevet sammen.

7 Metode kapittel

I denne delen vil jeg først redegjøre for hvordan jeg vitenskapelig har forankret avhandlingen. Videre vil jeg forsøke å vise hvorfor jeg har valgt en kvalitativ tilnærming til prosjektet. En kvalitativ studie gir forskeren mulighet til å gå i dybden og forsøke å forstå et fenomen, i motsetning til kvalitative studier som går i bredden og i stor grad ønsker å forklare og generalisere.

Jeg vil redegjøre for valg av metode og hvordan forskningsprosessen har fotonet seg ved bruk av et kvalitativt intervju. Gjennom intervjuer har jeg forsøkt å få frem intervjupersonenes erfaringer, tanker, følelser og holdninger. Videre har intervjuene blitt tolket og sett i lys av teori og annen forskning. Til slutt vil jeg vise leseren hvordan min rolle har påvirket prosjektet da dette er et viktig metodisk poeng siden jeg har forsket på eget felt. Til slutt vil jeg forsøke å vise hvordan de vitenskapelige kravene er ivarettatt, samt se forskningsprosessen i et kritisk lys.

7.1 Posisjon og vitenskapelig forankring

Siden jeg i avhandlingen ønsker å finne ut hvordan politiet forstår og opplever arbeidet med vold i nære relasjoner, er det klart at arbeidet er av samfunnsvitenskapelig karakter. Samfunnsvitenskap kjennetegnes ved at forskeren selv er deltager i det felte vedkommende studerer, forskeren er ikke bare tilskuer, men også en deltager (Grønmo, 2011, s. 9). I mitt tilfelle er dette meget treffende. Jeg jobber til daglig i politiet og er på denne måten en del av mitt eget studieobjekt. Slik sett kommer jeg ikke utenom at jeg i stor grad har preget avhandlingsarbeidet fra start til slutt. Jeg har både innhentet data fra praktikerne i feltet, men også praktisert og hentet erfaringer og opplevelser fra egen praksis. Ved å velge å forske på politiets praksis, har jeg på mange måter også valgt å forske på meg selv. Ved en slik tilnærming får man det Paulgaard (1997) beskriver som en innenfor og utenfor posisjon.

For å skape mening i intervjupersonenes praksis og egne erfaringer har jeg hele veien tolket materialet. Fortolkning er også et av de mest fremtredende kjennetegnet for kvalitativ forskning. Gjennom fortolkning er hensikten å oppnå en dypere forståelse av fenomenet. Forskingen beveger seg da innenfor det som kalles hermeneutikken. Hermeneutikken er opptatt av å fortolke handlinger, og skape mening. Dette gjøres ved at forskeren bruker sin for – forståelse i prosessen. Denne for – forståelsen springer ut fra forskerens egne erfaringer og teoretiske ståsted for å nevne noe (Grønmo, 2011, s. 372-

373). Mine valg, tolkninger og betraktninger gjennom avhandlingsarbeidet må sees i lys av de erfaringer, tanker og holdninger jeg besitter. Det er ikke tilfeldig at jeg valgte å studere politiets praksis i saker som kan dreie seg om vold i nære relasjoner. Jeg har selv rykket ut til slike hendelser og opplevd kompleksiteten i møte med personene på stedet. Jeg har selv erfart hvordan makt står i kontrast til omsorg i slike situasjoner, og hvilke følelser som vekkes når man møter barn.

Med utgangspunkt i min bakgrunn blir det ekstra viktig å forstå at alle nødvendigvis ikke deler min oppfatning og tolkning. Som Wadel (2014, s. 65) påpeker, skal man som forsker være oppmerksom på at ens egne kulturelle kategorier, nødvendigvis ikke er informantens kategorier. Som forsker skal man også forsøke å se den enkelte intervjupersonens opplevelse av egen livssituasjon og praksis. Det er den subjektive opplevelsen av fenomenet som er det viktige. Dette kalles gjerne for fenomenologi. Fenomenologi hviler på en underliggende antagelse om at virkeligheten er slik folk oppfatter at den er (Kvale & Brinkmann, 2012). Gjennom å ha en fenomenologisk og hermeneutisk tilnærming kan man skape en helhetlig forståelse av et fenomen. Man legger vekt på virkeligheten slik den fremstår for personen, men skaper også en dypere mening ved å fortolke og se hvordan opplevelsen kan gi mening i en større sammenheng (Grønmo, 2011, s. 375). På denne måten plasseres prosjektet inne for en kvalitativ forskningstradisjon.

7.2 Refleksjon rundt valg av metode

Siden prosjektet er av kvalitativ natur sto valget av metode i all hovedsak mellom observasjon eller intervju. Det ville selvfølgelig vært mest nyttig å observerte politimenn i hvordan de håndterte slike saker, men dette ville by på mange utfordringer både etisk og personlig siden jeg selv til daglig jobber i politiet.

Allikevel kan det argumenteres for at jeg har foretatt en feltstudie. I tiden prosjektet har pågått har jeg rykket ut til hendelser som har dreid seg om vold i nære relasjoner. Jeg har da aktivt deltatt i den arbeidspraksisen jeg studerer, og observert kollegaer. Jeg har også i uformelle settinger som lunsj eller korte møter med kollegaer i gangen snakket om tematikken, og diskutert situasjoner. Jeg har blant annet snakket med en kollega om hans rolle som familievoldskoordinator. Han fortalte at sakene var prioritert, men at han gjerne skulle hatt mer tid til å arbeide med de oppgaven han hadde i sin arbeidsinstruks. Han fortalte at i tillegg til arbeidet som familievoldskoordinator gjorde han også andre oppgaver. Dette underbygges også av funn i en rapport fra Jurk fra 2011 hvor det er undersøkt hvorvidt hvert politidistrikt har en familievoldskoordinator i en 100 prosent

stilling. Selv om jeg ikke vil referere til situasjoner jeg selv har deltatt i, eller aktivt bruke samtalen jeg har hatt med kollegaer underveis i prosjektet vil alt dette være med på å danne bakteppe for avhandlingsarbeidet.

Når jeg ønsket å finne ut hvordan polititjenestemenn opplevde og forsto sin egen arbeidspraksis var det vesentlig at jeg gikk inn med en åpen holdning. En fenomenologisk tilnærming, hvor jeg lot deres virkelighet stå sentralt. Selv om jeg jobber i politiet og har mye kunnskap om fenomenet vold i nære relasjoner kunne jeg ikke forutsi hvordan arbeidspraksisen faktisk var. Valget av metode falt til slutt ned på kvalitativt intervju, da denne metoden fremsto best egnet til å undersøke min problemstilling. Fleksibiliteten ved en kvalitativ tilnærming har også ført til at problemformuleringen utviklet seg gjennom prosjektet, og som Thagaard (2013, s. 49) skriver er spesifisering av problemstillingen en prosess som pågår gjennom hele forskningsprosjektet.

7.3 Det kvalitative forskningsintervju.

Hensikten med det kvalitative forskningsintervjuet er som Thagaard (2013) påpeker å oppnå forståelse. Samtidig er hovedmålet for all vitenskapelig virksomhet å produsere sann kunnskap. Det er derfor ikke tilfeldig eller irrelevant hvordan denne forståelsen frembringes. Dette skjer ved en systematisk og planlagt fremgangsmåte, som overholder både de faglige og moralske kravene innenfor samfunnsvitenskapen (Grønmo, 2011). De faglige kravene er hvordan forskningsprosjektet gjennomføres ved bruk av intervju som metode, er prosjektet troverdig og kan det etterprøves. Samtidig må man følge et sett med etiske spilleregler, og dette skal sikre at de som er involvert og berøres av forskningsprosjektet ikke opplever en unødvendig belastning eller negative konsekvenser. Woemnæs (1996) fremhever at man skal være ærlig i sin forskning, noe som innebærer «at man er grundig, kritisk, omtenksom og fullstendig» (Wormnæs, 1996, s. 101).

Selv om jeg ikke har praktisert forskningsintervju tidligere, har jeg mye erfaring med avhør, og generell kommunikasjon med mennesker gjennom jobben i politiet. Avhør og samtaler generelt i politiet kan til en viss grad sammenlignes med et forskningsintervju. Hensikten er å frembringe informasjon som kan benyttes til å belyse en sak. Det er kanskje heller ikke tilfeldig at avhør på engelsk i noen sammenhenger oversettes med interview. Slik sett har mine erfaringer og praksis fra politiet gitt meg verdifull trening i samtaleteknikk, og jeg har i stor utstrekning praktisert intervju som håndverk. Jeg vil forsøke å vise hvordan jeg praktisk har dratt nytte av erfaringer fra politiet i

gjennomføringen av forsknings intervjuet når jeg senere beskriver forskningsprosessen og gjennomføring av intervjuene.

«Intervju er en særlig velegnet metode til å gi informasjon om hvordan personer som intervjues opplever og forstår seg selv og sine omgivelser» (Thagaard, 2013, s. 58). Som en uerfaren forsker valgte jeg å ha en semi-strukturert tilnærming. Et semi-strukturert livsverden intervju er nyttig når det er intervjupersonens egne perspektiver som skal fremkomme, samtidig som intervjuet har et formål og intervjueren har noen fastlagte temaer som til en viss grad styrer intervjusituasjonen (Kvale & Brinkmann, 2012, s. 47). Jeg hadde noen temaer jeg ønsket at intervjupersonene skulle belyse. Samtidig var intensjonen med intervju å få fyldige fortellinger om polititjenestepersonenes opplevelse av egen arbeidspraksis. Jeg kunne derfor ikke styre deres tilnærming til egen virkelighet. Jeg stilte noen åpne spørsmål for å få i gang samtalen, og deretter forsøkte jeg å ta tak i det som fremsto som vesentlig for intervjupersonen og for avhandlingen. Et åpningsspørsmål kunne være, «fortell hvordan du opplever å rykke ut til akutte hendelser som kan dreie seg om vold i nære relasjoner?», eller «fortell hva som er viktig for deg når du møter personer på et sted hvor det kan ha vært vold i nære relasjoner?». Slik åpne spørsmål fikk intervjupersonene til å beskrive egne opplevelser, erfaringer og de kom også med eksempler.

Målet for intervjuene var å få situasjonen til å ligne mest mulig på en samtale, hvor både intervjupersonen og jeg var komfortable. Samtale om egen arbeidspraksis, og møte med personer som er i en krisesituasjon kan føles vanskelig, spesielt hvis intervjupersonene ikke tidligere har reflektert over akkurat dette. Jeg var derfor åpen for at intervjupersonene til en viss grad trang bekreftelse fra meg. Dette forsøkte jeg å gi ved å ha bekreftende nikk, blikk kontakt og støtte lyder/ord som «mmm» og «ja». Samtidig kan en slik bekreftende innstilling skape god kontakt, og vise at intervjueren respekterer det intervjupersonen forteller (Kvale & Brinkmann, 2012, s. 141). Jeg opplevde flere ganger i intervjusituasjon av vedkommende jeg snakket med stoppet opp i sin fortelling, men fortsatte etter jeg ga et bekreftende nikk, eller sa «ja jeg forstår». Dersom leseren nå tror at intervju kun er en samtale hvor den ene parten forholder seg lyttende og bekrefter til hva den andre forteller er det feil. Intervju kan kanskje fremstå som en enkel oppgave, men for de aller fleste meg selv inkluderte er det mange utfordringer og dilemmaer man møter i en slik situasjon. Dersom man ikke er trent i ulike samtale teknikker, og ser hvordan ulike tilnærminger har styrker og svakheter, kan man fort miste tråden. Jeg opplevde ved noen anledninger underveis i intervjuene at jeg nikket og bekreftet i for stor utstrekning. Dette førte til at

intervjupersonene fortsatte å snakke, men de snakket seg vekk fra tema og informasjonen som kom hadde i liten grad betydning for avhandlingen. Dette viser hvor viktig det er for intervjuer å ha fokus i intervjusituasjon, og være bevisst hvordan samtaleteknikker brukes for å opprettholde den ønskede retningen i intervjuet.

7.4 Forskningsprosessen

Jeg vil i denne delen forsøke å belyse arbeidet jeg har gjort gjennom forskningsprosessen. Det er klart at alle aspekter ved prosessen ikke vil kunne bli belyst tilstrekkelig, men jeg vil forsøke å gi et sannferdig og korrekt bilde av hvordan prosessen forløp gjennom avhandlingsarbeidet. Noen elementer vil bli viet ekstra oppmerksomhet ettersom jeg anser det som vesentlig for å forstå hvilke avveininger og betraktninger jeg har gjort underveis. Jeg vil redegjøre for etiske betraktninger, hvordan jeg fikk tilgang til feltet og informanter, hvordan intervjuene forløp, hvordan jeg gikk frem i analysearbeidet og mine ulike roller i avhandlingsarbeidet. Dette er et forsøkt på å veilede leseren gjennom mitt avhandlingsprosjekt, og tydeliggjøre egen forskningspraksis.

Innen samfunnsvitenskapen og kvantitativ forskning kan man som nevnt ikke si at man har funnet sannheten, og sette to streker under svaret. Siden jeg som forsker i stor grad påvirker forskningen ved at det er min forforståelse og forståelse resultatet bygger på, vil jeg hevde at forskningen er sannhetssøkende og ikke sannhetsbesittende.

7.4.1 Etiske betraktninger

Gjennom hele forskningsprosessen ligger det etiske fallgruver, og forskeren må fra start til slutt reflektere over de etiske problemstillinger som fremkommer. Allerede i startfasen må forskeren vurdere hvorvidt prosjektet er etisk forsvarlig. Forskning skal ikke gå på bekostning av menneskelige hensyn, og forskningen bør ha en samfunnsmessig og menneskelig verdi i seg selv. Forskning er ikke bare en aktivitet som skal komme vitenskapen til gode.

Før jeg startet arbeidet vurderte jeg om prosjektet ville være til skade for noen, og om det var av en slik art at det krevde tillatelse fra NSD. Jeg kontaktet NSD per telefon og fikk vite at jeg ikke trang tillatelse fra dem til å gjennomføre prosjektet. Samtidig var det mennesker jeg skulle snakke med og det finnes ingen garanti for at informasjonen de ville komme med kunne være av sensitiv art, eller få konsekvenser for dem på et senere tidspunkt. Jeg var derfor i stor grad bevisst de forskningsetiske retningslinjene fra Den

nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora. De områdene jeg spesielt var oppmerksom på var kravet om informert og fritt samtykke og konfidensialitet (Dalen, 2011, s. 100).

For å sikre et informert og fritt samtykke utarbeidet jeg et informasjonsskriv. Dette skrevet sendte jeg til intervjupersonen. I informasjonsskrivet fikk de informasjon om meg, om prosjektet og om hvilke temaer jeg ønsket å snakke med dem om. Jeg ønsket med dette å tydeliggjøre for intervjupersonen hva de skulle være med på. Jeg snakket også med dem på telefon og besvarte da også eventuelle spørsmål de hadde. Noen av dem jeg skulle intervju hadde spørsmål vedrørende om de trang å oppdatere seg på litteratur, andre igjen lurte på om de hadde nok erfaring eller kompetanse. Informasjonsskrivet og telefonsamtalene var, slik jeg opplevde det oppklarende og intervjupersonene følte de hadde den informasjonen de trang for å delta i prosjektet. Et informert og fritt samtykke innebærer at intervjupersonen vet alt om hva deltagelse har å si for han eller henne, samt at de ikke er presset eller tvunget til deltagelse. De står også fritt til å trekke sitt samtykke på ethvert tidspunkt i prosessen (Dalen, 2011, s. 100).

En annen etisk betraktning jeg anså som viktig var behovet for konfidensialitet. Konfidensialitet skal sikre at intervjupersonene ikke blir gjenkjent, og at opplysningene som fremkommer i intervjuet ikke kan spores tilbake til den enkelte. Slik er konfidensialitet med på å sikre at informasjonen som fremkommer fra den enkelte intervjuperson ikke vil kunne skade vedkommende på et senere tidspunkt (Dalen, 2011, s. 102).

I mitt avhandlingsarbeid ble polititjenestemenn intervjuet om deres yrkespraksis. I en slik setting kan det fremkomme informasjon som viser at enkelte tjenestemanns praksis ikke er forenelig med de overordnede retningslinjene i etaten. Videre kan det også fremkomme opplysninger som tegner et ugunstig bilde av politiets arbeid innenfor enkelte sakstyper. Begge disse problemstillingene er det viktig å tenke gjennom. Dersom jeg slurvet med det etiske kravet om konfidensialitet ville deltagelse i forskningsprosjektet kunne få store konsekvenser for den enkelte tjenestemann. I et større perspektiv vil dette også føre til at forskning får et dårlig rykte, og det vil bli vanskelig å rekruttere personer til deltagelse, eller få innpass i miljøer en ønsker å forske på. Vold i nære relasjoner er nå et satsningsområde i politiet, og ledelsen setter store krav til arbeidspraksisen i slike saker. Jeg har selv vært vitne til at politifolks vurderinger i enkeltsaker har blitt overprøvd av ledere som ikke engang var tilstede ved oppdragsutførelse. Ledere pålegger patruljen å skrive anmeldelse i saker som patruljen selv anså som bagatellmessige. Videre foreligger

det også klare føringer fra politisk hold, og fra riksadvokaten om at politiet skal ha fokus på slike saker i alle ledd. Erfaringer og klimaet internt i politiet fører nok til at det står mye på spill for den enkelte politimann om å ha korrekt praksis. Slik kan man forstå at konfidensialitet, og anonymitet blir viktig for intervjupersoner som skal fortelle om sin egen praksis. Det er tross alt bare yrkesutøveren selv som kan fortelle det virkelige bilde om hvordan praksisen er.

Jeg spredde intervjupersonen utover et relativt stort geografisk område og jeg refererte ikke til eksempler eller spesifikke hendelser som kunne avsløre deres identitet. Videre var jeg meget forsiktig med datamaterialet, og hadde dette til enhver tid låst ned.

Gjennom å sikre et fritt og informert samtykke, samt å ha fokus på konfidensialitet har jeg forsøkt å ivareta intervjupersonene på en best mulig måte. Det å delta i en intervjuundersøkelse kan for mange være ubehagelig. Selv om spørsmålene i all hovedsak var rettet mot yrkesutøvelse er det noe med ansikt til ansikt møte. Selv om denne personlige kontakten i seg selv er et metodisk poeng, er ikke denne kontakten fri for etiske dilemmaer (Thagaard, 2013, s.113-122). Dette er noe jeg også vil reflektere mer rundt senere i metodekapittelet, og vil blant annet bli beskrevet ved å reflektere rundt det asymmetriske aspektet spesielt i intervjusituasjon.

7.4.2 Tilgang til feltet og intervju personer

Tilgang til feltet var nok for min del kanskje lettere enn for andre forskere. Jeg jobber til daglig i politiet, og kjenner mange. Samtidig vil denne nærheten til feltet også by på metodiske og etiske utfordringer. Disse vil jeg presentere under punktet kritisk refleksjon rundt forskningsprosessen og punktet forsker, kollega og meg selv.

Jeg fikk enkelt kontakt med det Dalen (2011, s. 31) omtaler som «portvaker», altså de som kontrollerer tilgangen til feltet, i mitt tilfelle var dette politiledere ved de ulike distriktene. I den forbindelse vil jeg beskrive noe som vekket min nysgjerrighet.

I mitt møte med feltet ønsket jeg først og fremst å bli sett på som forsker, noe som skulle vise seg å by på utfordringer. Da jeg kontaktet «portvaktene» på telefon presenterte jeg meg med navn, hva jeg holdt på med og mitt formål ved å kontakte dem. Det vil i korte trekk si at jeg sa jeg studerte ved Høgskolen i Telemark og skulle skrive en masteroppgave om hvordan politiet jobbet ved uttrykning til hendelser som kunne dreie seg om vold i nære relasjoner. Videre sa jeg at jeg derfor trang polititjenestepersoner å intervju. Denne henvendelsen ble stort sett møtt på en høflig, men nølende og noe avvisende måte. Da jeg

videre forklarte at jeg til daglig jobbet i politiet og nå studerte, endret samtalen seg. Jeg er usikker på om «portvaktene» var bevisst dette skifte, men for meg var det åpenbart. Tonen gikk fra nølende og noe avvisende til uproblematisk og inkluderende. Denne lille tilleggsopplysningen om at jeg også jobbet i politiet resulterte i svar som «å du er en kollega», «akkurat, du jobber i etaten» og «så du er politi, ja det skal vi få ordnet». Dette er også grunnen til at jeg tror min tilgang til feltet trolig har vært enklere enn for andre som ønsker å forske på politiet.

Ved ikke å presentere meg som politi var jeg en fremmed, en utenforstående. «Portvakten» og jeg hadde ingenting felles, og det er da naturlig å være skeptisk. Det er heller ikke sikkert at vedkommende jeg snakket med forsto hva det innebar at jeg skrev en masteravhandling eller hva det ville si at hans kollegaer skulle intervjues. Videre er det ikke sikkert personen var kjent med forskning. Slik Thagaard (2013) påpeker kan dette føre til at forskeren blir møtt med skepsis i miljøet. Videre er politiet en etat som spesielt i tiden etter 22 juli 2011 har opplevd å blir gransket med lupe av både forskere og media. Kanskje dette også spilte en rolle da jeg tok kontakt. Kanskje vedkommende jeg snakket med fryktet at det nok en gang skulle komme en person utenfra å gå politiets arbeid etter i sømmene. Uavhengig av grunnen forsvant denne skepsisen når jeg fortalte at jeg jobbet i politiet. Dette forteller meg at fellesskapet innen politiet står sterkt, og det å være «en av dem», en kollega fører nesten automatisk til tillitt fra «portvaktene».

7.4.3 Rekruttering av intervjupersoner

Rekruterings prosessen ble gjort noe ulikt på de forskjellige stedene. På det ene stedet var det lederen som ga meg noen navn jeg kunne kontakte. På de to andre stedene tok jeg selv kontaktet med tilfeldige personer via mail, etter å ha fått klarsignal fra ledelsen om at de ansatte kunne intervjues. Alle personene jeg intervjuet har som en del av sin arbeidshverdag å rykker ut til akutte hendelser hvor det er behov for politiets bistand.

I rekrutteringsfasen gjorde jeg en del praktiske og etiske vurderinger. Jeg ønsket ikke å ha alle intervjupersonene fra samme sted. Grunnen til dette var kravet om konfidensialitet, og et ønske om en så fri dialog som mulig. Dersom alle intervjupersonene var fra samme sted ville de fleste på det aktuelle stedet vite hvem som hadde deltatt på prosjektet. I politiet jobber man gjerne tett, og ofte to og to sammen. Man blir derfor godt kjent, og ord og vendinger enkelte bruker kan fort bli gjenkjennelige når de benyttes i presentasjonen av avhandlingen. Slik ville kravet til konfidensialitet bli vanskelig å overholde. En annen avveining var at jeg ikke ønsket at avhandlingen skulle bli en evaluering av yrkespraksis på

et sted. Ved kun å ha intervjupersoner fra et sted ville kanskje det blitt resultatet.

Intervjupersonene ville da kanskje ikke snakket så fritt og åpent som jeg ønsket dersom de visste at det kun var deres arbeidssted som deltok i prosjektet.

Nettopp dette med konfidensialitet og muligheten til anonymisering ble jeg oppmerksom på da jeg startet rekrutteringsarbeidet. Flere jeg kontaktet angående deltagelse ga uttrykk for at anonymitet var viktig. Den ene personen jeg var i kontakt med, som ikke ble en av intervjupersonen sa blant annet dette da jeg spurte han om han kunne tenke seg å delta. «Det er vel anonymt slik at ikke ledelsen får greie på hva jeg sier? Sånne saker er jo gjerne ops (ordnet på stedet)». Dette ble sagt i en spøkefull tone, men samtidig oppfattet jeg et alvor i utsagnet. Hans praksis var kanskje ikke helt i trå med ledelsens visjon av hvordan slike oppdrag skal løses og det ønsket han ikke at ledelsen skulle få innsyn i. Dette er også noe Aas (2009) har funnet i sin forskning. Polititjenestemenn/kvinner er opptatt av anonymitet for å svare åpent og ærlig og ikke bare gi svar som er i trå med ledelsens oppfatning av korrekt praksis.

Et annet hensyn jeg tok var at jeg ikke ønsket å rekruttere intervjupersoner jeg kjente godt eller personer fra eget arbeidssted. En slik relasjonen ville fort blitt for nær og den nødvendige distansen ville blitt vanskelig å oppnå. Samtidig antok jeg at rollen som intervjuperson, kollega, bekjent/venn fort kunne oppleves som problematisk da intervjuet kunne føles som en evaluering av intervjupersonens arbeidspraksis. En annen vurdering var at det frie samtykke til deltagelse kanskje ikke var så fritt, da kollegaer ville følt at de ikke kunne si nei til en venn/bekjent. Videre hadde utvelgelsesprosessen blitt problematisk med tanke på at jeg kjenner personene på godt og vondt, og fort kunne påvirket materialet med å velge visse personer fremfor andre. I intervju er forskeren allerede i stor grad med på å påvirke prosessen. Forskeren er selv det fremste forskningsverktøyet, og da bør det tilstrebes å eliminere flest mulig faktorer hvor forskeren kan styre materialet i en bevisst retning. Forskningen er en moralsk virksomhet, og forskerens integritet veier tungt med tanke på den kunnskapen som produseres (Kvale & Brinkmann, 2012).

Da jeg endelig sto klar til å ta fatt på intervjujobben sto jeg med 6 personer fra 3 ulike steder. Dette var personer som til daglig jobber enten på politistasjoner eller lensmannskontorer på Østlandet. Det var 2 kvinner og 4 menn, med ulike bakgrunn og arbeids lengde i politiet. Felles for alle var at de hadde blitt ferdigutdannet slik at de hadde blitt uteksaminert fra politihøgskolen, og ikke gått etatsskolen som var utdanningsinstitusjonen før 1992. I arbeidet med å rekruttere disse 6 hadde jeg vært i kontakt med ytterligere 7 andre personer. 4 av disse sa seg villig til å stille opp, mens 3

andre fikk jeg aldri noen svar av. Det var ulike årsaker til at de 4 som sa seg villige til å stille opp ikke ble intervjuet. For det første mener jeg at materialet jeg fikk fra de 6 personene jeg intervjuet er nok. For det andre var det også noen praktiske årsaker. Den ene måtte avlyse grunnet sykdom, mens med en annen ble det vanskelig å få gjennomført grunnet ferieavvikling og ulike jobbturmus.

Alle intervjupersonene har erfaring med å jobbe hendelsesstyrt. Det vil si at de jobber uniformert ute og kjører patrulje bil. De rykker ut på små og store hendelser når det er behov for politiets bistand. Tjenestepersonene som jobber ute, får i stor grad oppdragene de rykker ut på fra operasjonssentralen. Operasjonssentralen er instansen som mottar henvendelser per telefon fra publikum, og som vurderer hvorvidt politiet skal rykke ut eller ei.

7.4.4 Å foreta et kvalitativt forskningsintervju

«Formålet med intervju er å få fyldige og omfattende informasjon om hvordan andre mennesker opplever sin livssituasjon, og hvilke synspunkter og perspektiver de har på temaer som blir tatt opp i intervjusituasjonen» (Thagaard, 2013, s. 95). Det var denne innfallsvinkelen jeg hadde ved gjennomføring av intervjuene. Jeg var hele veien nysgjerrig på hvordan polititjenestepersonene opplevde, tenkte og følte omkring sin yrkesutøvelse. Samtidig var intervjusituasjonene i stor grad et samspill hvor vi i felleskap skapte et bilde av fenomenet som ble snakket om. Intervjupersonene var ekspert på egen praksis, samtidig hadde jeg også med meg erfaringer og tanker omkring temaet. Jeg hadde utarbeidet en intervjugaid med temaer og noen spørsmål, men denne fungerte bare som en veileder for hvordan intervjuene i praksis forløp. Agendaen for intervjuet var å fange intervjupersonenes fortelling om egen praksis.

Alle intervjuene ble gjennomført på arbeidsplassen og i arbeidstiden til intervjupersonen. Da jeg kontaktet intervjupersonene lot jeg de i stor grad styre hvor og når de ønsket å foreta intervjuet. Ledelsen ved de ulike stedene var også gjort kjent med at intervjuene kanskje ville bli gjennomført i arbeidstiden, noe de godtok og sa at de ville legge forholdene til rette for. Grimen (2004) påpeker at det er viktig å tenke gjennom stedet hvor intervjuet blir gjennomført. Jeg valgte bevisst å la intervjupersonene styre dette da jeg anså det som mest praktisk, men det kunne også bidra til at intervjupersonene følte seg mer komfortable i situasjonen. Selv om politifolk er vant til å snakke med folk er de nødvendigvis ikke slik at de er komfortable med å bli «spurt ut». Politiet har gjerne rollen

som «ut spørrer», mens i intervjusituasjonen er rollene byttet om. Nå er det de som skal «svare».

Intervjusituasjonen er som Kvale & Brinkmann (2012, s. 52) understreker preget av et asymmetrisk maktforhold. Når jeg hadde et ønske om en komfortabel og naturlig samtale hadde jeg kanskje ikke tatt høyde for nettopp dette elementet. Jeg, i kraft av min utdanning og som regissør for forskningsprosjektet definerer i stor grad intervjusituasjonen. Jeg har bestemt tematikken, jeg har utarbeidet spørsmålene, jeg følger opp de utsagn jeg anser som viktig i samtalen og til slutt er det jeg som bestemmer når jeg har fått nok informasjon. Alle disse punktene viser at forhold mellom intervjuer og intervjuperson i stor grad er preget av en skjev maktbalanse. Som forsker har jeg et etisk og faglig ansvar for å anerkjenne dette. Jeg tror ikke det vil være mulig i et kvalitativt intervju å fullstendig utligne forholdet mellom forsker og intervjuperson. Det beste man kan gjøre er å reflektere over maktens innvirkning på samspillet i intervjusituasjonen, og forsøke å ha et bevisst forhold til hvordan man gjennomfører intervjuet og produserer kunnskap (Kvale & Brinkmann, 2012, s. 53).

Min bakgrunn fra politiet og erfaringer med avhør og samtaler med mennesker mener jeg har hjulpet med til å føle en større trygghet i intervjusituasjonen. Jeg er vant til å ha fokus på å stille åpne spørsmål, noe jeg i stor grad gjorde i intervjuene. Jeg brukte spørreordet hvordan bevisst, og ba intervjupersonene fortelle eller beskrive egen praksis i ulike settinger. Videre vet jeg også at stillhet kan benyttes som et verktøy for å gi den man snakker med tid til å tenke seg om og slik kanskje få mer utfyllende informasjon. Jeg benyttet også speilingsteknikken, hvor jeg tar tak i et ord intervjupersonen bruker, og ber vedkommende fortelle hva han mener med dette, for eksempel sa jeg i et av intervjuene «Når du sier vanskelig, hva mener du med det?» Jeg er også vant til å befinne meg i en samtale som har et formål, og ikke bare er dagligdags samtale om generelle ting. Et annet moment som ga meg trygghet var at jeg er vant med å bruke båndopptaker.

7.4.4.1 Bruk av båndopptaker

Bruken av båndopptaker var noe jeg informerte intervjupersonene om i den første kontakten jeg hadde med dem. Jeg forsikret meg allikevel om, før starten på selve intervjuet at de følte seg komfortable med at jeg tok opp samtalen på lydbånd. Jeg fikk ingen innvendinger på dette, og tok det som et tegn på at alle intervjupersonen aksepterte at samtalen ble tatt opp. Det skal også nevnes at mange politifolk er vant til å benytte seg av

båndopptaker i sitt arbeid, da avhør ofte tas opp på lyd. Slik sett kan kanskje intervjupersonene være vant til og komfortable med en slik setting.

Det er både fordeler og ulemper ved å benytte seg av lydbånd. Den største fordelene jeg opplevde var og i større grad kunne lytte til intervjupersonen og være fullt og helt tilstede i samtalen. Det ble lettere å skape kontakt og få en god flyt (Kvale & Brinkmann, 2012, s. 187). Intervjuet fikk mer karakter som en samtale, og det ble enklere å følge intervjupersonens tanker, og komme med oppfølgings spørsmål. En annen stor fordel er selvfølgelig at man etter intervjuet kan høre ordrett hva som ble sagt, og slik har et bedre utgangspunkt for analysearbeidet. Jeg kunne spole frem og tilbake og høre eksakt hva intervjupersonen sa.

7.4.5 Analyse, refleksjon og fremgangsmåte

Analysearbeidet er en prosess som for min del startet allerede før jeg satte i gang med intervjuene. I min arbeidshverdag har jeg reflektert over mange utfordringer knyttet til tematikken familievold. Det var nettopp disse refleksjonene som fikk meg til å velge å dyp-dykke i tematikken. Samtidig må dette sees som et bakteppe for selve analyseprosessen som er foretatt i denne avhandlingen. I dette arbeidet startet analysearbeidet fra første sekund, av første intervju. Hele veien har jeg forsøkt å se etter sammenhenger, elementer som skiller seg ut og tendenser i hva intervjupersonene forteller. Den overordnede tanken var hele veien, hva dreier dette seg om? Som Grønmo (2011) påpeker går analysearbeidet parallelt med datainnsamlingen, men blir gradvis en mer dominerende del av prosjektet. Mitt data materiale ble først presentert i muntlig form på bånd opptageren. Dette ble så transkribert ordrett, og dannet en stor mengde data som så skulle settes i system.

7.4.6 Systematisering og analysering

Dataanalyse innebærer å se etter generelle eller typiske mønstre i et data materiale (Grønmo, 2011). Ved å høre på lydbåndene og lese transkripsjonen gjentatte ganger dannet jeg meg et inntrykk av hva intervjupersonene snakket om. Jeg snakket med intervjupersonene om begrepet familievold, om opplevelser og erfaringer. Dette sto også sentralt i min problemstilling. Ved gjennomgang av datamaterialet ble det tydelig at materialet i stor grad handlet om praksis og møte med de involverte. Der samtalen åpnet for følelser, dreide intervjupersonene samtalen i retning håndfaste praktiske gjøremål. Etter å ha transkribert hvert intervju for seg, sorterte jeg intervjuene inn i kategorier. Som Kvale

& Brinkmann (2012) påpeker innebærer analysearbeidet å dele opp i biter eller elementer. Denne prosessen innebærer fortolkning da jeg gir mening til det intervjupersonen har fortalt, og setter fortolkningene inn i forhåndsdefinerte kategorier. Kategoriene som ble satt opp var møte med fornærmede, møte med barn, utfordringer, strukturelle forhold. Etter å ha sortert utsagn inn under kategorier, oppdaget jeg at de fleste utsagnene i kategoriene utfordringer og strukturelle forhold dreide seg om ulike måter å «gjøre» politiarbeid på, og hva som påvirket dette. De andre utsagnene dreide seg i stor grad om møte med fornærmede og barn i slike oppdrag. Etter å ha systematisert og kategorisert ble fokuset i analysen og drøftingen ulike elementer som påvirket hvordan intervjupersonene utførte politiarbeid på.

I analysearbeidet har Fangen (2004) begreper første, andre og tredje grads fortolkning vært til hjelp. Da jeg sorterte utsagnene tolket jeg disse, da nært opp mot intervjupersonens egen beskrivelse. Jeg brukte nesten tilsvarende ord, men sammenfattet. Deretter gikk jeg videre til andre gradsfortolkning. Her forsøkte jeg å se etter meningen bak utsagnet, og om det kunne være uttrykk for noe annet. Til slutt forsøkte jeg å fange essensen og «de skjulte» eller underliggende betydningene i intervjupersonens utsagn (Fangen, 2004). Her forsøkte jeg å stille meg kritisk til empirien, og se de store linjene i materialet, som for eksempel kan være knyttet opp mot makt eller ideologier. Hele veien gjennom analysen har jeg forsøkt å være tro mot intervjupersonene ved å tolke dem med bakgrunn i den mening de ønsket og i den konteksten det var ment. En utfordring ved en temasentrert analyse er nemlig at datamaterialet deles opp og løsrives fra sin helhet (Thagaard, 2013). I den forbindelse står man i fare for å konstruere sammenhenger og slutninger som intervjupersonen ikke kjenner seg igjen i (Kvale & Brinkmann, 2012). Samtidig kan kanskje dette ivareta intervjupersonenes anonymitet på en hensiktsmessig måte.

I mitt analyse arbeid har tendensene i intervjuene vært styrende. Problemstillingen har først og fremst fungert som en overordnet rød tråd, men det har vært datamaterialet som først og fremst har styrt prosessen. Problemstillingen ble derfor justert underveis, og den endelige problemformuleringen ble ikke tydelig før helt mot slutten av prosjektet. For å tolke og belyse empirien på ulike måter har jeg støttet meg til teori. Denne teorien ble koblet på etter datamaterialet lå klart, og analysen var gjennomført. Slik kan jeg si at det er teorien som er tilpasset empirien, og ikke empirien som ble presset inn i teoretiske modeller.

7.5 Forsker og kollega

Det å forske i og på egenkultur er forbundet med utfordringer på flere plan. Det har i all hovedsak vært antropologen som har bedrevet et slikt arbeid, og andre retninger har i stor utstrekning sett på en slik sammenblanding av roller som problematisk. Da jeg gikk i gang med prosjektet var jeg fullt klar over at rollene som politi og forsker kunne by på personlige og etiske utfordringer. Samtidig tenkte jeg at nærhet til feltet kunne ha noe positivt ved seg. Lofland og Lofland (1995) påpeker nettopp at nærhet til felte kan fungere til forskerens fordel. Vedkommende har allerede tilgang til feltet, besitter kunnskap om fenomenet og er kjent med hvor man kan innhente data. Ved å forske i eget felt hadde jeg kjennskap til miljøet og det var en tematikk jeg var engasjert i. Samtidig så jeg utfordringene med å se politiarbeidspraksis fra et annet perspektiv enn mitt eget og at min relasjon til polititjenestemennene ble for nær. Uansett hva man velger å forske på vil man møte på utfordringer. Hvis man forsker på en fremmed kultur må man streve for å komme inn i feltet, mens hvis man skal undersøke egen kultur må man komme ut av sin egen hjemmeblindhet (Gullestad, 1991). Samtidig vil all forskning i stor grad være betinget av forskerens personlige forutsetninger, og dette vil være styrende for hva vedkommende får tilgang til, og hvilke problemer en møter (Paulgaard, 1997, s. 75). Paulgaard (1997) påpeker at gjennom samtaler med andre i feltet, tilegnelse av teori og refleksjon er det mulig å oppnå den nødvendige distansen man trenger til sitt forskningsfelt.

7.5.1 I og utenfor egen kultur

Forut for prosjektet reflekterte jeg mye over egen roller, og hvilke innvirkning dette ville ha på arbeidet. Jeg har jobbet 10 år i politiet, og gjennom disse årene har jeg opparbeidet meg en god del praksis i politiarbeid, både som uniformert patruljerende politi, og som etterforsker. Neumann og Neumann (2012) skriver om selvbiografisk situering og hvor viktig det er å være klar over hva en selv bringer med seg inn i forskningen. Vi har alle en fortid, en nåtid og en fremtid, og alle disse tidene er med på å påvirke forskningsarbeidet. Samtidig skal forskning være noe mer enn egne erfaringer.

Det er en vesens forskjell mellom den kunnskapen jeg har opparbeidet meg gjennom flere år i politiet, og den kunnskapen jeg har tilegnet meg via dette avhandlingsarbeidet. Min arbeidspraksis og den deltagelsen jeg har hatt i politikulturen kan sies å være en kunnskap jeg har tilegnet meg i dagliglivet. I dagliglivet samhandler vi, kategoriserer og observerer, men vi har ikke en systematisk metodisk tilnærming. Det er først gjennom avhandlingsarbeidet jeg har fått og produsert kunnskap i det Fossåskaret (1997, s. 259)

omtaler som forskingslivet. Her har jeg som forsker systematisk innhentet data, og hatt en eksplisitt analytisk holdning til materialet jeg har samlet. Selv om jeg har inntatt rollen som forsker i forskingslivet har jeg også hatt rollen som kollega i hverdagslivet, noe som har ført til at jeg har hatt en spesiell posisjon gjennom prosjektet. Denne posisjonen har ført til utfordringer både faglig og etisk.

7.5.2 Forstå intervjupersonene på deres premisser

Den første utfordringen jeg møtte i avhandlingsarbeidet var spørsmålet omkring lojalitet. Jeg kjente på redselen for å avdekke en arbeidspraksis som satte politiet i et dårlig lys. Ved å se på hverdagslivet med faglivets øyne kan man fort komme til å se ting annerledes. Jeg kunne på den ene siden komme til å bli sett på som illojal av kollegaer i hverdagslivet. Mens jeg på den andre siden kunne fått masseoppmerksomhet ved å være forskeren som avdekket en uheldig praksis. Den dualiteten jeg opplevde ved refleksjon over lojalitet i avhandlingsarbeidet har Fossåskar (1997) beskrevet som et etisk dilemma hvor forskeren har et eksternt lojalitet som står over den interne. Forskeren produserer kunnskap til eksternt bruk, mens for dagliglivets aktører er kunnskapen mens til intern bruk (Fossåskar, 1997, s. 259).

Internt i politiet finnes det blant annet en sjargong som er spesiell for politikulturen. Denne sjargongen var også noe som fremkom i mine intervjuer. Utsagn som «justere kona», «lyser er på, men ingen er hjemme» og «forfylla» kan fort tolkes som en uheldig eller krenkende språkbruk i politiet. Det er lett for en utenforstående å tanke at dette vitner om en dårlig holdning til mennesker som er i en vanskelig situasjon. Med den kunnskapen jeg har via deltagelse i feltet kan jeg kontekst plassere slike utsagn på en helt annen måte enn en utenforstående. Selvfølgelig kan jeg ikke si at det ikke finnes politifolk med dårlige holdninger, men språkbruken internt i politiet reflekterer nødvendigvis ikke hvordan politiet faktisk snakker og handler i situasjoner hvor de møter publikum. Politiets fremtreden er blant annet presisert i politiinstruksen § 5-2 hvor det står at politiet ikke skal benytte upassende eller sårende uttrykk, og til enhver tid være høflig mot enhver. Forskning viser også at politiet i noen tilfeller omtaler mennesker og hendelser de møter på en kynisk og kaldt måte internt. Dette er en måte å skape avstand til elendigheten de opplever og kan sees som en viktig forsvarsmekanisme for å håndtere jobben de er satt til å gjøre (Granêr, 2014, Hoel, 2011). Videre ser det ikke ut til at denne språkbruken i stor grad påvirker måten politiet møter publikum, og hvordan de håndterer situasjoner de står ovenfor (Granêr, 2014). Slik kan min rolle som politi og kollega i politihverdagslivet føre

til at intervjupersonenes utsagn blir forstått i den konteksten de er ment, nemlig til internt bruk og kunnskapen jeg produserer i faglivet er farget av det interne og eksterne.

7.5.3 Nærhet og distanse

Som jeg har forsøkt å vise er det utfordringene mellom nærhet og distanse som byr på hodebry når man forsker på egen arbeidskultur. Nærheten er ikke bare utfordrende i ren fysisk form, men kommer også til syne i refleksjoner og avveininger man gjør. Disse refleksjonene og avveiningene ligger til grunn for alt jeg har foretatt meg, og bygger på min forforståelse. Min forforståelse bygger på mine erfaringer, og mitt levde liv. Det er forforståelsen som gjør verden om til meningsfulle sammenhenger.

Vi forstår og fortolker mening innenfor en kontekst, sammenheng, og i det menneskelige liv vil dette alltid være en historisk sammenheng. Vi er bundet til et bestemt ståsted innenfor tiden og historien, hvor vår nåtid alltid er forbundet med en fortid og tradisjon (Thomassen, 2010, s. 86).

Selv om forskning skal være en objektiv praksis, vil det være umulig å møte et fenomen med fullstendig blanke ark, uansett bakgrunn. Det er nemlig bare på bakgrunn av forforståelse vi kan gripe mening også i det nye som møter oss (Thomassen, 2010, 86).

Når jeg skulle se på politikulturen var det utfordrende å få øynene opp for alternative perspektiver, og andre innfallsvinkler. Jeg tok en god del ting for gitt, med utgangspunkt i min forforståelse. Jeg antok at alle visste hva begreper som «operativt personell», «ops» og «på stedet» betydde. Slik Wadel (2014) påpeker handler dette om at jeg tok egen sosiale og kulturelle forhold for gitt. Mitt språk var farget av min egen posisjon. I utarbeidelsen av intervjuguiden førte det til at jeg måtte gjøre visse endringer. Veileder påpekte at dokumentet i stor grad var preget av «stammespråk» politiet brukte. Jeg byttet derfor ut «operativt personell» med, uniformert personell som bedriver patrulje tjeneste og rykker ut til akutte hendelser. Denne forklaringen er mer presis for eksakt hva intervjupersonene arbeidet med. Videre er «ops» forkortelse for ordnet på stedet, og «på stedet» ble forklart som stedet hvor det kan ha skjedd en hendelse som krever politiet bistand. Denne påminnelsen om at jeg måtte skape mer distanse til eget forskningsfelt førte til mye refleksjon. Hvordan skaper man distanse til noe en tar for gitt? Hvordan kan man være klar over hva man tar for gitt, når man faktisk tar det for gitt? Den umiddelbare løsningen var å forsøke å tre tydeligere inn i forsker rollen, og ikke bruke min politiidentitet. Rent praktisk førte dette til at jeg ikke benyttet min politiidentitet for å komme inn til møte med

intervjupersonene. Jeg ventet ute sammen med publikum og sto i kø. I intervjusituasjon ba jeg intervjupersonene forklare begreper som var innlysende for oss begge fordi det var «stammespråk». Dette forsøke på å skape distanse ble krampaktig, og min forskning bar ikke karakter av å være det Wormnes (1996) omtaler som ærlig. Intervjupersonene ble forvirret når jeg sto ute blant publikum, og ikke kom inn og tok en kaffe på piketten (pauserommet). I intervjusituasjon førte begrepsavklaringen til at kommunikasjonen ble unaturlig og jeg opplevde at intervjupersonene slet med å finne andre ord for å beskrive noe som for dem, og meg var selvsagt. Jeg ble også møtt med «du vet» og «ja, eh, hvordan skal jeg si det». Mitt forsøkt på skape distanse ved å forholde meg nøytral og objektiv, førte heller til avstand. En avstand jeg opplevde som hemmende for avhandlingsarbeidet og kommunikasjonene.

Etter to intervjuer og mye frustrasjon valgte jeg å forkaste denne tilnærmingen. Intervju er en sosial praksis og forsker og intervjuperson vil ha gjensidig påvirkning på hverandre (Thagaard, 2013). Situasjonen og datamaterialet vil til enhver tid bli påvirket av aktørene som samhandler, og deres forståelse av situasjonen og den forforståelsen som ligger til grunn. I de påfølgende intervjuene drakk jeg kaffe med intervjupersonene, jeg hilste på andre politifolk som var tilstede og jeg brukte meg selv med alle mine hatter. Samtidig ble arbeidet systematisk loggført. Jeg kan derfor si at jeg hadde forskerbrillene på, men feltet opplevde meg naturlig fordi jeg brukte min posisjon som kollega. Dette er også det Paulgaard (1997, s. 73) hevder når hun påpeker at forskerens forforståelse ikke bør sees som en feilkilde som sperrer for innsikt, men heller som en forutsetning for innsikt. Wadel (2014) er også inne på dette når han hevder at forskere i egen kultur i mange tilfeller benytter andre roller enn forskerrollen i sitt arbeid. For min del ble det altså naturlig å veksle mellom politirollen og forskerrollen i møte med feltet. Samtidig hadde jeg med meg min sosialfaglige bakgrunn som barnevernspedagog som også påvirket min tilnærming til prosjektet.

7.6 Gyldiggjøring av egen forskning

Kvalitativ forskning innebærer at forskeren må forholde seg til de forskningsetiske retningslinjene, utarbeidet av Den nasjonale forskningsetiske komité (NESH). Som nevnt står fortolkning sterkt i kvalitativ forskning, og det finnes ikke en sann virkelighet. Dette gjør også forskningen vanskeligere å bedømme. I naturvitenskapen kan man lett bedømme hvordan en sten synker i vann, og forskeren eller andre omstendigheter vil ikke ha noen innvirkning på dette. Mens i samfunnsforskning og innenfor den kvalitative tradisjon

påvirker forskeren prosessen og resultatet i stor grad, og forskningen må også sees i forhold til tid og sted.

Når jeg fikk opplevelsene til 6 politifolk, var dette deres historier, intervjuene foregikk i 2014 og 2015, og jeg fortolket materialet. Det er ingen garanti for at en annen forsker som snakker med 6 andre politifolk i 2016 ser det samme som jeg har gjort. Som Dalen (2011) skriver endrer både individ og omstendigheter seg, slik at det i kvalitativ forskning vil være vanskelig å etterprøve resultatene. For å håndtere denne problematikken må et kvalitativt forskningsprosjekt være nøyaktig i beskrivelsen av selve prosessen.

De vitenskapelige kravene som må drøftes i forhold til kvalitativ forskning er intersubjektivitet, validitet og reliabilitet. Når jeg møtte intervjupersonene og vi i fellesskap skaper mening i situasjonene kan man si at situasjonen var intersubjektiv. Direkte oversatt betyr ordet «mellom subjekter» (Dalen, 2011, s. 95). Intersubjektivitet handler blant annet om at jeg etter beste evne har forsøkt å legge forholdene til rette slik at intervjupersonenes sanne virkelighet fremkommer. Videre at jeg har tolket utsagn på en måte som reflekterer vedkommens opplevelse. Forskningen må være gjennomiktig slik at andre forstår og aksepterer prosessen og resultatet.

«Validitet i samfunnsvitenskapen dreier seg om hvorvidt en metode er egnet til å undersøke det den skal undersøke» (Kvale & Brinkmann, 2012, s. 250). Samtidig vil også dette være et spørsmål om hva som er sannhet? Hva som er sannhet vil for mange være et filosofisk spørsmål. Er det som fremkommer i mine intervjuer sannheten? Eller er det bare 6 separate sannheter, som jeg igjen fortolker og gjør til prosjektets sannhet. En slik diskusjon vil kunne være i evigheter, og er lite fruktbar for å si noe om dette prosjektets validitet. Det er min oppgave som forsker å vise leserne at avhandlingen er valid i alle ledd. Jeg kan vise dette ved å redegjøre for tidligere forskning, og ved å beskrive egne oppfatninger av problematikken. Videre at problemstillingen samsvarer med metodevalg, og at jeg har forholdt meg til de etiske retningslinjene som gjelder for samfunnsforskning. Intervjuene fremstår valide ved at samspillet mellom meg og intervjupersoner beskrives, og ved at data materialet gir mening og fremstår troverdig. Hvilke fortolkninger har jeg gjort av materialet, og er spørsmålene jeg har stilt i samsvar med hva jeg ønsket å få svar på. Spørsmålene må ha gyldighet i forhold til tematikk og problemstilling. Det er også viktig at man hele veien gjennom prosjektet har vurdert om det man holde på med virkelig belyser tematikken, og er forenlig med etiske og vitenskapelige krav.

Reliabilitet handler om forskningsresultatenes troverdighet, og om de er å anse som pålitelige eller sikre. I kvalitativ forskning kan man ikke stille krav til at prosjekter får like resultat, da ethvert prosjekt vil bli påvirket av faktorer som forskeren selv, intervjupersoner, tid og sted. Når min intervjuperson forteller om møte med en som har «justert kona» forteller han det til meg. Det er ikke sikkert han ville brukt de samme ordene dersom en annen forsker uten politibakgrunn hadde foretatt intervjuet. Uttrykke «juster kona» kan sees som en del av politikulturen, og vil derfor kanskje være spesifikk for kommunikasjonen mellom meg og intervjupersonen. Samspille i intervjusituasjonen er unik for hver enkel forsker og intervjuperson. Et møte mellom mennesker kan ikke gjenskapes ned til minste detalj. Slik kan man si at kvalitativ forskningen og dens resultater alltid vil være et fingeravtrykk, hvor ingen prosjekter er like og resultatene hviler på en unik prosess. Samtidig må det også stilles krav til denne type forskning ellers ville enhver subjektiv fremstilling kunne kalles forskning. Ved at jeg har utarbeidet en intervjugaid, tatt opp intervjuene på lydbånd og behandlet materialet forsvarlig for å nevne noe er det mulig å bedømme om min forskning er til å stole på.

I kvalitativ forskning er det forskerens refleksjoner rundt de vitenskapelige kravene og de etiske retningslinjene som i stor grad avgjør om prosjektet oppfyller forskningens hovedformål om å søke ny og sann kunnskap. Ved å beskrive både styrker og svakheter ved prosjektet vil arbeide tåle et kritisklys, og bære preg av ærlighet som er Wormnæs (1997) presenterer som et overordnet mål for alt arbeide som gjøres i forskningens navn.

7.7 Et kritisk blikk på egen forskning

Det er ikke vanskelig å finne elementer som kan problematiseres og kritiseres gjennom et forskningsprosjekt. Utfordringen ligger vel heller i å se hva som faktisk kan sies å bidra til forskningens krav som sann og ny kunnskap. Jeg har gjennom metodekapittelet forsøkt å belyse hvordan prosjektet er gjennomført, og hvorfor man kan feste lit til det materialet som er fremkommet. Jeg vil nå belyse noen punkter det er viktig for leseren å kjenne til.

Prosjektet kan på mange måter sees som et «personlig bidrag» da det fra start til slutt har vært preget av mine subjektive betraktninger. «Personlig» må sees i sammenheng med at forskeren er og blir det fremste forskningsverktøyet, spesielt i en kvalitativ intervju. Det er jeg som har utarbeidet spørsmålene i intervjugaiden, jeg hadde regien og kontrollen i intervjusituasjonen og jeg tolket intervjupersonenes utsag. Den fremste utfordringen i dette prosjektet kan sies å være min nærhet til feltet, samt min ferske rolle som «forsker».

Jeg ønsker nå å vise hvordan min rolle som forsker og spesialistpolitiet kan ha hatt innvirkning på prosjektet. Dette vil jeg vise ved å fortelle om min kontakt med intervjupersonene.

I informasjonsskrivet og i telefonsamtaler presenterte jeg meg selv, og fortalte kort om min bakgrunn. Intervjupersonene fikk nok et bilde av at jeg var opptatt av familievold, og at jeg hadde erfaring og kunnskap om fagfeltet. Dette ble også synlig ved at en av intervjupersonene sa til meg etter endt intervju at jeg ikke måtte ta på meg «spesialist – hatten» og rakke ned på de politifolkene som sto i slike akutte situasjoner og måtte handle. Vedkommende ga uttrykk for at det var lett for en spesialist slik som meg og andre å se hva som burde vært gjort annerledes, men at situasjonen for dem som sto i dette artet seg som en helt annen. Jeg tolket denne informasjonen som et tegn på at vedkommende var engstelig for at jeg var ute etter å finne feil, og «ta» politifolkene som rykker ut til slike hendelser. Jeg følte ikke at intervjuperson i intervjusituasjonen la bånd på seg eller la skjul på noe, samtidig kan jeg aldri være helt sikker på dette. Jeg opplevde at personenes beskjed til meg var at dette var noe de jobbet hardt med, men at det alltid var ting som kunne vært gjort annerledes hvis man hadde ressurser, tid og kunnskap. For personen var det viktig å fokusere på alt det bra de faktisk fikk til, og ikke være etterpåklok og se situasjonen med «spesialist briller».

Et annet punkt jeg har reflektert kritisk omkring er bruk av båndopptaker. Bruk av lydbånd har kanskje ført til at intervjupersonene har legges bånd på seg i frykt for å si noe galt eller fremstå dumme. Det kan også ha ført til at svarene jeg har fått er de «politisk korrekte», slik at ingen kan «ta» intervjupersonene i ettertid. Aas (2009) refererer i sin doktorgrad til utsagn fra polititjenestemenn om at man bare vil få korrekte svar ved å benytte båndopptaker. Jeg fikk ingen slike kommentarer fra mine intervjupersoner, men kan allikevel ikke utelukke at svarene de har gitt meg ble påvirket av at samtalen ble tatt opp. Egen erfaring fra avhør og intervjusituasjon tilsier at man veier sine ord mer når man vet at alt som blir sagt kan tilbakeføres til en. Jeg opplever selv at jeg nødvendig vil fremstå som dum, ukorrekt eller illojal, og antar at det samme i stor grad gjelder som mine intervjupersoner.

Kvalitativ forskning er ingen eksakt vitenskap, og mitt bidrag er intet unntak. I den forbindelse må dette bidraget sees som en liten bit av et stort puslespill som til sammen danner et bilde av en variert og kompleks virkelighet.

8 Styringsnivået påvirker norsk politiets arbeidspraksis

Arbeidet mot vold i nære relasjoner er høyt prioritert av regjeringen. Gjennom flere års systematisk innsats for å styrke likestillingen og synliggjøre volden, er vold i nære relasjoner løftet ut av de private rommene og inn på den offentlige arenaen... Målet om et samfunn fritt for vold i nære relasjoner kan bare nås gjennom å ha med seg både rettslige, sosiale, økonomiske og likestillings- og helserelevante perspektiver (Meld. St. 15 (2012-2013), s. 11).

Politiet har en viktig funksjon i å videreformidle og synliggjøre de overordnede føringer som kommer fra regjeringen, riksadvokaten og andre nasjonale og internasjonale forpliktende konvensjoner. Som en samlebetegnelse kan dette kalles styringsnivået i samfunnet. Som utdraget fra Stortingsmeldingen viser er og har vold i nære relasjoner vært et satsningsområdet innenfor ulike felt. Politi og påtale er et av feltene som særlig er og har vært nevnt som bidragsytere for å nå målsetningen om et samfunn fritt for vold i nære relasjoner.

Alle har rett til å leve et liv uten vold og overgrep. I Norge er vold i nære relasjoner straffbare handlinger på lik linje med vold som skjer i andre sammenhenger og på andre arenaer. Den som utsettes for vold og trusler om vold i en nær relasjon har krav på bistand og beskyttelse, og en god og effektiv behandling i politi og rettsvesen (Meld. St. 15 (2012-2013), s. 92).

Styringsnivået formidler på mange måter hvilke virkelighet som til enhver tid er gjeldende. Det nemlig ikke slik at de overordnede føringer er statiske. Det foregår hele tiden en endring og dreining angående hvilke virkelighetsforståelse som skal være den mest fremtredende. Michael Foucault utviklet på 1960 tallet diskursbegrepet. Diskurs viser til at det er strukturelt og institusjonelt forankret hvordan mennesker tenker og igjen handler. Hvilke diskurs som er fremtredende innenfor et felt vil også påvirke hvordan virkeligheten fremstår. Diskursbegrepet representerer et sosialkonstruktivistisk perspektiv som også viser til at et fenomenet er betinget av tid og sted (Aakvaag, 2008).

Enhver lov, instruks eller rundskriv må sees i sammenheng med de overordnede strukturene i et samfunn. Offentlige dokumenter viser på mange måter hvilke virkelighetsoppfatning og problemforståelse som er gjeldende. Denne virkelighetsforståelsen vil også påvirke den enkeltes yrkespraksis, noe som igjen vil føre til

endring og dynamikk i samfunnsutviklingen. Med en slik tilnærming tar man et «ovenfra og ned» perspektiv, og hevder at over individuelle sosiale strukturer er styrende for aktørens handling (Aakvaag, 2008).

Jeg vil nå forsøke å vise hvordan forhold på styringsnivå påvirker politiets arbeidspraksis.

8.1 Politiet har et ønske om å følge riksadvokatens intensjon om å prioritere familievold

Riksadvokaten har i diverse rundskriv fremhevet at familievoldssaker skal prioriteres av både politi og påtale. Familievold er en sakstype som står på riksadvokatens prioriteringsliste, og som dermed skal prioriteres foran andre type saker/hendelser (Riksadvokaten, 2008, 2016). Riksadvokaten påpeker at det gjøres mye bra arbeid på området, men at det stadig er rom for forbedringer. I rundskrivet av 2008 lister riksadvokaten opp flere punkter for hva politi og påtale skal foreta seg for å forbedre praksis. I en sammenfattende presentasjon i rundskrivet beskriver riksadvokaten hva politiet skal gjøre i situasjoner med familievold:

For alle tilfeller gjelder at straks politiet forstår at en kan stå ovenfor en familievoldssak, skal det settes i gang etterforskning for å kartlegge hva slags straffbare forhold som kan være begått og deres omfang og varighet. Politiet må alltid ta stilling til om det er behov for beskyttelsestiltak overfor fornærmede, barn eller andre i familien, herunder om mistenkte skal pågripes. Det må vurderes om det er behov for å ta kontakt med andre offentlige myndigheter for eksempel barnevernstjenesten, jf. påtaleinstruksen § 52 (Riksadvokaten, 2008, s.3).

En av intervjupersonene fremhevet hvor viktig det var å rykke ut til slike hendelser, og hvor prioritert slike saker er. Dette ble også tydelig når vedkommende forklarte at han har en lavere terskel for å anmelde slike type saker, sammenlignet med andre. Intervjupersonen begrunner sin praksis med følgende utsagn:

Terskelen er lavere for at man oppretter en sak der, enn at man oppretter en sak på to som står og krangler utenfor et utested det sier seg selv. Fordi det er prioritert, og fordi riksadvokaten har sagt at vi skal være litt ekstra påpasselige, og ta signalene. Og det tar jeg hensyn til selvfølgelig.

For intervjupersonen er det systemet, og styringsnivået som fremstår som styrende for hans yrkespraksis og hvordan han velger å håndtere denne type forhold. På systemnivå er det

lover, regler, roller, økonomiske ressurser, rammebetingelser ol som er styrende for hvordan møte mellom mennesker blir (Skau, 2013). Som Lipsky (2010) påpeker er dette arbeidsforhold som er typiske for bakkebyråkrater. Man er ikke fristilt til å håndtere saker kun ved bruk av skjønn, men politibetjentene er forpliktet til å følge visse «spilleregler» for hvordan familievoldssaker skal håndteres.

Disse sentrale føringene oppstår ikke i et vakuum. Det er ikke tilfeldig at intervjupersonen refererer til riksadvokaten for å begrunne hvorfor vold i nærrelasjoner er viktige saker, og hvorfor han i større grad oppretter saker der. Det er som nevnt ikke bare riksadvokaten som påpeker at denne kriminalitetstypen skal prioriteres av politiet i alle ledd. Det er også en bred politisk enighet om at vold i nærrelasjoner og overgrep i større grad skal avdekkes, straffefølges og frontes i domstolene (Justis- og beredskapsdepartementet 2014-2017). Det er også et kulturelt element som tydeliggjør hvorfor familievold i dag fremstår som viktig. Samfunnet generelt har gjennomgått en utvikling hvor staten har blitt leverandør av tjenester som skal sikre velferd og sikkerhet for borgerne. I den sammenheng har staten også utvidet sitt nedslagsfelt til også å gjelde det private rom. Denne endringen har påvirket yrkesgrupper som politi, barnevern og sykepleiere. For politiets del ble denne endringen tydelig når vold mot kvinner ble satt på dagsorden av kvinnebevegelsen på 1970 tallet. Politiet gikk da fra å håndtere «ro og orden» i det offentlige rom, til å møte sårbare grupper som kvinner og barn i det private rom. Ut i fra intervjupersonenes utsag kan det fremstå som om det kulturelle skifte i samfunnet generelt har ført til en endring i arbeidspraksis. Vedkommende er nå mer tilbøyelig til å anmelde familievoldssaker fordi de er prioriterte saker. Viktigheten av å håndtere disse sakene «riktig», «ta signalene» og være «ekstra påpasselig» stemmer altså overens med nåtidens offentlige korrekte bilde av hvordan politiet skal forholde seg til slike saker.

Med dette utgangspunktet kan man hevde at virkeligheten er konstruert gjennom en fremtredende diskurs som har satt familievold på dagsorden, og ført politiet inn i den private sfære. Når viktigheten av å anmelde og prioritere slike saker repeteres i tekst og i tale internt i politietaten og samfunnet for øvrig, skapes og reproduseres diskursens autoritet og makt. Dette er hva Foucault omtaler som kommentarprinsippet (Foucault, 1999). Det er de ytre faktorer som påvirker den enkelte aktør, og som blir styrende for hvordan man forholde seg. Diskursen er premissleverandøren for hvordan virkeligheten fortøner seg, og derfor også hvordan yrkesutøvelsen til den enkelte politibetjent blir. «Gjennom å klassifisere og betegne virkeligheten på bestemte måter «konstruerer» nemlig diskursen den verden vi lever i ved at det er diskursens klassifiseringsprinsipper og

kategorier som avgjør hva ting er og hvordan de henger sammen» (Aakvaag, 2008, s. 310). Handlinger og mening er ikke, men konstrueres i samspill mellom mennesker og sosiale systemer. Slik kan man forstå at familievold i dag oppfattes som en alvorlig kriminalitetstype fordi det er et produkt av strukturelle, kulturelle og mentale prosesser (Christie, 2004). Slik kan man si at i møte mellom politiet og fornærmede omgjøres kriminalitetspolitikk til politiets yrkespraksis (Ekmann, 1999).

8.1.1 De sentrale føringene skaper ambivalens og avmakt hos den enkelte politibetjent

Lover vedtas, rundskriv produseres og samfunnet endrer seg. Dette er faktorer den enkelte politibetjent må forholde seg til i sin arbeidshverdag, og som også påvirker den enkeltes yrkespraksis. Som en intervjuperson sa:

Det er jo mange mailer, skriv og sånn som forteller oss hvordan vi skal løse sånne oppdrag. Hva som er viktig og hvordan vi må gjøre ting da... Det er liksom en spesiell type oppdrag, som mange følger med på hva du gjør, og har en mening om. Jeg forstår jo det, men det blir nesten litt mye.

Intervjupersonen uttrykker at familievoldssaker er viktige saker og han forstår det, men ved at sakstypen blir definert som så viktige oppleves det nesten som litt skummelt. Det oppleves som for mye. En annen intervjuperson uttrykker noe av det samme når han sier

Familievoldssaker hvordan ser man på det. Jeg tror nok også en del ser på det... at det er et fagfelt eller et type oppdrag hvor man vet at det er mange som ser i ettertid på det som har blitt gjort i initialfasen. Og man vet også at det er mye krav og ønsker og tanker om hva som skal gjøres i initialfasen der.

Utsagnene kan tolkes til at diskursen har satt sine tydelige spor i den enkelte politibetjent. De er bevisst at dette er prioriterte og viktige saker, men samtidig kan man spore en viss ambivalens i intervjupersonenes fremstilling. «Familievold er viktige saker, men de er veldig krevende» som en intervjuperson sa. Man kan forstå intervjupersonens utsag som et ønske om å leve opp til systemets satte standard, samtidig som dette fremstår som utfordrende. Det er ofte slik i offentlig sektor at mål og krav settes av personer som sitter langt fra der de praktiske gjøremålene faktisk skal utføres. Dette er også noe Lipsyk (2010) påpeker i sin fremstilling av bakkebyråkratenes arbeidsvilkår. Dette ble også meget tydelig når en intervjuperson forklarte at familievoldssaker ofte er tid og ressurskrevende. Han fortsatte med å uttrykke frustrasjon over at dette var noe spesialistene inne ikke «evnet» å

se. «Spesialistene ser bare alle de gode etterforskingsskrittene som patruljene ute burde ha gjort når de rykker ut». Videre sa vedkommende at dersom han påpeker at det ikke er tid eller personell til å håndtere hendelsene på tilfredsstillende måter, svarer bare spesialistene og ledelsen at dette er prioriterte og alvorlige saker, så da må andre ting vike. Dette er også noe Randi Kroken (2012) fant i sin studie av barnevernet. Når ansatte forsøker å formidle sin opplevelse av egen arbeidshverdag til personer på et høyere nivå blir de ikke hørt (Kroken, 2012). Denne avvisningen av politibetjentens virkelighetsoppfatning kan føre til opplevelse av avmakt i egen arbeidshverdag. Virkeligheten fortøner seg ikke som så enkel som «da må andre ting vike». Konkrete avveininger gjøres kontinuerlig i et forsøk på å nå opp til «gode intensjonene» som er satt for prioriterte saker. Samtidig er det ikke kun den ene saken som skal prioriteres. En politipatrulje har ofte mange oppdrag de skal løse i løpet av en vakt, og flere av dem kan oppfattes som viktige.

Jeg ser verdien av alle de viktige tingene som skal gjøres, men jeg har to patruljer på orden. Det er så mange arbeidsoppgaver ute i ordenspatruljen. Hvis vi skal binde opp en patrulje i kanskje 2 timer til å gjøre alle disse viktige etterforskingsskrittene i initialfasen i familievoldssaker så går det ut over noe annet.

Intervjupersonenes virkelighet kan bære preg av det Halvard Vike mfl. (2002) beskriver som en form for ansvarsoversvømmelse. Samtidig som stadig flere oppgaver pålegges bakkebyråkratene (Lipsky, 2010), skyves også ansvaret nedover og fra kobles de som sitter med makten øverst i hierarkiet (Vike mfl., 2002; Vike, 2004). Hva som skal prioriteres og nedprioriteres fremstår som et personlig ansvar for den enkelte, selv om det egentlig er systemet som har satt vedkommende i denne situasjonen. Som en intervjuperson var inne på:

Det skjer ofte at vi må reise fra familieoppdrag uten å ha fått gjort alt vi egentlig skal. Det er operasjonssentralen som styrer hva vi skal gjøre... og hvis det er et pågående innbrudd eller en brann så må vi dra. Det oppleves jo av og til uheldig, og jeg skulle jo ønske at det var tid til å gjøre en bedre jobb, og ja det med fornærmede og sånn, det kan oppleves litt tungt... Men jeg opplever at de fleste vi møter har forståelse for at vi må reise også da.

Når intervjupersonen forteller at «det kan oppleves litt tungt» uttrykker han den overnevnte avmakten. Man kan forstå dette som avmakt mot både de kulturelle og strukturelle forholdene, som manifesterer seg i det enkelte individ. For å forstå dette kan man benytte Foucaults begrep styringsmentalitet. Dette er en subtil og indirekte form for makt som

handler om å påvirke andres handlinger og selvforståelse (Lundgren, Juritzen, Engebretsen & Heggen, 2012, s. 22). Gjennom diskursen blir den enkelte politibetjent gjort bevisst viktigheten og alvorligheten i familievoldssaker. Dette påvirker og legger premissene for den enkelte politibetjents handlinger. Som Foucault påpeker er det diskursen som legger grunnlaget for handling (Gjersøe, Engebretsen & Heggen, 2012, s. 49). Samtidig er ikke rammebetingelsene tilstede for å håndtere disse saken på en tilfredsstillende måte noe som igjen kan fremstå som et nederlag og som en «tung» erfaring for den enkelte betjent som står ansikt til ansikt med den som trenger hjelp. Politiet er satt til å gjennomføre et omfattende samfunnsmandat og den enkelte betjent får dårlig samvittighet når oppgavene viser seg vanskelig å utføre (Damsgaard, 2010).

8.1.2 «Godt nok, er godt nok!»

I samtale med en av intervjupersonene fremsto det som den krevende arbeidshverdagen med mangel på tid, ressurser og liten forståelse fra overordnede hadde ført til en resignasjon. Vedkommende var klar på hvor viktig familievoldssaker var, og hadde et ønske om å prioritere disse sakene høyt, men forholdene lå ikke til rette for dette. Intervjupersonen forklarte at han hele tiden måtte prioritere saker og hendelser, og opplevde at tid og ressurser ikke strakk til. Samtidig forklarte han at ledelsen ikke så ut til å bry seg om sentrale føringer angående kvaliteten på arbeidet som ble levert i familievoldssaker.

Vi har en politimester her som sier at så lenge ting er godt nok, er det godt nok...
(ler) ja, så sier også jeg det. Så får det bare bli sånn. Så godt nok får være godt nok, det var det vi fikk til.

I den konteksten uttalelsen kom fremsto det nærliggende å anta at intervjupersonen ikke føler seg bekvem med en «godt nok» holdning til sitt arbeid. Man kan tolke utsagnet som en type avmakt som har redusert motivasjonen og stoltheten intervjupersonen føler til sin arbeidspraksis. Intervjupersonen ønsker å forholde seg til de overordnede føringene som kommer fra politikere og riksadvokaten, men opplever at rammebetingelsene ikke strekker til (Lipsky, 2010). Slik kan man snakke om at intervjupersonen står ovenfor et klassisk bakkebyråkrat dilemma, hvor gode intensjoner, møter realitetens mange krav. Dette kan sees i sammenheng med innføringen av New Public Management (NPM) i offentlig sektor (Eilertsen, Engebretsen & Heggen, 2012, s. 74). Politiet er ingen unntak for kravene som følger med NPM angående effektivitet og økonomisk styring (Larsson & Gundhus, 2007, s. 19-20). Grunnet mange oppgaver og mangel på ressurser blir fokuset i større grad

kvantitet enn kvalitet. Hvor intensjonen er svært god kvaltite for prioriterte saker, blir realiteten «god nok» kvalitet for å rekke over alle oppgaver som skal utføres i en travel arbeidshverdag. Det kan fremstå om at intervjupersonen føler et moralsk ansvar både ovenfor seg selv, men også ovenfor de menneskene han møter i jobben. Et moralsk ansvar som forvitrer i mangel på tid og personell. Løsningen blir da å godta en reduksjon i egen standard satt til yrkesutøvelsen. Denne aksepteringen av en «god nok» holdning skjer ikke via opprør og sanksjoner, men heller som en subtil prosess hvor man er en del av systemet og godtar de rammebetingelsene som er satt. Michel Foucaults har begrepet styringsmentalitet. Begrepet viser til at makt ikke finnes i en fast form, men heller i enhver relasjon og situasjon, makt er handling som styrer handling (Lundgren, Juritzen, Engebretsen & Heggen, 2012). Slik sett er intervjupersonen i relasjon til ledelsen og til styringsnivået og det er i det relasjonelle makten finnes.

Intervjupersonen er ikke tvunget til å godta «god nok» arbeidspraksis. Styringsmentaliteten registreres ikke, den bare eksisterer. Mennesket blir hele livet sosialisert inn i ulike roller og posisjoner. Vi tilpasser oss normer, forventninger, rutinger og regler. Alle våre erfaringer forteller oss hvem vi er og hva vi er. Mennesket er direkte, og indirekte fanget i en labyrinth av tvang, valg, ønsker og behov. Denne usynlige makten bidrar til å skape oss, disiplinere oss og den er derfor også meget effektiv da det blir en selvregulering (McGushin, 2011). På denne måten føler ikke intervjupersonen seg tvunget til å akseptere en «god nok» praksis, men det blir en slags selvstyring som danner individets subjektive forståelse av seg selv og situasjonen. Intervjupersonen er ikke dominert, men heller indirekte styrt til å manøvrere innenfor et gitt handlingsrom. Slik kan man forstå at sentrale føringer og rammebetingelser setter grenser for hvordan arbeidspraksisen blir.

Samtidig kan man spørre seg om intervjupersonen godtar «god nok» holdningen som en slags mestring av egen arbeidshverdag. Foucault hevder nemlig at staten og individet er i en konstant makt relasjon. Staten eller styringsnivået er ikke begrensende for individene men heller nødvendig for individets frihet. Friheten individet har er ikke ubegrenset, men rammes heller inn av overordnede føringer som igjen danner individets handlingsrom. Denne tvetydigheten er et vesentlig poeng i Foucault sin maktanalyse (Ulsaker, 2010). Hvilke praksis intervjupersonen da velger er en avveining som tas på bakgrunn av den strategiske posisjonen intervjupersonene befinner seg i. For intervjupersonen som befinner seg på «bakkenivå» vil det trolig være nærliggende å innta en praksis som får jobben gjort innenfor de rammer som er satt. Bakkebyråkrater blir nødt til å forenkle praksis for å manøvrere i en kompleks arbeidshverdag (Lipsky, 2010). Dette er også i tråd med

Foucaults maktbegrep da han hevder at ingen individer, situasjoner er upåvirket av makten, makt er overalt. Altså det er makten som skaper en viss type individer som tilpasser seg det systemet det lever innenfor.

Samtidig kan man hevde reduksjon i egen arbeidsstandard fører til at den enkelte opplever meningsstap i sin arbeidspraksis. Når man ikke opplever at handlingsrommet er stort nok kan man føle seg fanget, og minste motivasjonen i arbeidet. Lipsyk (2010) hevder at bakkebyråkratenes arbeid er fremmedgjort arbeid. En slik tanke kan sies å ha hentet sin inspirasjon Weber, og hans begrep «rasjonalitetens jernbur». Weber benyttet begrepet formålsrasjonell handling for å beskrive når en aktør er orientert mot suksess, og han velger de mest effektive midlene for å realisere målene. Aktører som kun er formålsrasjonelle fremstår som instrumentelle i møte med andre. Dilemmaene oppstår når den formålsrasjonell handling blir institusjonaliseres. Når aktører skal samhandle innenfor organisasjoner med klare mål og høy grad av effektivitet. Weber hevder da at tradisjoner og bånd mellom mennesker forvitrer, og aktøren er fanget i rasjonalitetens jernbur (Grimen, 2012, s. 208-234). Det er nettopp dette dilemmaet politibetjentene står ovenfor. Arbeidsgivers krav og mål resulterer i, ifølge organisasjonen, effektivt utført arbeid, samtidig som det medfører frihetstap og meningsstap for den enkelte aktør. Når bakkebyråkratene mister sin indre motivasjon i arbeidet, mister de kanskje også noe av den profesjonelle forpliktelsen ovenfor brukerne og ovenfor arbeidsgiver. Denne forpliktelsen er helt avgjørende for at en organisasjon skal fungere optimalt, og aktører skal se viktigheten av sitt eget arbeid i den store sammenhengen. Lipsky (2010, s. 37) er også inne på dette når han sier at mangel på ressurser og presset angående effektivitet kan resultere i at bakkebyråkratene mister den menneskelige dimensjonen i jobben. Noe som igjen går ut over brukerne (Lipsky, 2010, s. 37).

8.2 Styringsnivåets regler påvirker politiets arbeidspraksis

Som jeg har vært inne på kan det se ut til at det er overordnede føringer fra styringsnivået som i stor grad påvirker den enkelte politibetjents arbeidspraksis. En konkret lovhjemmel som intervjupersonene nevnte var straffeprosessloven § 77, ubetinget offentlig påtale. I familievoldssaker ble det innført ubetinget offentligpåtale i 1988. Dette skulle redusere den høye henleggelsesprosenten, og føre til at politiet i større grad anmeldte slike forhold. Før 1988 var hovedregelen at offentlig påtale kun fant sted når fornærmede begjærte påtale (Aslaksrud & Bødal, 1986). I praksis vil dette si at politiet uten fornærmedes samtykke,

skal anmelde forhold de får kjennskap til. Denne anmelder plikten har også riksadvokaten påpekt (Riksadvokaten, 2009).

8.2.1 Ubetinget offentlig påtale, en plikt til å anmelde uansett

Mine funn bærer preg av at intervjupersonene opplever at den ubetingede offentlige påtalen både begrenser og skaper handlingsrom for dem i familievoldssaker. En av informantene fortalte om hvordan han hadde opplevd at ledelsen påla han å skrive anmeldelse på forhold han selv ikke anså som straffbare.

Jeg har opplevd å bli pålagt å skrive en anmeldelse selv om jeg ikke ønsker det ja, det har jeg. Jeg har meldt tilbake til operasjonssentralen at her har begge parter vært like gode. Det har ikke skjedd noen skader. Men så har jeg fått svar tilbake at de vil likevel at jeg skal skrive anmeldelse på det. Det må jeg bare gjøre det da. Og jeg skriver den anmeldelsen som... jeg skriver ned alle de opplysningene jeg har fått på stedet. Det er mine objektive inntrykk på stedet der som kommer med i en anmeldelse.

Intervjupersonens utsagn illustrerer godt hvordan strukturelle forhold direkte går inn og styrer den enkeltes yrkespraksis. Det er ikke lengre opp til den enkelte politibetjent å vurdere hendelsen, men det er personer som faktisk ikke står i ansikt til ansikt møte som fatter avgjørelser. Handlingsrommet til den enkelte politibetjent er innskrenket og de skjønnsmessige vurderingene er av liten betydning. Hvordan kan man forstå dette?

Man kan hevde at profesjonaliseringen av politietaten har ført til at teoretisk kunnskap i større grad verdsettes, og blir styrende for arbeidspraksisen. Systematisert kunnskap eller teori overtar for praktisk baserte erfaringer eller «sunn fornuft». Vurderingene til de som står i situasjonen, og møter mennesker ansikt til ansikt erkjennes ikke som gyldige. Systemet må kontrollere og føre tilsyn med at bakkebyråkraten (Lipsyk, 2010). I dette tilfellet er bakkebyråkraten uniformert patruljerende politi, som ofte refereres til som generalister. Generalisten er en person med som har kunnskap om politifeltet som helhet (Birkeland, 2007, s. 31-38). Generalisten må kontrolleres av spesialisten som sitter inne og har spesial kompetanse på fagfeltet familievold. Selvfølgelig kan denne kontrollen føre med seg noe positivt ved at flere saker avdekkes, men det kan også føre til at den enkelte politibetjent føler seg fremmedgjort i sin egen arbeidspraksis. Det er den enkelte politibetjent som møter fornærmede og sanser situasjonen og hører hva fornærmede sier.

Dette møte underkjennes når operasjonssentralen går inn og overstyrer den enkeltes beslutning. Dette kan sees i sammenheng med Max Weber sitt formålsrasjonalitet (Weber, i Grimen, 2004). Stadig flere av livets områder organiseres etter krav om kontroll, effektivitet og mål barhet, dette er spesielt fremtredende i byråkratiet (Lipsky, 2010). Gjennom formelle regler slik som ubetinget offentlig påtale, hierarkiske kommando linjer og spesialister luker man bort spontane og «irrasjonelle» elementer som kan oppstå i menneskelige relasjoner. Ved å pålegge intervjupersonen å opprette anmeldelse inngår hendelsen i en statistikk. En statistikk som viser at familievold er et betydelig samfunnsproblem, og danner grunnlag for å opprettholde den dominerende diskursen omkring temaet (Aakvaag, 2008). Samtidig vil også statistikken gi et bilde av at politiet avdekker mer familievold noe som er i tråd med riksadvokaten og politikernes målsetninger.

Slik kan man forstå at ubetinget offentligpåtale som var ment til å hjelpe politibetjenten i sitt arbeid med familievolds saker og lette fornærmedes situasjon. Faktisk reduserer den enkeltes handlingsrom, og underkjenner møte mellom mennesker. Til tross for gode intensjoner som skaper inntrykk av muligheter for frigjøring, handler profesjonelt arbeid også om sosial kontroll (Christoffersen, 2005). Denne tvetydigheten er også Foucault inne på når han viser at det moderne subjekts frihet er en frihet som kommer med en pris. Den moderne mulighetsmaken er altså både begrensende og mulighetsskapende (Lundgren, Juritzen, Engebretsen & Hegen, 2012).

8.2.2 Ubetinget offentlig påtale til alles beste

Geir Aas (2009) fant i sin doktoravhandling at politiet har instruksjoner om å anmelde familievold, men at de i liten grad anmelder. Dette betyr da kanskje at politiet i liten grad benytter seg av offentlig påtale i familievoldssaker. Mine funn skiller seg fra Aas (2009) på dette punktet. I mitt materialet fremkommer det at intervjupersonene i større utstrekning anmelder slike hendelser enn andre. Det som kanskje fremstår som mest spesielt i denne sammenheng er når intervjupersonene forteller at de oppretter anmeldelser selv om politiet nødvendigvis ikke kan utrette noe. Anmeldelsen sees som en inngang for det offentlige til å komme i posisjon. For politiet er samarbeid med andre instanser vesentlig, og anmeldelsen kan gi samarbeidspartnere som barnevernet informasjon om familien. Utsagn som:

Jeg føler ofte at det kanskje er politiet som setter i gang saken da, får ballen til å rulle på en måte. Så kommer andre etater inn senere. Så jeg tenker at det er viktig.

Det jeg ofte tenker når jeg er på sånne oppdrag er ikke at vi skal straffe noen, men at vi vil få mest mulig ut av hendelsen da, slik at andre etater kan få den informasjonen de trenger.

Utsagnet kan tolkes som at intervjupersonene ser det å opprette en anmeldelse som en måte å samarbeide med andre instanser på. Vedkommende er ikke opptatt av straff, men hva som vil gi det beste resultatet på sikt. Politiet har makt til å gripe inn, men det er ikke dermed sagt at hendelsen ender opp med å kunne gå hele veien gjennom rettsapparatet. Man kan forstå at intervjupersonen er opptatt av mulighetsmakten som ligger i møte med fornærmede i familievoldssaker. Muligheten til faktisk å utgjøre en forskjell. Slik kan man hevde at Foucaults disiplinerings makt og diskursens klassifiseringsprinsipp faktisk kommer til uttrykk som en positiv type makt i den enkeltes yrkespraksis.

En annen intervjuperson uttrykte seg slik:

Men så viser det seg da at dersom politiet hadde opprettet en undersøkelsessak, eller en 228, legemsfornærmelse. Så hadde det kanskje dukket opp mer. At det kanskje har vært grovere tidligere, eller at det blir grovere etter denne hendelsen. Man må grave da, man kan ikke gi seg på dette her. Man må prøve å forsikre seg.

Det fremkom at for intervjuperson var det bedre at det ble en anmeldelse for mye enn en for lite når han rykker ut til familievoldshendelser. «Anmelder plikten er som en del av føre var, også får man vurdere underveis».

En annen intervjuperson beskrev at det var positivt at politiet kunne gripe inn i slike saker uavhengig av om fornærmede ønsket det eller ikke:

For det har vi jo sett alt for ofte dessverre at det er saker som vi får kjennskap til som den fornærmede part ikke ønsker å gå videre med da. Og da har man kanskje, kall det et fangsnett da som drar med seg en del saker, hvor man kan igangsette etterforskning og tiltak ikke minst. For å kunne forbedre og kanskje hjelpe den fornærmede part, det er jo kjempe bra. Det er det.

Man kan tolke utsagnene som at intervjupersonene utnytter det regelverket de har, og benytter den offentlige påtalen slik at politiet gjennom videre etterforskning kan forsikre seg, og bidra til at andre instanser komme i posisjon. De ser sin rolle i en større sammenheng, og ikke kun som den tradisjonelle «ro og ordens politiet». Dette er også i tråd med hvordan Reiner (2000) beskriver fremtidens politi som en informasjonsformidler

og en behandler. Man kan forstå intervjupersonenes valg om å anmelde som rasjonelle handlinger med bakgrunn i deres ønske om gjøre en forskjell og hjelpe fornærmede. Det er i første rekke ikke systemet som påvirker den enkeltes yrkespraksis, men systemet har lagt forholdene til rette for at politiet kan hjelpe. Når intervjupersonen forteller at «for det har vi jo sett alt for ofte dessverre...», så viser han at erfaringsmessig er det viktig at politiet griper inn, og hjelpe fornærmede i slike situasjoner. Det er altså viktig at de «forsikrer seg». Den «nye» typen politi er et profesjonelt politi som er opptatt av å lete etter og fastholde mulighetene (Damsgaard, 2010).

Samtidig kan man spørre seg om denne praksisen er til det beste for alle? Eller om den faktisk har sitt utspring i en stadig økende tro på at det offentlige kan løse alle problemer. Når politiet selv presenterer tall som viser at 60 -70 prosent av alle familievoldssaker ble henlagt i 2010. Kan det tyde på at intervjupersonens «fangnett» er for finmasket. Kan politiet i sin iver etter å avdekke og hjelpe faktisk stå i fare for å skape et bilde av familievoldens omfang som ikke er reelt? Selv om mulighetsmakten fremstår forlokkende ved at den skal hjelpe mennesker til et bedre liv, skal man også huske på at en god del personer kan havner ufrivillig i kriminalitetsstatistikken som fornærmede eller mistenkt/siktet. Når politiet bruker anmeldelse som et verktøy for samarbeid, oppretter saker på tynt grunnlag og pålegges å skrive anmeldelser på saker de selv ikke anser som straffbare forhold kan man stå i fare for å strekke mulighetsmakten for langt. Dette kan sees i sammenheng med Foucaults biomakt, som fremstår positiv, men som har en målsetning om å endre mennesker til aktive, ansvarsfulle og autonome individer (Lundgren, Juritzen, Engebretsen & Heggen, 2012, s. 23). Gjennom biomakten mener Foucault at staten nå også intervensjonerer i, og former hverdagslivet til individene. Livene blir forvaltet i tråd med styringsmentaliteten (Aakvaag 2008). Ved at politiet og andre etater nå i mye større grad enn tidligere griper inn i det private rom kan man kanskje spørre seg om det egentlig finnes en privat sfære lengre, eller om vi er i ferd med å gå inn i en tid hvor alt er et offentlig anliggende?

Dersom mer og mer nå blir et offentlig anliggende, på hvilke måte forvalter det offentlige dette ansvaret? Vil en større grad av inngripen i familien føre til et bedre og tryggere hverdag for de politiet møter?

8.3 Sammendrag

Min tolkning av datamaterialet viste at styringsnivået påvirker politiets arbeidspraksis både direkte og indirekte. Da intervjupersonene ga uttrykk for viktigheten av å håndtere

familievoldssaker riktig og anmelde hendelsen viser de på mange måter at de ønsker handler i tråd med styringsnivåets intensjon om å prioritere familievoldssaker. Samtidig opplever intervjupersonene at virkeligheten fremstår mer kompleks enn hva som presenteres fra overordnede nivåer. Spesielt er dette rammebetingelsene som ikke ligger til rette for å håndtere sakene i henhold til målsettingen om et samfunn fritt for vold i nære relasjoner. Mangel på tid og ressurser fremstår som styrende, og frustrasjon over ikke å bli hørt angående gapet mellom intensjon og virkelighet fører til at en «god nok» holdning aksepteres. Dette til tross for at sakene er prioritert og skal gis en god behandling. Materialet viser også at regler som er laget på styringsnivå for å bedre arbeidspraksis, og føre til en god behandling både åpner og lukker handlingsrommet til den enkelte politibetjent. Dette påvirker igjen hvordan den enkelte politibetjent handler og forstår sin egen rolle.

9 Den menneskelige dimensjonen påvirker politiets arbeid

Politiet på lik linje med andre yrkesgrupper som jobber med mennesker bruker seg selv i arbeidet. Det vil være umulig å være et «jobb» menneske og et «privat» menneske. Man kan si at de danner det «profesjonelle». «Å opptre profesjonelt tar utgangspunkt i faglig kunnskap og praktiske ferdigheter, så vel som personlige egenskaper, verdier og holdninger» (Ohnstad, 2012, s. 211). Slik kan man si at den profesjonelle gjenspeiler hvem man er i sin helhet. Det praktiske arbeidet vil også bli påvirket av hvem man er. I dette kapittelet vil jeg vise hvordan det relasjonelle og det menneskelige aspektet påvirker politiets arbeid i familievoldssaker. I den forbindelse vil jeg forsøke å vise at politiet også er mennesker som lar seg berøre, og hva dette kan ha å si for jobben de utfører.

9.1 Et ønske om en god relasjon og politiets plikt til å anmelde – et dilemma

Med en gang det er snakk om familievold så tenker jeg personlig at det er noe som overhode ikke burde forekomme. Det er de som er nærmest deg, de som er mest glad i deg. Og det bør å tas mer alvorlig enn en vanlig voldsepisode etter stengetid på utestedene.

Intervjupersonen viser at hans arbeidspraksis påvirkes av hans personlige oppfatning om hva familievold er og hvilke konsekvenser denne type vold kan få. Ved å benytte utsagn som: «De som er nærmest deg» og «mest glad i deg» viser han forståelse for kjernen i denne voldstypen. Familievold rokker nemlig ved den grunnleggende tryggheten og tillitten som mennesker har til sine nærmeste. Familiens fremste funksjon som en trygg base forsvinner. Med dette utgangspunktet er intervjupersonen villig til å slå hardere ned på denne type kriminalitet enn andre voldshendelser. Han fortsetter med å si:

Når du går på dine nærmeste da, som ikke har noen måte å beskytte seg på, ikke noe å forsvare seg med, og det er innenfor husets 4 vegger. Det er mye mer alvorlig enn vold som skjer ute på byen da.

Når intervjupersonen fortalte om egen arbeidspraksis med familievoldssaker kunne man tydelig se at det menneskelige aspektet berørte han. Det er ikke saker eller hendelser han snakker om, men mennesker. Mennesker som er glade i noen og som ikke har noe å forsvare seg med. Intervjupersonen anerkjenner menneskene han møter, og deres

livssituasjon. Intervjupersonen forteller også hvor forbannet han kan bli i slike situasjoner, og at han enkelte ganger må holde seg i skinnet for ikke å la følelsene ta overhånd.

Det som blir min utfordring når jeg kommer til stede og ser en kvinne som har fått bank er unnskyld at jeg sier det, og ikke gi han jævelen en helt lik omgang juling. Som det han har gitt til dama, litt sånn rettferdighet, og sånn føles det faktisk. Men det kan jeg selvfølgelig ikke gjøre.

Ved å anerkjenne fornærmede og den situasjonen vedkommende står i må også politiet være bevisst sitt moralske og etiske ansvar i møte med et sårbart menneske, og en kompleks situasjon. Som Aamodt (2003) beskriver er dette først mulig når man møter mennesker som subjekter. Som profesjonell innehar man makten og kunnskapen, men man eiere ikke virkeligheten. Når intervjupersonen er villig til å ta inn over seg fornærmedes situasjon må han også være klar over hvilke ansvar som følger med. Som Løgstrup påpekte vil man alltid holde noe av et annet menneskes liv i sine hende når man møtes (Vetlesen, 2007). Det er dette som kan kalles «sannhetens øyeblikk». Det er da den profesjonelles praksis blir satt på prøve. Intervjupersonen er ikke redd for å la seg berøre. Det er det «hjelpende og beskyttende» politiblikket som preger vedkommens yrkespraksis (Finstad, 2000). Et «politiblikk» som kanskje kan sies å tilhøre en «ny» type politi. En «ny» praksis som ikke er redd for å tre inn i den privatsfære og la seg berøre.

Samtidig kan man undres over om den tidligere nevnte ubetingede offentlige påtalen er forenelig med en subjekt-subjekt tilnærming til politiarbeidet? Når politiet er pålagt å opprette anmeldelse har de minimalt med handlingsrom med tanke på å møte eventuelle andre løsningsforslag fra fornærmede. Dermed kan det se ut til at politiets arbeidspraksis påvirkes av to uforenlige krav. De politietiske retningslinjene og et krav om å ha respekt for menneskeverdet, samtidig som de er pålagt å opprette anmeldelse uavhengig av hva fornærmede måtte ønske. Zygmunt Baumann er en som har uttrykt bekymring angående denne utviklingen. Han har påpekt at når mennesker blir umenneskeligjort og ikke sett som subjekter, er veien kort til en objekt posisjon for byråkratiets mange oppgaver uten etisk bevissthet. Menneskene blir sett på som brikker som skal føye seg slik at byråkratiets rutiner ikke blir forsinket eller vanskeligjort (Baumann i Aamodt, 2003). En praksis med utspring i ekspertmodellen vil kunne føre til det Habermas omtaler som systemverdens kollonisering av livsverden (Aakvaag, 2008). Noe som kan føre til meningsstap for den enkelte yrkesutøver, og som kan forklare hvorfor enkelte fornærmede i familievoldssaker opplever politiets praksis som nye overgrep. Samtidig kan ekspertmodellen fremstå som en enklere praksis for den profesjonelle da man i mindre grad må forholde seg til

kompleksiteten i situasjonen man står ovenfor, og den menneskelige dimensjonen. Det kan fremstå som enklere å være en ekspert enn et medmenneske. Slik kan en regelstyrt og pliktmessig praksis sees som en forsvarsmekanisme mot den menneskelige lidelsen man møter i familievoldssaker. Dette er noe Skjørten (2002) også har problematisert når hun hevder at rettsvesenets reaksjonsmønstre kanskje i større grad bør vike til fordel for en mer fremtredende rolle for de fornærmede. Eksperten kjenner ikke hvor fornærmedes sko trykke.

9.2 Når egen sårbarhet blir til en vellykket arbeidspraksis

En intervjuperson fortalte om når han rykket ut til en familievoldhendelse. Når han ankom ble han møtt av en «farlig rolig mann, det var noe som skurret» og en dame som gråt og var hysteriske, og sparket mot politiet. Inne i huset, i gangen var det rotete og man kunne se at noe hadde skjedd. I huset var det også en jente på 7 år. Intervjupersonen fant henne på et rom i andre etasje. Det fremkom etter hvert at jenta hadde hørt krangel og bråk mellom foreldrene.

Det første jeg ser er at hun er en ganske sånn blid jente, men hun er litt småskeptisk til meg. Jeg går jo i uniform, har på meg jakke. Så det jeg gjør er at jeg tar av meg skinnjakke og belte og tar av meg lettvesten slik at jeg gjør med så sivil som mulig, også begynner jeg å prate med henne. Starter litt sånn hva heter du, og presenterer meg og prøver å starte litt sånn prøve å skape en relasjon, den kontaktetableringsfasen... Snakket om litt sånn.... Hva liker du og sånn, men hun var litt fraværende.

Slik kan man forstå at intervjupersonen er tilstede i situasjonen. Han er bevisst både seg selv og jenta han møter. Han forstår sin egen rolle og fremtreden, og oppfatter at den kan virker skremmende på barn. Øverlien (2012) fant i sin undersøkelse at mange barn som har møtt politiet i forbindelse med familievold hendelser beskriver politiet som ansiktsløse. Barna visste ikke om det var en politimann eller en politikvinne som kom hjem til dem. De husket bare at det var en uniformert ansiktsløs person.

Man kan forstå intervjupersonens handling som et forsøk på å løsrive seg fra det ansiktsløse systemet han representerer. Det er en form for motstand mot et etablert system. Uniformen fremstår som fremmedgjørende, og skaper en uhensiktsmessig avstand. Rollen som uniformert politi strekker ikke til i møte med sårbare grupper i situasjoner som

omhandler familievold. Intervjupersonen forsøker å gjenfinne den menneskelige dimensjonen i arbeidet sitt for å gi det mening. Dette viser at det er rom for at den enkelte polititjenestemann kan bruke sine personlige egenskaper og verdier i arbeidet sitt.

Intervjupersonen som hadde denne tilnærmingen til sin egen yrkets utførelse hadde selv hatt en tøff opplevelse i livet, og refererte til denne for å begrunne hvorfor han kanskje handlet som han gjorde.

Jeg har kjent på den hjelpeløsheten og hva som hjalp meg til å komme meg videre. Og bruker det til å skape en relasjon. Men det er en hårete linje mellom sympati og empati... den kan kanskje være litt uklar.

Man kan forstå at intervjupersonenes tidligere erfaringer dannet grunnlaget for hans ønske om å tilnærme seg jenta på en bestemt måte. Regler, prosedyrer og systemets rammebetingelser ble satt til side for at et betydningsfullt møte kunne finne sted. Det å skape en relasjon i ansikt til ansikt møte med jente var viktig ikke bare for å møte jenta på hennes premisser, men også for opplevelsen av mening for intervjupersonen. Det handler om kvalitet i yrkespraksis. Slik Damsgaard og Eftedal (2014, s. 60) benytter begrepet «lærerlivskvalitet» handler dette om den enkelte lærers subjektive arbeidserfaringer og om opplevelsen av egen arbeidshverdag. Begrepet lærerlivskvalitet er overført fra Reidun Tangen (2012) sitt skolelivskvalitet begrep. I dette begrepet inngår det 4 dimensjoner. Kontrolldimensjon, arbeidsdimensjon, relasjonsdimensjon og tidsdimensjonen.

Man kan tolke intervjupersonenes utsag som at det finnes mening i alle 4 dimensjonene, og at dimensjonene må sees i sammenheng. Intervjupersonen hadde mulighet til å påvirke og kontrollere sitt eget arbeid ved å velge å ta av seg uniformen og fremstå som noe mer enn systemets lange arm. Ved å bruke seg selv som medmenneske og skape relasjon til jenta oppleves arbeidet som verdifullt, det var seriøst arbeid og det hadde en funksjon (Tangen, 2012). Intervjupersonen forsøker å motarbeide systemverdens kolonisering av livsverden, og på den måten skape mening både for seg selv og for jenta han møter. Det kan hevdes at intervjupersonen lykkes i sitt forsøk, noe som illustreres ved følgende utsagn:

Det som gjør et sterkest inntrykk på meg i den hendelsen der er jenta da kommer ned etter at faren hadde dratt. Vi er ute, men så har jenta kommet ned til studenten min og gitt et sånn strikkarmbånd. Du vet såne små strikk du kan sette sammen til et armbånd. Det hadde hun gitt til studenten min, og sagt til han at han skulle gi det til han politimannen som var og pratet med meg for han var så snill.

Dette møte berørte intervjupersonen. Han fortsatte med å si «Jeg kjente at det var ekstremt følelsesladet da. Da har jeg gjort en forskjell liksom, da har jeg hjulpet henne».

Intervjupersonen uttrykt at han var stolt over jobben han hadde gjort, og at han har gjort en forskjell. Man kan forstå dette som at intervjupersonen kanskje vil fortsette med en slik arbeidspraksis så lenge han følte at dette var noe han lyktes med. Overført fra Damagaard og Eftedal (2014) sitt uttrykk lærerlivskvalitet, kan det hevdes at intervjupersonen opplevde «politilivskvalitet». Følelsen av å mestre egen arbeidspraksis skaper en positiv forventning angående fremtidig praksis. Dette påvirker både synes den enkelte politibetjent har av seg selv i rollen som politi, men også hvilke opplevelse publikum får i møte med politiet. Når man opplever motivasjon i arbeidet vil man trolig også beholde den profesjonelle forpliktelsen man har ovenfor brukerne og organisasjonen (Lipsky, 2010).

Slik kan man hevde at den enkelte politibetjents mulighet til å bruke seg selv aktivt i sin arbeidshverdag bidrar til å skape mening og påvirker hvordan de håndterer familievoldssaker. Dette vil kanskje også føre til at forventningene som ligger i møte mellom politi og publikum blir innfridd.

9.3 Følelsemessig engasjement kan gi ulike resultater

Intervjupersonen trekker frem skille mellom sympati og empati. Dette var også noe enkelte av de andre intervjupersonene var inn på, dog på ulike måter. Det var gjennomgående et fokus på nærhet og distanse når intervjupersonene snakket om hva som påvirket deres praksis. «I en jobbsituasjon må man prøve å holde følelser litt i bakerste rekke fordi man skal ikke vise sympati, men empati». Jeg tolker utsagnet som en bevissthet angående hvor grensen går for hvor følelsemessig engasjert man blir i arbeidet. I møte med mennesker i vanskelige livssituasjoner ligger det en forventning om at man skal la seg berøre, samtidig skal man opprettholde den profesjonelle avstanden. Når Aas (2009) fant at politiet i liten grad anmeldte familievoldshendelser kan dette kanskje sees i sammenheng med nettopp sympati og empati, eller nærhet og distanse. En intervjuperson hadde en betraktning angående dette:

Veldig ofte hvis det er ektefeller som har vært voldelige mot hverandre så hvis ikke saken er så alvorlig så kan det hende de blir bøtelagt. Spørsmålet blir da hvem betaler boten? Er det den som er anmeldt eller er det den som var utsatt for vold? I verste fall kan fornærmede ende opp med å betale boten selv.

Jeg tolker intervjupersonens utsagn som et uttrykk for ambivalens over anmelder pliktene, reaksjonsformene som blir brukt, men også som en form for følelsesmessig engasjement i fornærmedes situasjon og politiets praksis. Utsagnet viser at intervjupersonen forsøker å sette seg inn i fornærmedes situasjon, og da ikke bare der og da, men også hvordan hans praksis påvirker. «Ekte empati betyr å trå ned i klientens sko og uttrykke et følelsesladet svar så nær den andres opplevelse som mulig» (Shulman, 1984, i Aamodt, 1997, s. 51). Nettopp ved å reflektere over fornærmedes situasjon kan kanskje politibetjentene finne begrunnelsen for ikke å anmelde familievoldssaker slik Aas (2009) fant. Samtidig kan den samme refleksjonen gi andre en grunn til å anmelde slik jeg har beskrevet tidligere i oppgaven ved å vise til mulighetsmakten. «Jeg tanker at man blir personlig engasjert i saker, hvis man ikke er det gir man kanskje litt blanke, men det må jo ikke bli for mye, man må ikke bli subjektiv». Slik viser intervjupersonen at det er en nødvendighet å engasjere seg for å gjøre en bra jobbe, samtidig som man må inneha den profesjonelle distansen. En intervjuperson beskrev det som for han fremsto som komplekst slik:

De mest konkrete eksemplene der er i forhold til eldre mennesker når kona har blitt «justert» av mannen i alle år for å bruke et slik uttrykk. Og hun har på en måte innfunnet seg med at det er greit. Og du forsøker å forklare henne at det er ikke greit, sånn skal det ikke være, men møter lite eller ingen forståelse for det, og hun ønsker ikke å ramme den andre parten da med en politisak og det som følger i kjølevannet av det. Så i sånne tilfeller så blir man frustrert og lei seg. At de på en måte ikke skjønner alvoret i det selv, og ikke ønsker ut av en sånn situasjon. Og det er de saken hvor man gjerne skriver da. Hvor man samtidig sitter igjen med litt sånn delte følelser da. Hvor man kanskje gjør det verre for den parten. At man skriver mot dens vilje, og hun da kanskje må sitte igjen og ta konsekvensene av de avgjørelsene jeg har tatt med å opprette sak. Det blir jo kjent, og det blir jo åpenbart et tema i hjemmet når brevet fra oss kommer om at etterforskning er igangsatt da. Så det er veldig komplekst altså.

Politiarbeid på lik linje med annet arbeid med mennesker er komplekst. Det er ikke bare rammebetingelser og overordnede føringer den enkelte skal forholde seg til, det er også de menneskelige aspektene som alltid vil innebære etiske dilemmaer. Hvordan politiet følelsesmessig involverer seg i egen arbeidspraksis vil igjen påvirke denne praksisen. For politiets del kan det fremstå som en kamp mellom plikt og konsekvens, og hva gir det beste resultatet. Plikten er å anmelde, men de menneskelige konsekvensene kan fremstå som store.

9.4 Sammendrag

I dette kapitlet har jeg forsøkt å vise hvordan det relasjonelle og individuelle kan påvirke politiets praksis. Politiet har gjennom sitt mandat en voldsom makt i samfunnet. De er satt til å beskytte og verne om både mennesker og eiendom. Samtidig er de mennesker bak en tydelig uniform. Mennesker som lar seg berøre og som blir engasjert i sitt arbeid. Når politiet møter fornærmede eller barn i familievoldssaker er det snakk om et møte som er preget av et asymmetrisk makt forhold. Denne asymmetrien kan man forsøke å utjevne ved å tilnærme seg fornærmede på han eller hennes premisser. Samtidig er dette et dilemma for politiet som må forholde seg til anmelder plikten. Når politiet står i en slik situasjon kan det sees som en kamp mellom styringsnivåets pålegg og individets moralske ansvar om å gjøre det beste for vedkommende som er i kontakt med hjelpeapparatet. Dette er et dilemma som er godt kjent for alle som jobber på bakkenivå (Lipsky, 2010). Samtidig viser materialet at familievoldssaker er komplekse saker, og et ønske om å hjelpe kan resulterer i mange ulike innfallsvinkler. Man kan kanskje tenke at politibetjenter som ikke familievold ikke forholder seg til sitt samfunnsmandat, samtidig viser materialet og tidligere forskning at bilde er komplisert og valget om å anmelde eller ikke, kan kanskje springe ut fra det samme ønske om det beste for fornærmede.

Materialet viser også at selv om politiet står i disse utfordrende situasjonene er det rom for å bruke seg selv. Ved å være bevisst sin profesjonelle rolle og sine tidligere private erfaringer kan man oppleve en vellykket arbeidspraksis. En praksis som kan oppleves positiv for både de menneskene man møter og for en selv. Ved å utnytte det handlingsrommet som finnes kan den enkelte politibetjent oppleve «politilivskvalitet», noe som kanskje vil påvirke videre arbeidspraksis.

10 Politiets virkelighet er kompleks, og dette gjenspeiles i deres arbeidspraksis

Familievold har først for alvor blitt satt på politiets dagsorden de siste 10 til 15 årene. Før dette var familievold et lite omtalt tema i politietaten. Det var relativt få saker som ble anmeldt av politiet selv, hovedfokuset lå på å opprette ro på stedet og skadevirkningen av familievold var det lite kjennskap til. I dag er bilde totalt endret. Familievold har fått status som prioriterte saker, det opprettes egne familievoldsteam i politidistriktene, man har konferanser og fagdager angående tematikken og fornærmedes rettigheter er styrket. Det offentlige tegner et tydelig bilde av at familievold er alvorlig og hvilke forventninger de har til politiets arbeidspraksis. Samtidig synes virkeligheten politibetjentene møter og være mer kompleks enn hva det offentlige tar høyde for. I dette kapittelet vil jeg forsøke å belyse at kompleksiteten i familievoldssaker kan påvirke politiets praksis og erfaring.

10.1 «Et tydelig offentlig bilde, men en tvetydig virkelighet»

Det første jeg tenker på når vold i nære relasjoner blir nevnt er straffeloven §219. Når man tenker rent praktisk på vold i nære relasjoner så blir det fort så mye mer. Da blir det alt fra husbråk og krangel til åpenbare 219 voldssaker, og de er jo kanskje det som gjør det så komplekst og det kan være vanskelig å konkretisere og gi en beskrivelse av rene 219 forhold. Det er litt vanskelig.

Nettopp denne kompleksiteten i arbeidet til de som rykker ut på akutt hendelser er noe Geir Aas (2009) beskriver i sin doktorgrad «Politiinngrep i familie konflikter». Familievold er ikke alltid familievold for politibetjentene. Det er nettopp dette Aas (2009) belyser i sin avhandling, og derfor velger å benytte begrepet familiekonflikter istedenfor familievold. Nettopp dette skille mellom familievold og familikonflikt kan kanskje forklare noe av utfordringen som ligger i arbeid med denne type saker. Hva som er vold, krenkelse, konflikt og krangel er ofte en subjektiv vurdering. Det vil altså være et spørsmål om makten til å definere virkeligheten. Makten til å definere hva som er et offentlig anliggende? Hvem som skal få hjelp, og hvem som faller utenfor.

Intervjupersonen synliggjør politiets praktiske utfordring ved å fortelle at oppdrag som formidles til politiet som familievold, i praksis kan være «husbråk», «krangling» eller «vold». Utfordringen ligger i finne riktig kategori. Som Norman Denzin påpeker kan språket sees som et kulturelt gjenkjennbart redskap som sier noe om ulike sider ved en

persons virkelighet (Denzin, i Ryen, 2002, s. 60). Det er derfor ikke tilfeldig at intervjupersonen benytter de begrepene han bruker. Selv om familievold har en tendens til å reduseres til et entydig bilde, er virkeligheten tvetydig. Dette er også Aas (2009, s. 300) inne på når han beskriver at den familievolden som presenteres for politibetjenter gjennom media, fagdager og i litteraturen ikke gjenspeiler deres opplevelse av hva familievold faktisk er. Som en intervjuperson sa «Det som vi får som familievoldsoppdrag er så mye, det er ikke bare hu dama som har fått rundjuling i alle år». Politiets virkelighet kan ikke reduseres til et «svart-hvitt» bilde. I følge intervjupersonene finnes det mange nyanser og familievold kan komme i mange drakter. Så hva er avgjørende for om politiet betegner en situasjon som familievold eller ikke? Hva påvirker deres avveininger i konkrete situasjoner?

10.2 «Et verdig offer eller to kamphaner?»

Det kan være kjempe bra oppdrag hvor alt bare flyter. Hvor det er åpenbart at her har det pågått vold i lang lang tid som ikke har vært avdekket. Du har sterke bevis. Du har en kjempegod rapport. Du har fornærma som virkelig har bestemt seg for at nok er nok. Du har en mistenkt som du virkelig får justert og kjørt i arresten å får varetekt på. Alt er bra, du får bygget en bra sak. Det er klart det er kjempe «digg». Når du kommer hjem da så føler du virkelig at du har fått ballen til å rulle. Men igjen så har man de der, hvor man kommer inn i de ned-røyka hjemmene med to fylliker og bare tull og skriking og du prøver å snakke fornuft til begge partene, hvor lyset er på men ingen er hjemme. Og det er bare, du skjønner at så fort jeg har gått så er det i gang igjen. Og det eneste vi får gjort er å skille de kamphanene, i alle fall til de blir edru, også får vi håpe de ikke ringer igjen i morgen når de begynner å bli fulle igjen. Å det er ikke noe spennende oppdrag for å si det sånn.

Intervjupersonen beskriver to ulike situasjoner som begge kan gå under betegnelsen familievold. Som utsagnet viser fremstår den ene hendelsen som en tydelig voldshendelse med klare bevis. Mens den andre fremstår som lite forståelig for intervjupersonen. Den tydelige voldshendelsen stemmer godt overens med det offentlige og korrekte bilde av hvordan familievolds hendelser skal fremstå, og hvordan fornærmede skal opptre. Den andre hendelsen samsvarer ikke med de satte forventningen til situasjonen eller offer. Dette kan sees i sammenheng med Aas (2009) sine funn, hvor et misvisende situasjonsbilde i kombinasjon med en lite samarbeidsvillig fornærmet kunne føre til at politiet valgt å ikke opprette anmeldelse på forholdet. «Politiblikket» er som tidligere nevnt preget av

diskursen, og diskursen presenterer ikke fulle og vanskelige ofre. Diskursen presenterer «verdige» ofre, og brutale gjerningsmenn i et koselig hjem, med hvitt stakittgjerde. «Politiblikket» ser etter «offer», «gjerningsmannen» og bevis på at den kriminelle handlingen har funnet sted. Dersom dikotomien offer-gjerningsmann ikke fremstår tydelig og omgivelsene ikke bærer preg av at det har skjedd noe straffbart, kan det fremstå som at politiet ikke ser saken som familievold, og heller redusere hendelsen til fyllerør eller husbråk. Dette ble også tydelig når en intervjuperson sa følgende;

Det kan jo være vanskelig å finne ut hva som har skjedd, og hvem som har skylda da når de er fulle og dumme begge to.... De er jo kanskje like gode, og uansett så finner ikke vi ut hva som har skjedd der når det ikke er noen synlige skader da, for det er jo klart hvis den ene er skada da blir det annerledes.

Dette kan tolkes som at definisjoner som faller innenfor organisasjonens egne begreper, framstår som «rene», til forskjell fra de som defineres som «a matter out of place» (Douglas 1966, 1986). De «rene» tilfellene er preget av verdige ofre. Et «verdige offer», er en kvinne uten skyld. Nils Christie (1986) har konstruert idealtypen «det ideelle offer». Aas (2009, s. 194) har oversatt og bearbeidet Christies 5 punkter som beskriver «det ideelle offer». Et verdige offer har følgende kjennetegn:

- Offeret må være svak og forsvarsløs.
- Offeret må være ute i et respektabelt ærend.
- Offeret må befinne seg på et sted som ikke representerer noen fare.
- Gjerningsmannen må være stor og ”ond”.
- Det finnes ingen relasjon mellom offer og gjerningsmann.

I følge denne presentasjonen inngår ikke de som er utsatt for familievold som verdige ofre i utgangspunktet da relasjonen til utøveren er kjent. Et annet moment som Aas (2009) påpekte var at fornærmede selv ikke ønsket å anmelde hendelsen og vedkommende forlater ikke gjerningspersonen etter hendelsen. Når fornærmede i tillegg er ruspåvirket og kanskje lite samarbeidsvillige, altså ikke svake og forsvarsløse vil dette kunne påvirke deres status som verdige ofre i relasjon til rettsvesenet (NOU 2003:31, 2003, s. 55). Selv om «politiblikket» er trent til å se etter momenter som ikke stemmer eller ikke passer inn, vil kanskje diskursen og politiets egne erfaringer skape begrensinger i politiblikket og politilogikken. Det er nemlig et paradoks at i familievoldssaker vil forhold som ikke passer

inne, eller ikke stemmer klassifiseres som «urene», og ikke anerkjennes som en sak for politiet.

Slik kan man forstå at politiets arbeidspraksis påvirkes av «politiblikkets» muligheter og begrensninger (Finstad, 2000). Muligheten ligger hos de «verdige» ofrene. Dette er også noe Skjørten (2002) påpekte da hun fant at politiet ser etter hendelser som kan gå gjennom rettsvesenet. Dette var også noe jeg fant i mitt materialet. Det å «kunne utrette noe», «få ballen til å rulle» eller «gjøre en forskjell» ble nevnt som meningsfullt av intervjupersonene. I de motsatte tilfellene vil det være utfordrende å få «de uverdige» ofrene gjennom rettsvesenet. Rusmidler eller prostitusjon er forhold som kan medfører at politiet ikke ser vedkommende som et verdig offer og det kan også reduserer personens troverdighet både i politiets og påtalemyndighetenes øyne (Høygård & Finstad, 1986). Dette kan fremstå som et paradoks når man vet at alkohol eller andre rusmidler ofte er risikofaktorer som øker faren for å bli utsatt for vold eller overgrep. Det kan være et betimelig spørsmål å stille om politiet med sin arbeidspraksis faktisk sviker de svakeste, ved å definere dem som uverdige ofre, og på denne måte ikke tilby den hjelp og beskyttelse de har krav på.

10.3 Politiblikket kan være selektivt, men det kan kanskje også være rasjonelt

Punkt 8.4 ble avsluttet med et betimelig spørsmål. Sviker politiet de svakeste som kanskje trenger hjelp og beskyttelse mest? Er ikke loven lik for alle?

Justitia er symbolet for lov og rett. Justitia står med et sverd og en vekt som henholdsvis symboliserer den rettshåndhevende og den dømmende funksjon. Samtidig har hun blind for øynene som symboliserer upartiskhet, og at loven er like for alle. Men som nevnt ser det ikke ut til at dette er tilfelle. Faktorer som påvirker dette er strukturelle og kulturelle forhold, samt forhold ved fornærmede og situasjonen. En annen faktor som spiller en sentral rolle i politiets arbeidspraksis er skjønn. «Det er som en labyrint. Man kan ikke nøyaktig si hvordan man vil gå frem før man står i situasjonen, og man har sett og skal handle». Utsagnet viser at selv om politiet tilsynelatende er bundet av lover, regler og instruksjoner fremstår avgjørelser og praksis som en labyrint. Med andre ord er det mange veier, og det gjelder å finne den riktige i den gitte situasjonen.

Man må på en måte ha antenne ute og forsøke å innhente informasjon, og jobbe systematisk gjennom ting også må man som regel følge magesfølelsen til slutt altså.

Å da eventuelt gjøre de tiltak som man mener er hensiktsmessig ut i fra de opplysningene man har fått på stedet.

«Magefølelse» og «sunn fornuft» var ord som gikk igjen i materialet. Med en samlebetegnelse kan man kalle dette for skjønn. Skjønn er basert på erfaringer og tolkninger som systematiserer og kategoriserer virkeligheten. Slik kan man si at skjønn er bindeleddet mellom lover og praktisk politiarbeid (Aas, 2009). Skjønn er det som gjør det mulig å manøvrere i arbeid med mennesker. Man kan se skjønn som den menneskelige dimensjonen i en arbeidspraksis som er forbundet med lover, regler og instruksjoner. Som Lipsky (2010) påpeker er skjønn det som faktisk gjør at bakkebyråkratene forholder seg til mennesker og ikke objekter. Samtidig kan man spørre seg om dette er tilfelle, eller om skjønn faktisk kan være en faktor som objektiviserer de menneskene politiet møter.

Ja altså å komme ut til de samme adressene, da er en ofte fryktelig forutinntatt. Det skal man selvfølgelig være forsiktig med, men på sånne adresser er det også ofte mye alkohol og rusmidler inne i bilde. Våre gjengangere innen familievold der er det ofte ikke de mest alvorlige saken heller. Det er ofte, jeg skal være forsiktig med å bruke benevnelsen fyllerør men....

Når skjønn i stor utstrekning baserer seg på erfaringer og fortolkninger av virkeligheten vil praksis kunne bli deretter. Når enkelte er vurdert til verdige eller uverdige ofre vil dette kunne bli styrende for praksis på et generelt grunnlag. Skjønn avgjør hva som får oppmerksomhet og hva som oversees (Aas, 2009). Slik sett kan skjønn som var ment til å gi individuelle løsninger faktisk føre til en kategorisk praksis som siler ut de uverdige. Tidligere var de uverdige kvinner i den privatsfære generelt. I dag er de uverdige de kvinnene som ikke opptrer som kvinner. De er berusede, vanskelige og ikke bedre enn sin «fulle mann». Deres uverdighet kan knyttes til normalitet og avvik. Hvor det normale vil være et forsvarsløst og svakt offer, mens avvike representerer de berusede og vanskelige. Når offeret i liten grad fremstår i samsvar med hvordan et «normalt» offer skal opptre vil politiet kunne bli forvirrede og frustrerte. Det vil da kanskje være naturlig å tenke at hendelsen ikke kan ha vært så alvorlig så lenge offeret ikke opptrer som et offer.

En annen gruppe som ikke ser ut til å bli truffet av «politiblikket» er menn som utsettes for vold fra sine partnere. «Det er den grunnleggende menneskeligheten som jeg tror ligger der helt fra, altså gjennom evolusjonen. Det har jo alltid vært mannen som har beskyttet kvinnen». Eller «ja nå har jeg ikke noe statistikk på det, men det er jo oftest at det er mannen som er voldelig mot sin kone eller sine barn». Dette var også gjennomgående i

hele materielt. Den utsatte ble stort sett omtalt som hun eller henne. Det kan selvfølgelig argumenteres for at skjønnnet egentlig ikke spiller en rolle i utsilingen av menn som ofre for familievold, men at denne praksisen heller påvirkes av strukturelle og kulturelle forhold. I samfunnet generelt sees kvinner ofte som en omsorgsperson og dette bilde samsvarer dårlig med at en kvinne skal være voldsutøver ovenfor sin familie. Selv om vold i nære relasjoner skal være et nøytralt begrep, endrer ikke det de innarbeidede kjønnsrollene som faller naturlig for de fleste. Hvor kvinnen representerer det feminine, mens menn er maskuline. Man kan også tenke seg at det vil være utfordrende for uniformert patruljerende politi som stort sett består av menn å forholde seg til en utradisjonell kjønnsdynamikk hvor kvinnen utviser maskuline trekk slik som vold. Eller motsatt hvor en mann viser feminine trekk, ved å la seg krenke av sin partner. Dette stemmer også med bilde Grøvdal og Jonassen (2015) fant da de undersøkte menn på krisesenter. Ansatte på krisesenter fortalte da om politifolk som ikke tok vold mot menn i familiesituasjon alvorlig (Grøvdal & Jonassen, 2015). «Kvinner er som regel fysisk underlegne menn». «Kvinner må jo kanskje ta i bruk våpen som kniv og slik, hvis de skal klare å gjøre store skade da, men vi må jo ha det i bakhode at det kan være motsatt».

Selv om kjønnsrollestereotyper også kan sees som styrt av strukturelle og kulturelle forhold, vil dette også gi utslag i direkte vurderinger den enkelte politibetjent gjør. Når menn ikke oppfattes som ofre, vil dette kanskje også være ut fra en konkret skjønnsmessig vurdering av at mannen burde tåle en ørefik. Hvor mye skade kan en kvinne egentlig gjøre på en mann. Man kan tolke intervjupersonenes utsagn som en forventning om at en mann skal tåle litt, og at dette direkte påvirker den avveiningen som gjøres i en konkret situasjon. På denne måten viser det seg at det kanskje finnes en tanke om at enkelte grupper, være seg uverdige kvinner eller utsatte menn må tåle litt kriminalitet.

Skjønnnet politiet utviser er på mange måter utenfor systemets kontroll. Systemet kan aldri anerkjenne at politiet bruker skjønn, selv om dette er den eneste måten arbeidet faktisk kan løses på (Lipsky, 2010). Dersom systemet anerkjente skjønn som en beslutningsmekanisme, vil de indirekte si at loven ikke er lik for alle, og Justitia faktisk ikke er blind, men selektiv. Dette ville ikke passe med politiets krav om nøytralitet og likebehandling i en fri og demokratisk rettstat (Nilstad, 2002). Baumgartner (1992) er en av dem som hevder at politiets skjønnsmessige avgjørelser ikke er tilfeldige men betinget av kjønn, etnisitet og alder, samt om personen har vært i kontakt med politiet tidligere. Slik sett blir ikke straffbare forhold behandlet likt, men at det heller er sosiale forhold som

behandles likt. En intervjuperson formidlet Baumgartners poeng relativt tydelig når vi snakket om hvordan det var å jobbe med denne type saker:

Alt fra helt ukjent, til politiet har vært der 8 ganger. Bare den siste uka vært der 3 ganger, og det har vært fyll inne i bilde hver gang vi har vært der, og ikke vært noe særlig vi kan ha utrettet der. Du har på en måte hele spekteret. Men jeg tanker at, forsøke å få inn noe informasjon på forhold for det kan gi oss noe videre da.

Poenget her er ikke å vise at Baumgartner har rett i sin fremstilling av politiets arbeidspraksis, men å problematisere hva som påvirker politiets praksis. Når politiet på bakgrunn av sine erfaringer plasserer mennesker de møter i allerede forhåndsdefinerte kategorier står de i fare for kun å bekrefte egne (eventuelt andre kollegers) antagelser og fordommer, og muligheten til å gi hjelp og beskyttelse bortfaller (Lipsky, 2010). Dersom enkelte grupper defineres som uverdige eller faktisk fremstår som usynlige for politiets virksomhet kan man si at både byråkratiet med sine lover og regler og bakkebyråkratene med sitt skjønn faktisk svikter sin viktigste oppgave nemlig å hjelpe og beskytte de svakeste.

Samtidig kan man hevde at politiets handler rasjonelt i den forstand at de agerer på bakgrunn av den informasjonen de har og den informasjonen de søker i situasjonen. Teorien om rasjonelle valg hevder at en oppfatning og en handling er rasjonell når den stemmer med virkelighetsoppfatningen til aktøren, og er basert på all tilgjengelig informasjon (Aakvaag, 2008, s. 106-110). Dette innebærer at avveininger og avgjørelser politiet gjør ikke er basert på fordommer, antipatier eller sympatier, men heller rasjonelle avveininger i konkrete situasjoner, som fører til handlinger som oppfattes som riktig (Aakvaag, 2008, s. 106-110). Politiet må fatte avgjørelser og kategorisere hendelser og situasjoner på relativt lite bakgrunns informasjon og gjerne med liten tid til rådighet. Dersom det ikke er synlige tegn/bevis og de involverte ikke vil snakke med politiet kan man si at det vil være så å si umulig for en patrulje å oppdage at de står ovenfor en familievoldshendelse. Dersom det har vært bråk på adressen kan de kanskje i beste fall oppfatte saken som et ordens oppdrag hvor oppdraget løses ved å opprette ro på stede.

Vold og familievold er som nevnt innledningsvis et fenomen det kan være vanskelig å definere. Det subjektive i voldens karakter tilsier at det kan være utfordrende for politiet å klare å kategorisere tilfeller av familievold som er av typen «krenkende», «trusler» og andre ikke synlige former for vold. Slik sett kan man hevde at den første patruljen faktisk står ovenfor en situasjon det er umulig å få klarhet i sett i lys av rammevilkårene for

arbeidet. Politiet har ofte lite tid, og må ta beslutninger på bakgrunn av lite eller mangelfull informasjon (Lipsky, 2010). Slik kan det tenkes at politiet er satt til å løse en oppgave med en lovtekst som er så uklar at det vanskelig lar seg gjøre å løse det overordnede målet som er satt, nemlig et samfunn fritt for familievold. Slik sett kan det selektive politiblikket både representere en bevist selektivitet, men også være ubevist da det faktisk ikke er noe å oppdage der og da. Det skal også nevnes at familievold er tabubelagt og de involverte kan innta en strategi som faktisk ikke tillater politiet å oppdage familievolden. Dette kan kanskje være en av strategiene til for eksempel fornærmede, da hun er å anse som en ufrivillig bruker av politiets tjeneste (Lipsky, 2010).

10.4 Fornærmede utfordrer politiets rammevilkår

Lipsky (2010) hevder at politiet på lik linje med andre bakkebyråkrater arbeider med mennesker som er ufrivillige brukere. Fornærmede er på mange måter prisgitt den bistanden de får av politiet. I førsterekke for å få slutt på volden der og da, men også videre i en eventuell straffesak. Politiet er ikke en tjeneste man kan velge bort. Når politiet kommer kan man ikke lukke døren å si «nei takk». Man kan heller ikke be om et annet selskap. Det er politiets legalmakt som tillater dem å gripe inn i den private sfære, og det er på mange måter deres vurdering som definerer hva som blir utfallet. Samtidig viser materialet at fornærmede har visse strategier som påvirker politiets arbeid.

Jeg vet ikke hvor mange timer jeg har stått i stuer med hendene i lomma og ventet på at fornærmede skal pakke bagen. Å hun skal ha med ditt og hun skal ha med datt, og du sier for ente gang at du skal få anledning til å pakke ned og hente ting. Ta kun med deg det mest nødvendige nå. Få med deg tannbørsten og noe rent skift og det du måtte eventuelt trenge til barna når de skal på skole og sånt noe. Du vil få det du har behov for på krisesenteret, i alle fall for noen dager. Ja, nei jeg må bare ha med den sjampoen og mobiltelefonen og pc og den tingen, og det bilde der er veldig viktig at jeg for med for det sier han at jeg har fått i bursdagsgave, men nå skal han ha det tilbake igjen.... Og ja... Det blir mye... I alle fall til tider så blir det mye annet støy om ting og alt sånt noe. Og det tar tid, og det er mye som skal gjøres på en vakt da.

Utsagnet kan tolkes som at intervjupersonen er frustrert over fornærmedes oppførsel, ved at hun ikke responderer på det han forklarer henne. Intervjupersonene kan også oppleve at det å «stå med hendene i lomma» er bortkastet tid og meningsløst. I en slik setting får vedkommende ikke utrettet noe, og fornærmede oppfattes bare som vanskelig. Politiet

opplever i stor grad, på lik linje med andre statlige og kommunale tjeneste knapphet på tid i sin arbeidshverdag (Lipsky, 2010). Som utsagnet illustrerer opplever intervjupersonen det som frustrerende å måtte forholde seg til fornærmede som i liten grad viser forståelse for hans arbeidsvilkår. Samtidig kan man også hevde at politiets og fornærmedes situasjonsforståelse er ulik. Hva som fremstår som viktig for fornærmede fremstår som trivielt for politiet. Det er snakk om to ulike perspektiver på hva situasjonen dreier seg om. For politiet fremstår fornærmedes handling som en bevisst eller ubevisst motstand mot deres håndtering av saken, ved å bruke lang tid på noe som burde gå relativt raskt. For fornærmede er handling en måte å opprettholde verdighet og normalitet i belastende og sårbar situasjon.

Politiets virkelighet er preget av «hendelsesoversvømmelse» og lite tid. Det kan da diskuteres om politiets rammebetingelser ligger til rette for å sette seg inn i fornærmedes virkelighet. Så lenge bakkebyråkratenes arbeidshverdag er preget av byråkratiets krav og begrensinger vil fornærmedes atferd i mange tilfeller fremstå som frustrerende og utfordrende. Som en intervjuperson var inne på

Jeg kan ikke gå inn i alle de type oppdrag som en sosialmedarbeider. Det får andre ta seg av. Og den hjelpen får de eventuelt oppsøke hos familierådgivninga eller psykologi eller andre som har det som fagfelt. Jeg er ordenspoliti, og jeg skal innhente opplysninger og bevis, dokumentasjoner, og objektivt finne ut hva som foregår der.

Man kan tolke utsagnet som at «følerier» får fornærmede ta med andre hjelpe instanser. «Politiet er ikke en del av sosialtjenesten». Dette kan sees som en mestringsstrategi fra politiets side. Rammebetingelsen ligger ikke til rette for at ordens politiet skal sette seg inn i de komplekse problemstillingene som følger med familievold. I et forsøk på å mestre byråkratiets krav og målsetninger innsnevrer den enkelte politibetjent sitt ambisjonsnivå og ansvarsområde (Lipsky, 2010). I møte med fornærmede inntar politiet en objektiv informasjonsinnhentings rolle. Det kan se ut til at politiet opplever at rammebetingelsene begrenser deres mulighet til å se og møte fornærmede på en relasjonell måte, og heller da velger en strategisk innfallsvinkel i oppdragsløsningen. Den menneskelige og tidkrevende delen av arbeidet defineres som sosialarbeid som andre etater og instanser får ta seg av.

Slik kan man forstå at fornærmede kun med sin blotte eksistens oppleves som utfordrende i den forstand at de har behov som strekker seg ut over det politiet faktisk kan make å håndtere i en travel arbeidshverdag.

10.5 Sammendrag

I dette kapitlet har jeg vist at politiets arbeids hverdag er kompleks. Selv om media, politikere og ledelse tegner et klart bilde av familievoldens karakter og offerets karakteristika viser mitt materiale, på lik linje med Aas (2009) sitt at virkeligheten fortoner seg annerledes for politiet som står ansikt til ansikt med de involverte, og får førstehåndkjennskap til situasjonen. Det er første patrulje som kommer ut til hendelsen som får oppgaven med å klassifisere og putte hendelsen i «riktig» boks. Når teori om familievold og praksis ikke passer sammen kan dette påvirke politiets praksis. De kan bli usikre og oppfatte begrepet familievold som utydelig. Videre er det også slik at politiets praksis påvirkes av hvordan de oppfatter situasjonen og de involverte. Som en forsker tolker og analyserer de hendelsen og fatter beslutninger på bakgrunn av deres tolkning. Forskeren har forskerbriller, mens politiet har politiblikket (Finnstad, 2000). Blikket er trent, men det betyr også at det er trent til å utelukke bestemte elementer. Slik kan blikket både muliggjøre og begrense politiets praksis. Politiets praksis påvirkes også av fornærmede og hvordan politiet oppfatter vedkommende. Både stereotypier og fornærmedes atferd kan være med på å påvirke hvilke kategori politiet plasserer hendelsen og fornærmede i.

11 En ny type politi eller et speilbilde av samfunnet?

I dette kapittelet vil jeg forsøke å sammenfatte de foregående 3 kapitlene å se disse i lys av den generelle samfunnsutviklingen. Jeg vil først argumentere for at materialet muligens viser en «ny» type politirolle som er mer fokusert på det relasjonelle, samtidig som den tradisjonelle rollen fremdeles er tydelig i politietaten. Politiets praksis påvirkes av forhold på overordnet nivå, men også av individuelle forskjeller. Disse individuelle forskjellene blir fremtredende i yrkesutøvelsen, og viser også hvordan praksis i dagens politi kanskje kan sees i lys av to ulike politiroller. Jeg vil helt til slutt reflektere rundt om politiet er et speilbilde av dagens samfunn, eller om det kun er en illusjon.

11.1 Hybridpoliti – sosialarbeid i politiuniform.

Politiet har stort sett hatt sin arbeids-arene i det offentlige rom. I de siste 20 årene har man i større og større grad sett at politiet trer inn i den private sfære, og inntar det som kan sees som en mer utradisjonell politirolle. Denne endringen springer ikke ut fra oppdagelsen av en ny type kriminalitet, men heller en samfunnsmessig erkjennelse av at alvorlig vold også foregår i hjemmet og i nære familiære relasjoner. Utviklingen av det såkalte kunnskapssamfunnet har satt fokus på en del problemer som tidligere lå skjult i en forestilling om at samfunnet var delt i to, den offentlige og det private. I dag har kunnskap ført til at det offentlige tar en mer aktiv rolle i å gripe inn og forebygge problemer i det private, og man kan argumentere for at dette fører til en skjult kontroll av menneskers liv på alle plan.

For politiets del har dette ført til at de i dag møte mennesker som har inntatt nye roller. Mennesker som tidlig ikke ble definert som offer, har i dag fått en tydelig offer rolle, med et sterkt rettsvern. I dag har fornærmede krav på bistandsadvokat, erstatning og beskyttelsestiltak. Den nye rollen krever også en annerledes tilnærming til politiarbeidet. I dag er mye av politiets arbeid å håndtere mennesker i livskriser og sårbare situasjoner. Bråkmakerne og tyvene har byttet plass med psykisk sykemennesker, sårbare og krenkede barn og voksne. Møte med fornærmede og barn i familievoldshendelser krever ikke håndjern og batong, men empati og relasjonell kompetanse. Dette er egenskaper som i stor grad er forbundet med helse og sosialt arbeid. I materialet har det fremkommet ulike tilnærminger til denne utfordringen. Selv om alle anså familievold som viktige saker påvirket kriminalitetstypen intervjupersonene ulikt. Enkelte så nytten av å innta en «ny»

politirolle, men fokus på anerkjennelse og skape et godt møte. Disse intervjupersonene fremhevet «lytte», «empati», «tillitt» og «en god relasjon» som viktig i sin arbeidspraksis. I dette politiarbeidet var ikke fokuset på straff eller opprettholdelse av ro og orden, men heller på hvordan skape en trygg og god livssituasjon for de involverte. Hva kunne det offentlige bidra for å bedre livskvaliteten til disse menneskene. Dette var ikke en oppgave for politiet alene, men heller en tverrfaglig oppgave hvor politiet «fikk ballen til å rulle». Her trang politiet i første rekke ikke bevis på at noe straffbart hadde skjedd, men nå hadde det offentlige mulighet til å «forsikre seg om» at det ikke foregikk noe som kunne være skadelig fysisk eller psykisk. Dette kan sees i sammenheng med at kunnskapssamfunnet også fører med seg risiko. Risiko for at enkelte faller utenfor det kunnskapen har definert som normen. Selv om det konkrete tilfellet kanskje ikke faller inn under kategorien familievold, kan det finnes andre type problemer politiet kan hjelpe til med å avdekke, slik som omsorgssvikt eller psykiatri.

Jeg tenker at det er ikke farlig at politiet oppretter sak på sånne type forhold. Fordi ofte så skjer det at det ikke blir noe ut av saken fra politiets side, men barnevernet følger opp videre da med oppfølging av familien da, og barnet. Jeg tenker at det viktigste i slike type saker er nødvendigvis ikke at noen blir straffet av politiet, men at det blir satt i gang tiltak i familien da sånn at, kanskje noen nå ut av forholdet, familien eller at de kan få hjelp da til å få det sånn det skal være av barnevernet eller andre etater.

Slik sett skiller mitt materiale seg fra Geir Aas (2009) sine funn. Han fant at politiet i liten grad opprettet anmeldelser i familievoldssaker. Det spesielle ved mine funn er nettopp at enkelte intervjupersoner ga uttrykk for det motsatte, at de i større grad opprettet saker, også når politiet kanskje ikke er riktig etat til å løse de aktuelle problemene. I den forbindelse kan det være treffende å se den nye typen politi som en «hybrid». En krysning eller sammenblanding av flere elementer, politi, helse og sosialarbeider (Store norske leksikon, 2005). Aas (2009) fant at en av grunnene til at politiet ikke opprettet anmeldelse var at fornærmede ikke ønsket å samarbeide, eller vedkommende ikke ønsket politiets hjelp. Enkelte av mine informanter fremhevet at nettopp fordi fornærmede selv ikke ønsket hjelp eller var lite samarbeidsvillig var det viktig at politiet opprettet sak, og bidro til å belyse forholdene i familien. Begrunnelsen for denne praksisen var «å forsikre seg», «komme i posisjon» og «Det er bedre at det blir en anmeldelse for mye enn en anmeldelse for lite. Så slipper man kanskje det verste utfallet da, at noen havner i en kiste». Man kan spørre seg om Foucaults styringsmentalitet kan være treffende for å forklare hvorfor enkelte av

intervjupersonene beskriver en praksis som til en viss grad bryter med Aas (2009) sine funn, og med den tradisjonelle politirollen. Dette kan markere at fokuset fra overordnede nivåer og samfunnet generelt nå føre til en praksis som endrer innholdet i politirollen. Fokuset er ikke lengre å håndheve lov og orden, men helle å være en bidragsyter i produksjon av det gode og produktive liv.

Samtidig viste også materialet at det finnes en motstand mot den «nye» politirollen. Selv om familievolds saker er viktige å ta tak i skal ikke politiet bli «sosialarbeidere». I stedet for å opprette saker og involvere seg i hendelsen, inntar politiet den mer tradisjonelle ro og ordens rollen, og definerer saken ut av kategorien familievold. Så lenge politiet ikke kan utrette noe, og saken ikke kan gå vellykket gjennom rettsapparatet blir ikke hendelsen å regne som en politisak. Politiets tilnærming til hendelsen er objektiv, nøytral og målrettet innenfor det strafferettslige sporet. I denne sammenheng kan familievoldssaker betraktes som «urent» politiarbeid. Mary Douglas (1997) hevder at kulturell orden handler om å sortere og avgrense ting som hører sammen, og ting som skiller seg ut og ikke passer inn. Begrepene «rent» og «urent» er således symbolske grensetrekninger (Douglas, 1997, s. 11). I tradisjonelt politiarbeid vil følelsesmessig engasjement og nærhet fremstå som elementer som ikke passer inn i politiarbeid. Sett i sammenheng med et uverdigg eller lite samarbeidsvillig offer vil familievoldssaker og fornærmede fremstå som en oppgave som egner seg bedre som sosialarbeid, og derfor ikke som politiarbeid.

Det kan også sees i sammenheng med kjønn. Følelser og sosialt arbeid er ofte forbundet med kvinner og det feminine. Når ordens politiet som i stor grad fremdeles består av menn blir satt i en setting hvor følelser og relasjonell kompetanse fremstår som sentralt, kan en løsning være å holde på den tradisjonelle maskuline ordenspolitimann rollen. På denne måten opprettholde man orden, og noe «urent» får et skinn av renhet over seg.

Politiets arbeid påvirkes av et endret kriminalitetsbilde. Den «nye» typen kriminalitet med sine endrede offer fører til at politirollen på mange måter får et nytt innhold. Man kan kanskje se det som en blanding av roller. En hybrid er en krysning mellom arter som sies å være mindre levedyktig. Derimot kan en hybridisering som en kreativprosess og utvikling fremstå som positivt ved at det skjer tilpassinger. Når politiet i større og større grad ser ut til å involverer seg i hendelser som vanskelig lar seg håndtere med en objektiv og nøytral innstilling kan man spørre seg om en ny type politi kanskje er levedyktig i møte med voldshendelser i det private rom.

11.21.1 Politiarbeid - ikke annet enn et speilbilde av samfunnet?

Politiet skal i sin virksomhet og representasjon reflektere samfunnet og gjenspeile de verdier og normer som er gjeldene (Nilstad, 2002). På denne måten kan man forstå at politiet på lik linje med andre etater og organisasjoner påvirkes av strukturelle og kulturelle forhold på makronivå, noe som igjen manifesterer seg i den praktiske handling. Bare ved å omgjøre utdanningen fra en etatsskole til en høyskole i 1989 viste man at det nå stilles andre krav til politiets arbeid. Tidligere lå fokuset på personlige egenskaper hos den enkelte politibetjenten, mens det i dag hviler et akademisk preg over politirollen. Det akademiske preget har også et mer forstående og mykere preg ved å inkorporerer sosiologi, psykologi og kriminologi i politiutdannelsen. Denne dreiningen har også ført til at flere kvinner har fått innpass i politietaten. Dette er også i tråd med hvordan samfunnet har endret seg og menn og kvinner er mer likestilt på mange områder. Samtidig kan man spørre seg om denne utviklingen har preget politiets arbeid med familievoldssaker? I punkt 11.1 har jeg beskrevet en «ny» type politi. Selv om enkelte av mine intervjupersoner beskrev en praksis som er mer i tråd med det moderne individorienterte samfunn hvor fokuset er på svake grupper og forebygging, var andre opptatt av det tradisjonelle politiarbeidet. Ut i fra hvordan jeg har tolket materialet kan man hevde at det skrider frem to ulike typer politi. Den «nye» hybrid politibetjenten som er et speilbilde av samfunnets gode intensjoner, og en tradisjonell «ro og orden» politibetjent som kanskje ikke er klar for den «nye» kriminalitetstypen, og derfor heller ikke er et speilbilde av samfunnet. Som en intervjuperson sa «Vi er enkle, vi liker spenning, og biljakt».

Det er et tankekors i politietaten at den uniformerte patruljerende styrken i stor grad er menn, mens spesialistene som etterforsker og jobber med familievoldssakene i all hovedsak er kvinner. Slik sett kan man hevde at på et generelt grunnlag er politiet et speilbilde av et tradisjonelt samfunnet, ved at de tradisjonelle kjønnsrollene opprettholdes i det praktiske arbeidet. Menn er ute å patruljerer i det offentlige rom, mens kvinnene sitter inne på kontor og snakker med de sårbare og krenkende ofrene.

12 Konklusjon

I oppgaven har jeg forsøkt å belyse hvordan politiet erfarer arbeidet med familievold, og hva som påvirker deres arbeidspraksis. Politifolk på lik linje med andre mennesker erfarer og påvirkes ulikt, noe som også reflekteres i deres arbeidspraksis. Oppgaven gir derfor ikke et fullstendig bilde av politiets yrkespraksis, men den gir et innblikk i arbeidsvirkeligheten til 6 ulike politibetjenter.

Deres beskrivelse av egen yrkespraksis viser at arbeide med familievold er komplekst og som alt annet arbeid med mennesker står man stadig ovenfor dilemmaer og virkelighetens tvetydighet. Nettopp denne kompleksiteten i politiets arbeid er noe av det mest fremtredende i materialet.

Familievold er spesielt utfordrende for politiet av mange grunner. At volden skjer i det private rom gjør den ofte lite synlig, og nærheten mellom de involverte fører med seg en del psykologiske faktorer som skyld og skam. Videre kan politiet også stå ovenfor personer med en traumatisk historie, noe som ikke er lett å få tak i innenfor de satte rammebetingelsene politiet arbeider under. Volds begrepets mangfoldighet kan også føre til utfordringer når politiet skal kategorisere hendelser de står ovenfor. Alle disse faktorene påvirker politiets arbeid, og er utfordrende for den enkelte å forholde seg til.

Det offentlige har også høye forventninger til hvordan politiet håndterer slike saker, samtidig som virkelighetens kompleksitet forsvinner i deres entydige bilde. Når regjeringen presenterer en intensjon om et samfunn fritt for vold fremstår dette virkelighetsfjernt. Det sammen kan man se i andre etater som for eksempel skolen, hvor en målsetning om en skole fri for mobbing ble presentert.

Materialet viser at intervjupersonene påvirkes av de sentrale føringene, og har et ønske om å leve opp til de satte målsetningene. Samtidig erfarer de at dette er utfordrende da tid og ressurser ikke strekker til.

Videre viser materialet at lover og regler som er laget for å gjøre arbeidet med familievold enklere også kan føre til et innskrenket handlingsrom for den enkelte. Når lover og regler vedtas følger det også gjerne med en form kontroll behov. Når overordnede pålegger politibetjenter å opprette anmeldelse kan dette føre til meningsstap for den enkelte. Det kan også kanskje føre til at enkelte mennesker som i utgangspunktet ikke inngår i kategorien familievold, faktisk blir registrert i denne sakskategorien. Dette kan fremstå som et velmenende maktovergrep fra staten. Samtidig beskriver enkelte av intervjupersonene

anmelder plikten som mulighetsskapende. Det er ikke lengre den enkelte politibetjent som står med beslutningen om å anmelde alene, det er styringsnivået som har bestemt hva som skal skje. Slik kan oppgaven fremstå enklere for den enkelte, og det kan også føre til at rammebetingelsene ikke spiller så stor rolle. Saker blir opprettet uten nødvendigvis all informasjon så får heller etterforskning vise om det dreier seg om familievold eller ikke. Uansett har det offentlige kastet sitt lys inn i det private rom og forhold som er bekymringsfulle blir sett og ulike etater kan sette i gang med å rette opp feilen.

Videre viser også oppgaven at forhold ved situasjonen og møte med fornærmede påvirker politiets praksis. Selv om politiet er pliktig til å anmelde viser materialet at de fremdeles besitter sin skjønnsmessige vurdering av situasjonen og menneskene de møter.

Politiblikket observerer og lar seg påvirke. Fornærmedes fremtreden er en faktor for ser ut til å påvirke politiets arbeid. Materialet viser at i møte med barn er ønske stort om å skape en god relasjon, mens i møte med mennesker som ikke passe inn i offer rollen er det enklere å avvise saken, og kalle tilfellet for husbråk eller fyllerør.

Materialet viser tydelig at politiets arbeids påvirkes av at familievold som fenomen er tvetydig, og at intensjoner omkring politiets arbeid nødvendigvis ikke alltid samsvarer med virkeligheten.

13 Vedlegg

Vedlegg nr. 1

Porsgrunn, Høgskolen i Telemark.

Informasjonsskriv – Masteroppgave i flerkulturelt forebyggende arbeid med barn og unge.

«Politiets arbeid med vold nære relasjoner, fokus på hvordan politiet erfarer møte med fornærmede»

Dette er en forespørsel til polititjenestemenn/kvinner som arbeider uniformert ute i gata, med ordensoppgaver av ulike art, og som rykker ut på diverse hendelser. Altså innsatspersonell som disponeres av operasjonssentralen til hendelsesstyrte oppdrag, slik som for eksempel utrykking til voldsepisoder i en familie.

Målet er å finne ut hvordan politiet i praksis jobber med denne type saker og hvilke utfordringer de opplever. Avhandlingen vil ta utgangspunkt i politiets forståelse, og da hovedsakelig opplevelsene, erfaringene og tankene til polititjenestemennene/kvinnene som er første patrulje som rykker ut til et sted hvor en potensiell straffbar handling har skjedd.

Jeg heter Borghild Bjerketvedt og er masterstudent i flerkulturelt forebyggende arbeid med barn og unge ved Høgskolen i Telemark (HiT). Forskningsprosjektet inngår i min masteravhandling. Jeg er utdannet politi og jobber til daglig ved Grenland politistasjon i Telemark som politibetjent. I tillegg til politiutdannelsen er jeg også utdannet barnevernspedagog, og dette er nok med på å påvirke min interesse for nettopp vold i nære relasjoner. Dette var også temaet jeg fordypet meg i ved avsluttende bachelor for barnevern i 2003. I masteravhandlingen jeg nå holder på med ønsker jeg å belyse hvordan politiet jobber med vold i nære relasjoner generelt, men også spesifikt hvordan politiet håndterer og opplever møte med offeret.

Deltagelse i dette forskningsprosjektet innebærer et intervju/samtale som dreier seg om hvordan politiet jobber med vold i nære relasjoner. Det vil være fokus på erfaringer, opplevelser og refleksjoner omkring temaet. Spørsmålene vil i stor grad dreie seg om generelle betraktninger angående temaet, fysiske og psykiske forberedelser ved denne type oppdrag, oppdragsløsning utfordringer knyttet til tematikken. Det vil ikke være «feil» eller «riktige» svar på spørsmålene. Det er fint om informasjon som kan identifisere personer politiet har vært i kontakt med anonymiseres dersom det blir benyttet eksempler fra informantens side.

Intervjuet/samtalen vil utgjøre avhandlingens data grunnlag, og det vil derfor bli benyttet lydbånd. Det er kun undertegnede og veileder som har tilgang til materialet. Dersom noen ikke ønsker at lydbånd skal benyttes er det ønskelig at dette opplyses om på forhånd. Informantene skal være helt sikre på at deres anonymitet sikres, og at opplysninger ikke kan spores tilbake til den enkelte informant. Dette er et hovedfokus gjennom hele avhandlingen. Datamaterialet, lydbånd og utskrift oppbevares etter forskningsetiske retningslinjer og slettes ved prosjektslutt.

Dersom det underveis i forskningsprosjektet utpeker seg spesifikke temaer som det er interessant å belyse nærmere, kan det være aktuelt å kontakte deg for en oppfølgingsamtale. Funnene i forskningsprosjektet vil bli publisert som en

Masteravhandling – eventuelt som en fagartikkel. Ingen enkeltpersoner skal kunne identifiseres i publikasjonen fra dette forskningsprosjektet.

Deltagelsen i forskningsprosjektet er frivillig. Du har mulighet til å trekke deg på ethvert tidspunkt uten å måtte begrunne dette nærmere. Du vil også få mulighet til å lese gjennom ditt intervju/samtale etter transkribering og godkjenne dette hvis det er ønskelig.

Ta gjerne kontakt for utfyllende informasjon, dersom det er behov for det.

Mvh

Borghild Bjerketvedt

Tlf 40291424

Mail: borghild.bjerketvedt@gmail.com eller borbj@politiet.no

Samtykkeerklæring for intervju.

Mitt navn er Borghild Bjerketvedt, og jeg studerer master i flerkulturelt forebyggende arbeid med barn og unge ved Høgskolen i Telemark. I forbindelse med master studiet skal jeg skrive en avsluttende masteravhandling. Temaet for avhandlingen er politiets arbeid med vold i nære relasjoner. Jeg ønsker å undersøke hvordan uniformert patruljerende politi som rykker ut på slike akutte hendelser arbeider, og hvordan møte med offeret erfares og håndteres av polititjenestemannen/kvinnen.

For å undersøke dette ønsker jeg å intervju polititjenestemenn/kvinner som arbeider eller har arbeidet som uniformert patruljerende politi som rykker ut på akutte hendelser. Spørsmålene vil hovedsakelig dreie seg om politiets håndtering av hendelser hvor det kan være snakk om vold i nære relasjoner, erfaringer omkring dette, møte med offeret og kommunikasjon med offeret. Det vil også stilles noen spørsmål angående politiets fokus på denne kriminalitetstypen. Intervjuet ønsker jeg å ta opp på lydbånd, men jeg vil også notere underveis i intervjuet. Selve intervjuet vil ta ca. en time.

Det er frivillig å delta, og samtykke angående deltagelse kan trekkes tilbake på ethvert tidspunkt uten å måtte oppgi noen begrunnelse for dette. Jeg som intervjuer har taushetsplikt om opplysninger som blir gitt før, under og etter intervjuet.

Intervjumaterialet, lydbånd, notater og transkripsjon vil bli behandlet konfidensielt og materialet vil bli destruert etter endt avhandling. Alt materialet fra intervjuet vil bli anonymisert, og ingen skal kunne bli gjenkjent når avhandlingen presenteres. Dette vil si at informasjon du gir ikke vil kunne tilbakeføres til deg.

Før intervjuet startet ber jeg deg om å samtykke i deltagelse ved å underskrive på at du har lest og forstått informasjonen på dette arket, og ønsker å delta.

Samtykke.

Jeg har lest og forstått informasjonen over og gir mitt samtykke til å delta i studiet.

Sted og dato

Signatur

Intervjuguide for masteroppgave «Politiets erfaringer med familievold».

Intervjuet vil vare i ca. 1 time, og det vil bli benyttet lydbånd. Dersom det er spørsmål du ikke ønsker å svare på er det helt greit da gir du meg bare beskjed om dette. Du kan også trekke deg på ethvert tidspunkt, og du behøver ikke oppgi noen grunn.

Lydbåndet vil bli slettet etter prosjektet er ferdig, og i mellomtiden vil det bli behandlet konfidensielt og trygt lagret hos meg. Har du noen spørsmål før vi setter i gang?

Bakgrunn –

- Alder
- Arbeidsoppgaver
- Hvor lenge har du jobbet i politiet
- Bakgrunn – Utdannelse/erfaring fra politiet/andre steder

Begrep –

- Hva legger du i begrepet vold.
- Hva legger du i begrepet vold i nære relasjoner.

Hvilke erfaringer har du med å rykke ut til familievoldssaker?

Hvilke erfaringer har du i møte med fornærmede i familievoldssaker?

Fortell om hvordan du opplever arbeidet med familievold/vold i nære relasjoner?

Hva opplever du som viktig med denne type saker?

Hva opplever du som utfordrende?

Fortell hvordan du opplever å møte barn i familievoldshendelser?

Hva tenker du er det viktigste å gjøre dersom det er barn på adressen du rykker ut til?

Avslutning.

Takk for at du tok deg tid til å delta. Dine betraktninger er viktige, og dersom det skulle være noe du ønsker å tillegge kan du kontakte meg på telefon eller mail.

Ønsker du å lese gjennom transkriberingen før jeg går videre med materialet?

Ønsker du å sjekke sitater, og hvilke sammenheng de blir benyttet i?

Ønsker du å se oppgaven i sin helhet når den er ferdig?

14 Litteraturliste

- Aakvaag, G. C. (2008). *Moderne sosiologisk teori*. Oslo: abstrakt forlag.
- Aamodt, L. G. (2003). Sosialt arbeid og anerkjennelse. En problematisering av grunnlagstenkningen i sosialt arbeid. *Nordisk Sosialt Arbeid*, nr. 3, s. 154-161. Hentet fra https://www.idunn.no/file/pdf/33196300/sosialt_arbeid_og_anerkjennelse_en_problematisering_av_grunnlagstenkningen.pdf
- Aas, G. (2009). *Politiinngripen i familiekonflikter. En studie av ordenspolitiets arbeid med familievoldskonflikter / familievoldssaker i Oslo* (Doktorgradsavhandling, Universitetet i Oslo). Hentet fra http://brage.bibsys.no/xmlui/bitstream/id/161112/Politiinngrep_i_familiekonflikter.pdf
- Aas, G. (2014). *Politiet og Familievolden*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Aslaksrud, A. M., & Bødal, K. (1986). *Politianmeldt kvinnemishandling. 435 saker anmeldt til Oslo politikammer i 1981, 1983 og 1984*. Oslo: Justisdepartementet.
- Baumgartner, M. P. (1992). The Myth of Discretion. I Hawkins, Keith (ed.), *The Uses of Discretion*. Oxford: Clarendon Press.
- Bayley, D. H. (2005). What do the police do? I Newburn, T. (ed.). *Policing Key Readings*. Devon: Willian Publishing.
- Birkeland, Å. (2007). Politigeneralisten, den moderne staten og politiets legitimitet – Noen refleksjoner omkring generalistens plass i politiet. I H. Gundhus, P. Larsson & T.-G. Myhrer (Red.), *Polisiær virksomhet. Hva er det – hvem gjør det?* (s. 31-38). Oslo: Politihøgskolen.
- Bittner, E. (2005). Florence Nightingale in pursuit of Willie Sutton: a theory of the police. I T. Newburn (ed.), *Policing Key Readings*. Devon: Willian Publishing.
- Brinkmann, S. (2011). *Psychology as a Moral Science. Perspectives on Normativity*. New York: Springer.

- Christie, N. (1986). The Ideal Victim. I E.A. Fattah (Red.), *From Crime Policy to Victim Policy*. London: Macmillan.
- Christie, N. (2004). *En passende mengde kriminalitet*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Christoffersen, S. A. (2005). *Profesjonsetikk*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Dahl, R. (1994). *The concept of power. Power: Critical Assessments*. Hentet fra https://www.unc.edu/~fbaum/teaching/articles/Dahl_Power_1957.pdf
- Dalen, M. (2011). *Intervju som forskningsmetode – en kvalitativ tilnærming*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Damsgaard, H. (2010). *Den profesjonelle lærer*. Oslo: Cappelen Akademiske Forlag.
- Damsgaard, H. L., & Eftedal, C.I. (2014). *...men hvordan gjør vi det? Tilpasset opplæring i grunnskolen*. Latvia: Cappelen damm akademisk.
- Douglas, M. L. (1997). *Rent og urent : en analyse av forestillinger omkring urenheter og tabu*. Oslo: Rax.
- Ekman, G. (1999). *Från text till batong – Om poliser, busar och svennar*. Handelshögskolan i Stockholm.
- Eraut, M. (1994). *Developing professional knowledge and competence*. London: Falmer Press.
- Fangen, K. (2004). *Deltagende observasjon*. Bergen: Fagbokforl.
- Flaa, P. m.fl. (1997). *Innføring i organisasjonsteori*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Finstad, L. (2000). *Politiblikket*. Oslo: Pax forlag.
- Fjellidalen, S.K. (2012). *Kvinnen som eiendom - Om forståelser av menn som begår partnerdrap*. (Mastergradsavhandling, Universitet i Oslo), Hentet fra <http://www.sakkyndig.com/psykologi/artvit/fjellidalen2011.pdf>
- Fjørtoft, K., & Skorstad, B. (1998). *Etikk i sosialt arbeid. Mellom samfunnsplikt og personlig ansvar*. Oslo: ad Notam Gyldendal.
- Flaa, P, Hoff, D, Holmer-Hove, F, Medhus, T. & Rønning, R., (1997). *Innføring i organisasjonsteori*. Oslo: Universitetsforlaget.

- Fossåskaret, E. (1997). Har kunnskap sin egen rett? Etske utfordringar ved å distansere seg frå det nære. I E. Fossåskaret, O. L. Fuglestad & T. H. Aase (Red.), *Metodisk feltarbeid. Produksjon og tolkning av kvalitative data* (s. 257-274). Oslo: Universitetsforlaget.
- Foucault, M. (1999). *Overvåkning og straff*. Oslo: Gyldendal.
- Goffman, E (1967). *Anstalt og menneske*. København: Jørgen Paludans Forlag.
- Gordo, Á. & De Vos, J. (2011). *Psychologism, Psychologising and De-Psychologisation*. *Annual Review of Critical Psychology*, 8, 3–7 Hentet fra <http://www.discourseunit.com/arcp8/arcp8editorial.pdf>
- Granér, R. (2004). *Patrullerande polisens yrkeskultur*. Socialhögskolan, Lunds Universitet.
- Greve, A. (1995). *Organisasjonsteori – nyere perspektiver*. Oslo: Universitetsforlaget AS.
- Grimen, H. (2004). *Samfunnsvitenskapelige tenkemåter*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Grønmo, S. (2011). *Samfunnsvitenskapelig metoder*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Grøvdal, Y. (2012). *En vellykket sak? Kvinner utsatt for mishandling møter straffeapparatet*. (Doktorgradsavhandling), Institutt for kriminologi og retts sosiologi, Universitetet i Oslo.
- Grøvdal, Y., & Jonassen, W. (2015). *Menn på krisesenter* (Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress. Rapport 5 / 2015). Hentet fra <http://docplayer.no/5685684-Rapport-5-2015-yngvil-grovdal-og-wenche-jonassen-menn-pa-krisesenter-nasjonalt-kunnskapssenter-om-vold-og-traumatisk-stress-a-s-www-nkvts.html>
- Gullestad, M. (1991). *Studiet av egen samfunnskultur som utfordring*. Norsk antropologisk tidsskrift, nr.1.
- Gundhus, H. O. & Larson, P. (2007). Policing i et norsk perspektiv. I H. Gundhus, P. Larsson & T.-G. Myhrer (Red.), *Polisiær virksomhet. Hva er det – hvem gjør det?* (s. 11-31). Oslo: Politihøgskolen.

- Hatland, A., & Terum, L. (2010). Profesjoner, skjønn og rettigheter. I A.-H. Bay, A. Hatland, T. Hellevik & C. Koren, *De norske trygdene - framvekst, forvaltning og fordeling* (s. 163-182). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Heltne, U.M.G. & Stensvåg, P.Ø. (Red.). (2012). *Barn som lever med vold i familien*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Hem, H. E. (2009). *Profesjoner*. I M. Rugkåsa & E. Brodtkorb (Red.), *Mellom mennesker og samfunn* (s. 43-67). Oslo: Gyldendal Akademisk
- Hoel, L. (2011). *Å gjenopprette orden: En studie av politibetjentens praktiske kunnskap – i et fenomenologisk-hermeneutisk perspektiv*. (Doktorgradsavhandling), Universitetet i Norland. Hentet fra <http://brage.bibsys.no/xmlui/bitstream/id/161124/doktoravhandling%20Hoel.pdf>
- Hybrid. (2005). I P. Henriksen (Red.), *Store Norske Leksikon*. Oslo: Kunnskapsforlaget.
- Høigård, C. & L. Finstad. (1986). *Bakgater. Om prostitusjon, penger og kjærlighet*. Oslo: Pax Forlag A/S.
- Isdal, P. (2000). *Meningen med volden*. Oslo: Kommuneforlaget.
- Johanessen, S.O. (2013). *Politikkultur Identitet, makt og forandring i politiet*. Oslo: Akademisk forlag.
- Justis – og beredskapsdepartementet.(2008). *Vendepunkt - Handlingsplan mot vold i nære relasjoner 2008-2011*. Hentet 10. 05. 2016, fra <https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/jd/vedlegg/handlingsplaner/vendepunkt.pdf>
- Justis – og beredskapsdepartementet. (2014). *Et liv uten vold. Handlingsplan mot vold i nære relasjoner 2014–2017*. Hentet 10. 05. 2016, fra https://www.regjeringen.no/contentassets/97cdeb59ffd44a9f820d5992d0fab9d5/hplan-2014-2017_et-liv-uten-vold.pdf
- Koopman, C., Ismailji, T., Holmes, D., Classen, C. C., Palesh, O., & Wales, T. (2005). *The effects of expressive writing on pain, depression and posttraumatic stress disorders symptoms in survivors of intimate partnerviolence*. *Journal of health psychology*, vol. 10 no. 2 (s. 211-221).

- Kroken, R. (2012). *Forvandling av ansvar. En utvidet casestudie av barnevernarbeideres handlingsbetingelser i velferdsstaten*. (Doktorgradsavhandling), NTNU, Institutt for sosialt arbeid og helsevitenskap, Trondheim.
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2012). *Det kvalitative forskningsintervju*. Oslo: Gyldendal akademisk.
- Lipsky, M. (2010). *Street-level bureaucracy: dilemmas of the individual in public service*. New York: Russell Sage Foundation.
- Lofland, J., & Lofland, L. (1995). *Analyzing social settings. A guide to qualitative observation and analysis*. Belmont: Wadsworth.
- Lund, V. (1989). *Politiets arbeid med kvinnemishandling*. (Hovedoppgave). Oslo: Institutt for kriminologi og strafferett, Universitetet i Oslo.
- McGushin, E. (2011). "Foucault's theory and practice of subjectivity". I Dianna Taylor (Red.), *Michel Foucault: Key Concepts* (s.127-143). Durham: Acumen.
- Meld.St.15 (2012-2013). (2013). *Forebygging og bekjempelse av vold i nære relasjoner. Det handler om å leve*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/1cea841363e2436b8eb91aa6b3b2d48e/no/pdfs/stm201220130015000dddpdfs.pdf>
- Neumann, C. B., & Neumann, I.B., (2012). *Forskeren i forskningsprosessen. En metodebok om situering*. Litauen: Cappelen damm akademisk.
- Nilstad, M. (2002). *Politilære og yrkesetikk*. Nesbru: Vett & Viten.
- NOU 2003:31. (2003). *Retten til et liv uten vold — Menns vold mot kvinner i nære relasjoner*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/63e114ce782044d5b472546dfd102c35/no/pdfs/nou200320030031000dddpdfs.pdf>
- NRK.no. (2016). *Frykter barnevernet sløser med politiets ressurser: – De fleste saker henlegges*. Hentet 10. 05. 2016. fra <http://www.nrk.no/troms/frykter-barnevernet-sloser-med-politiets-ressurser--de-fleste-saker-henlegges-1.12928871>

- Ohnstad, F. O. (2012). Lærerprofesjon og profesjonsetikk. I M. B. Postholm, P. Haug, E. Munthe & R. Krumsvik (Red.), *Lærere i skolen som organisasjon* (s. 209-242). Kristiansand: Cappelen Damm Høyskoleforlaget.
- Paulgaard, G. (1997). Feltarbeid i egen kultur – innenfor, utenfor eller begge dele? I E. Fossåskaret, O. L. Fuglestad & T. H. Aase (Red.), *Metodisk feltarbeid. Produksjon og tolkning av kvalitative data* (s. 70 – 94). Oslo: Universitetsforlaget.
- Politidirektoratet (2008). *Politiets arbeid med vold i nære relasjoner. En veileder fra politiet*. Hentet fra https://www.politi.no/vedlegg/rapport/Vedlegg_137.pdf
- Politiet.no. (2012). Hentet 10. 05. 2016, fra https://www.politi.no/rad_fra_politiet/vold_i_nare_relasjoner/definisjon_pa_vold_i_nare_relasjoner/
- Politiinstruksen. (1990). *Alminnelig tjenesteinstruks for politiet*. Justis- og politidepartementet.
- Lov om politiet. (1995). Politiloven.
- Rasmussen, I., Strøm, S., Sverdrup, S. & Vennemo, H. (2012). *Samfunnsøkonomiske kostnader ved vold i nære relasjoner* (Vista analyse 2012/41). Hentet fra http://vista-analyse.no/site/assets/files/6193/va-rapport_2012-41_samfunnsokonomiske_konsekvenser_av_vold_i_naere_relasjoner.pdf
- Reiner, R. (2000). *The politics of the police*. Oxford: Oxford University Press.
- Riksadvokaten (2016). Rundskriv nr. 1 / 2016. *Mål og prioriteringer for straffesaksbehandlingen i 2016 – politiet og statsadvokatene*.
- Riksadvokaten (2008). Rundskriv nr. 3 / 2008. *Familievold*.
- Ryen, A. (2002). *Det kvalitative intervjuet: fra vitenskapsteori til feltarbeid*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Rønneberg, K.G. (2009). *Politisamtaler med publikum. Språkbruk som hemmer eller fremmer god kommunikasjon*. (Doktorgradsavhandling), Institutt for lingvistiske og nordiske studier, Universitetet i Oslo.
- Skjørten, K. (2002). *Lov og rett mot familievold?* Oslo: Pax Forlag A/S.

- Straffeloven (1902). Almindelig borgerlig Straffelov. Hentet fra https://lovdata.no/dokument/NLO/lov/1902-05-22-10/KAPITTEL_2#KAPITTEL_2
- Tangen, R. (2012). Elevenes skolelivskvalitet. I E. Befring & R. Tangen (Red.), *Spesialpedagogikk*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Terum, L. I., & Grimen, H. (2009). *Evidensbasert profesjonsutøvelse*. Oslo: Abstrakt forlag.
- Thagaard, T. (2013). *Systematikk og innlevelse : en innføring i kvalitativ metode*. Bergen: Fagbokforl.
- Thomassen, M., (2010). *Vitenskap, kunnskap og praksis – Innføring i vitenskapsfilosofi for helse- og sosialfag*. Oslo: Gyldendal akademisk.
- Thorsen, S., & Hjemdal, O. K. (Red.). (2014). *Vold og voldtekt i Norge. En nasjonal forekomststudie av vold i et livsløpsperspektiv*. Oslo: Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress
- Ulsaker, S.A. (2010). *Makt, frihet og subjektivitet hos Michel Foucault*. (Masteravhandling, Universitetet i Bergen), Hentet fra <http://bora.uib.no/bitstream/handle/1956/4123/70295553.pdf?sequence=1>
- Vetlesen, A. J. (2007). *Hva er etikk*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Vike, H. m.fl. (2002). *Maktens samvittighet. Om politikk, styring og dilemmaer i velferdsstaten*. Gyldendal Akademisk: Oslo.
- Vike, H. (2004). *Velferd uten grenser. Den norske velferdsstaten ved veiskillet*. Oslo: Cappelen Damm.
- Wadel, C. (2014). *Feltarbeid i egen kultur*. Oslo: Cappelen Damm akademisk.
- Wormnæs, O. (1996). *Vitenskap, enhet og mangfold*. Oslo: Gyldendal norsk forlag.
- Øverlien, C. (2012). *Vold i hjemmet – barna strategier*. Oslo: Universitetsforlaget.